

Kraje a okresy Slovenska v demografickej perspektíve

Populačná prognóza do roku 2040

**Autori: Branislav Šprocha, Boris Vaňo,
Branislav Bleha**

**INFOSTAT - Výskumné demografické centrum
Centrum spoločenských a psychologických vied SAV
Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného
rozvoja
Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave**

Kraje a okresy Slovenska v demografickej perspektíve

Populačná prognóza do roku 2040

Bratislava, december 2019

Publikácia vznikla ako čiastkový výstup z projektu APVV-017-0079 *Analýza a prognóza demografického vývoja Slovenskej republiky v horizonte 2080: identifikácia a modelovanie dopadov na sociálno-ekonomickú sféru v rozličných priestorových mierkach.*

Autori: Branislav Šprocha
INFOSTAT - Výskumné demografické centrum
Centrum spoločenských a psychologických vied SAV

Boris Vaňo
INFOSTAT - Výskumné demografické centrum

Branislav Bleha
Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja
Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave

Recenzenti: Pavol Korec
Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja
Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave

Pavol Tišliar
Katedra etnológie a muzeológie
Filozofická fakulta UK v Bratislave

Copyright © INFOSTAT - Výskumné demografické centrum, Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Prírodovedecká fakulta Univerzita Komenského v Bratislave

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu. Na spracovanie, preklad, adaptáciu, zaradenie do súborného diela, vystavenie, vykonanie alebo prenos dokumentu je nutný súhlas nositeľa majetkových práv.

Vyhradené je aj právo alebo prenos na udelenie súhlasu na rozmnožovanie a verejné rozširovanie rozmnožením, predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva. Bez súhlasu možno z obsahu tohto dokumentu použiť iba krátku časť vo forme citácie, len na účel jeho recenzie alebo kritiky alebo na vyučovacie účely, vedeckovýskumné účely alebo umelecké účely. Rozsah citácie nesmie presiahnuť rámec odôvodnený jej účelom.

Práca neprešla jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-89398-42-3

Obsah

Úvod	7
2. Prognóza plodnosti	9
2.1 Základné charakteristiky plodnosti okresov a krajov Slovenska	9
2.2 Typizácia okresov podľa intenzity a charakteru plodnosti	13
2.3 Predpoklady budúceho vývoja plodnosti	16
3. Prognóza úmrtnosti	20
3.1 Základné charakteristiky úmrtnosti okresov a krajov Slovenska	20
3.2 Typizácia okresov podľa intenzity a charakteru úmrtnosti	21
3.3 Predpoklady budúceho vývoja úmrtnosti	24
4. Prognóza migrácie	26
4.1 Niekoľko poznámok k možnostiam prognózovania migrácie	26
4.2 Stručná diskusia faktorov budúcej migrácie	27
4.3 Prognostické typy a scenáre	30
5. Výsledky prognózy	33
5.1 Výsledky prognózy za kraje Slovenska	33
5.1.1 Počet obyvateľov	33
5.1.2 Prirodzený prírastok obyvateľstva	34
5.1.3 Celkový prírastok obyvateľstva	35
5.1.4 Vekové zloženie obyvateľstva	36
5.2 Výsledky prognózy za okresy Slovenska	44
5.2.1 Počet obyvateľov	44
5.2.2 Prirodzený prírastok obyvateľstva	48
5.2.3 Celkový prírastok obyvateľstva	50
5.2.4 Vekové zloženie obyvateľstva	54
5.2.5 Populačný potenciál	63
Záver	66
Literatúra	70
Príloha 1	71
Príloha 2	73
Príloha 3	75
Príloha 4	77
Príloha 5	79
Príloha 6	81

Zoznam grafov

Graf 1	Očakávaný vývoj hodnôt úhrnej plodnosti v sledovaných skupinách okresov Slovenska v rokoch 2019-2040	18
Graf 2	Očakávaná úroveň príspevkov vekových skupín k hodnote úhrnej plodnosti v sledovaných skupinách okresov Slovenska v roku 2040	18
Graf 3	Očakávaný vývoj hodnôt strednej dĺžky života mužov pri narodení v sledovaných skupinách okresov Slovenska v rokoch 2019-2040	25
Graf 4	Očakávaný vývoj hodnôt strednej dĺžky života žien pri narodení v sledovaných skupinách okresov Slovenska v rokoch 2019-2040	25
Graf 5	Počet obyvateľov v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	34
Graf 6	Prírodný prírastok obyvateľstva v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	35
Graf 7	Čelkový prírastok obyvateľstva v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	36
Graf 8	Počet žien v reprodukčnom veku (15-49 rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	37
Graf 9	Počet detí vo veku do 15 rokov v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	38
Graf 10	Podiel detí vo veku do 15 rokov v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	38
Graf 11	Počet osôb v produktívnom veku (20-64 rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	39
Graf 12	Podiel osôb v produktívnom veku (20-64 rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	40
Graf 13	Počet osôb v seniorskom veku (65 a viac rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	41
Graf 14	Podiel osôb v seniorskom veku (65 a viac rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	41
Graf 15	Priemerný vek obyvateľstva krajov Slovenska v roku 2018 a jeho prognóza v roku 2040	42
Graf 16	Index starnutia v krajoch Slovenska v roku 2018 a jeho prognóza v roku 2040	43
Graf 17	Index zaťaženia starým obyvateľstvom v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040	44

Zoznam obrázkov

Obr. 1	Úhrnná plodnosť v rokoch 2014-2018, zmena plodnosti, miera odkladania a index rekuperácie plodnosti medzi rokmi 2000-2004 a 2014-2018 v okresoch Slovenska	10
Obr. 2	Príspevky vybraných vekových skupín k celkovej plodnosti žien v okresoch Slovenska a priemerný vek žien pri narodení prvého dieťaťa, 2014-2018	12
Obr. 3	Typizácia okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru plodnosti	14
Obr. 4	Stredná dĺžka života mužov pri narodení v okresoch Slovenska, roky 2014-2018	20
Obr. 5	Stredná dĺžka života žien pri narodení v okresoch Slovenska, roky 2014-2018	21
Obr. 6	Typizácia okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru úmrtnosti mužov, roky 2014-2018	22
Obr. 7	Typizácia okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru úmrtnosti žien, roky 2014-2018	23
Obr. 8	Migračné typy okresov Slovenska	31
Obr. 9	Prognóza počtu obyvateľov v okresoch Slovenska k 31.12.2040	47
Obr. 10	Prognóza prirodzeného prírastku obyvateľstva v okresoch Slovenska	50
Obr. 11	Prognóza celkového prírastku obyvateľstva v okresoch Slovenska	53
Obr. 12	Prognóza podielu osôb vo veku 65 a viac rokov v okresoch Slovenska v roku 2040	55
Obr. 13	Prognóza indexu starnutia v okresoch Slovenska v roku 2040	57
Obr. 14	Prognóza indexu zaťaženia starým obyvateľstvom v okresoch Slovenska v roku 2040	58
Obr. 15	Prognóza indexu ekonomického zaťaženia v okresoch Slovenska v roku 2040	60
Obr. 16	Prognóza priemerného veku obyvateľstva v okresoch Slovenska v roku 2040	62
Obr. 17	Populačný potenciál v okresoch Slovenska v roku 2040	64

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Intenzita, časovanie a charakter plodnosti typov okresov na Slovensku, 2014-2018	15
Tab. 2	Stredná dĺžka života pri narodení mužov a žien v identifikovaných zhlukoch okresov na Slovensku, roky 2014-2018	23
Tab. 3	Okresy s najväčším počtom obyvateľov v rokoch 2018 a 2040	45
Tab. 4	Okresy s najmenším počtom obyvateľov v rokoch 2018 a 2040	45
Tab. 5	Okresy s najväčším prírastkom a úbytkom počtu obyvateľov za obdobie 2018-2040 (%)	47
Tab. 6	Okresy s najväčším prirodzeným prírastkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040	48
Tab. 7	Okresy s najväčším prirodzeným úbytkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040	49
Tab. 8	Okresy s najväčším prírastkom (najmenším úbytkom) a najväčším úbytkom prirodzeného prírastku za obdobie 2018-2040 (osoby na 1000 obyvateľov)	50
Tab. 9	Okresy s najväčším celkovým prírastkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040	51
Tab. 10	Okresy s najmenším celkovým prírastkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040	52
Tab. 11	Okresy s najväčším prírastkom (najmenším úbytkom) a najväčším úbytkom celkového prírastku obyvateľstva za obdobie 2018-2040 (osoby na 1000 obyvateľov)	53
Tab. 12	Okresy s najnižším zastúpením seniorov v populácii v roku 2018 a 2040 (%)	54
Tab. 13	Okresy s najvyšším zastúpením seniorov v populácii v roku 2018 a 2040 (%)	55
Tab. 14	Okresy s najnižším indexom starnutia v roku 2018 a 2040 (%)	56
Tab. 15	Okresy s najvyšším indexom starnutia v roku 2018 a 2040 (%)	56
Tab. 16	Okresy s najnižším indexom zaťaženia starým obyvateľstvom v roku 2018 a 2040 (%)	57
Tab. 17	Okresy s najvyšším indexom zaťaženia starým obyvateľstvom v roku 2018 a 2040 (%)	58
Tab. 18	Okresy s najnižším indexom ekonomického zaťaženia v roku 2018 a 2040 (%)	59
Tab. 19	Okresy s najvyšším indexom ekonomického zaťaženia v roku 2018 a 2040 (%)	59
Tab. 20	Okresy s najmladším obyvateľstvom v rokoch 2018 a 2040 (priemerný vek v rokoch)	61
Tab. 21	Okresy s najstarším obyvateľstvom v rokoch 2018 a 2040 (priemerný vek v rokoch)	61
Tab. 22	Okresy s najvyšším a najnižším prírastkom priemerného veku za obdobie 2018-2040	62
Tab. 23	Okresy s najvyšším a najnižším populačným potenciálom v roku 2040	64

Úvod

Predkladaná vedecká monografia predstavuje novú a revidovanú prognózu krajov a okresov Slovenskej republiky do roku 2040. Nadväzuje na predchádzajúcu publikáciu Populačný vývoj v krajoch a okresoch Slovenska od začiatku 21. storočia. Prostredníctvom v nej prezentovaných analytických výsledkov o populačnom vývoji v krajoch a okresoch Slovenska v posledných dvoch dekádach bolo možné vytvoriť predpoklady o budúcom smerovaní jednotlivých regionálnych populácií v nasledujúcich viac ako dvoch desaťročiach.

Monografia tak pokračuje v pomerne bohatej a širokospektrálnej tradícii publikovania prognóz na nižšej ako národnej úrovni. V rámci existencie samostatného Slovenska ide v poradí o tretiu štandardnú prognózu na úrovni okresov, ktorá má oproti naposledy publikovanej prognóze z roku 2013 predĺžený prognostický horizont do roku 2040. Okrem týchto troch bola v roku 2014 pripravená a publikovaná aj prognóza cenzových domácností. Novým prvkom v predkladanej prognóze je tiež zahrnutie prognózy krajov. Prognózovanie územných celkov, akými sú slovenské kraje a okresy, predstavuje pomerne náročnú prognostickú výzvu. Jedným z dôvodov je vnútorná heterogenita (predovšetkým) krajov, ktorá vyplýva z ich nevhodného vyčlenenia v roku 1996. Okrem toho, okresy sú rôzne veľké populačné jednotky, predovšetkým u menších z nich predstavujú náhodné vplyvy nezanedbateľný faktor vývoja všetkých troch komponentov, predovšetkým čo sa týka sťahovania obyvateľstva. Neurčitost' prognózy je logicky spojená s vyšším rizikom nepresnosti prognózy. Analýza relatívne krátkeho obdobia od prahu poslednej prognózy okresov však poukazuje, že sa vo všeobecnosti zatiaľ podarilo vystihnúť generálny trend vývoja z pohľadu nerovnomernosti vývoja či z pohľadu charakteru rozdielov v súbore okresov, napriek tomu boli zohľadnené niektoré nové skutočnosti, ktoré z tejto analýzy vyplynuli.

Najnovšia prognóza vývoja obyvateľstva v krajoch a okresoch Slovenska je výsledkom priamej spolupráce Výskumného demografického centra pri INFOSTATe, Katedry ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a Centra spoločenských a psychologických vied SAV. Vznikla na konci roku 2019 a predstavuje pokračovanie rady oficiálnych regionálnych prognóz obyvateľstva, ktoré vznikali na Slovensku od roku 1993. Zhodnotenie predchádzajúcich a najmä okresnej prognózy obyvateľstva z roku 2013 bolo integrálnou súčasťou tvorby tejto najnovšej. Prognóze predchádzala vedecká analýza aktuálnych demografických a sociálno-ekonomických trendov na úrovni krajov

a okresov Slovenska v kombinácii so zohľadnením hlavných vývojových smerov na národnej úrovni v posledných rokoch, ako aj predpokladaných trendov smerom do budúcnosti.

Prognóza je spracovaná klasickou kohortne-komponentnou metódou. Východiskovým rokom je koniec roka 2018 (31.12.) a horizontom prognózy je rok 2040. Výstupy sú k dispozícii za každý rok prognózovaného obdobia.

Základný vstup prognózy predstavuje štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia a jednotiek veku pre všetkých 79 okresov a 8 krajov Slovenska. Všetky vstupné údaje použité pri príprave prognózy pochádzajú zo zdrojov Štatistického úradu Slovenskej republiky (ďalej ŠÚ SR). Na východiskovú vekovo-pohlavnú štruktúru obyvateľstva sme následne postupne aplikovali odhadnuté parametre budúcej plodnosti (vekovo-špecifické miery plodnosti), úmrtnosti (vekovo a pohlavne špecifické pravdepodobnosti prežitia) a migračného salda (tiež vekovo a pohlavne diferencované).

Konštruovaný bol jeden najpravdepodobnejší stredný scenár pre okresy a tri scenáre (nízky, stredný a vysoký) pre kraje Slovenska. Základom pre konštrukciu okresných scenárov bolo zostavenie reprodukčných (plodnosť, úmrtnosť) a migračných typov - skupín okresov možného budúceho vývoja týchto komponentov populačného vývoja. Jednotlivé varianty vstupných parametrov sa následne priradili skupinám okresov, ktoré sú si navzájom podobné z hľadiska intenzity, časovania a štruktúry plodnosti, úmrtnosti alebo migrácie. Vytvoreniu zhlukov podobných okresov pre každý vstupný parameter predchádzala podrobná analýza, ktorá zohľadnila nielen doterajší vývoj, ale aj špecifiká, ktoré môžu determinovať vývoj smerom do budúcnosti. Následne bol vypracovaný scenár prognózy, ktorý vznikol ako kombinácia najpravdepodobnejšieho vývoja plodnosti, úmrtnosti a migrácie pre každý okres.

Predložená vedecká monografia obsahuje základnú informáciu o vstupných predpokladoch prognózy a predovšetkým podrobný popis jej výstupov. Text je doplnený tabuľkami a mapami. V tabuľkovej prílohe sa nachádzajú vybrané základné výstupy pre všetky okresy. Kompletné výsledky prognózy v elektronickej podobe sú k dispozícii na stránke Výskumného demografického centra www.infostat.sk/vdc.

2. Prognóza plodnosti

2.1 Základné charakteristiky plodnosti okresov a krajov Slovenska

Plodnosť žien vo svojej podstate vo všetkých krajoch a okresoch prešla a prechádza veľmi podobnými transformačnými zmenami. Ide jednak o pokles intenzity plodnosti, následnú stabilizáciu na nízkej až veľmi nízkej úrovni (v prípade väčšiny okresov západného a stredného Slovenska až extrémne nízkej hladine), ktorú v posledných rokoch vystriedala fáza oživenia. Okrem zmien v intenzite sme svedkami aj pomerne výrazných posunov v rozložení mier plodnosti a tým aj samotného časovania rodania detí a najmä prvých detí. Uvedené transformačné posuny sa však vyznačujú značnými regionálnymi diferenciáciami, rôznymi vývojovými trajektóriami, hĺbkou a dynamikou transformačného procesu, čo sa následne odzrkadľuje nielen na súčasných rozdieloch v intenzite a časovaní procesu plodnosti, ale aj ich budúcom vývoji.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že obdobie posledného oživenia reprodukcie sa najvýraznejšie dotklo Bratislavského kraja a tým aj viacerých okresov Bratislavy a jej zázemia. Okresy, ako aj samotný kraj sa z pozície administratívnych celkov s najnižšou plodnosťou dostali medzi celky s nadpriemernou plodnosťou na Slovensku. Aj keď pomerne významne sa zvýšila intenzita rodania detí aj v ďalších okresoch západného Slovenska a tiež v Trnavskom kraji, naďalej tieto regióny spolu so stredoslovenským priestorom (s výnimkou jeho severnej časti) sú oblasťami s výrazne podpriemernou plodnosťou.

Celkovo najmenšiu dynamiku zmien reprodukčného správania identifikujeme v dvoch východoslovenských krajoch a ich viacerých okresoch. Tie sa dlhodobo vyznačujú najvyššou plodnosťou a menej intenzívne sa presadzujúcimi zmenami v úrovni a časovaní reprodukcie. Aj to bol jeden z hlavných dôvodov, prečo najmä fáza rekuperácie, ktorá predstavuje primárny aspekt posledného oživenia plodnosti, nezohráva v týchto priestoroch na vývoji celkovej plodnosti tak významný vplyv.

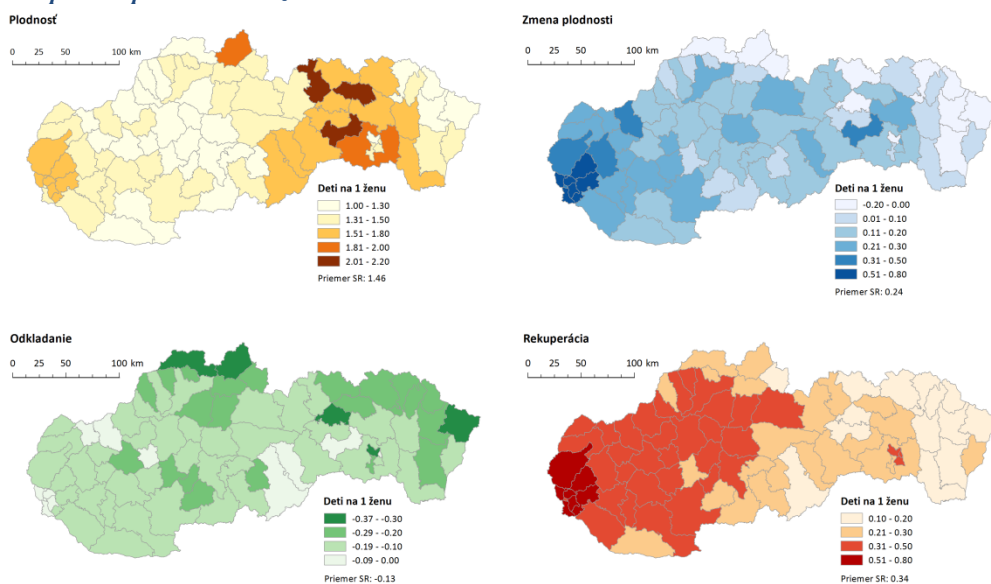
Detailne priestorové rozdiely v úrovni plodnosti v súčasnosti, ako aj zmeny v intenzite rodania detí v porovnaní so začiatkom storočia prezentuje nasledujúca štvorica kartogramov na obr. 1. Ako je z nej zrejmé, v súčasnosti si najvyššiu plodnosť stále uchovávajú viaceré okresy na východe Slovenska (s výnimkou krajného východu na hraniciach s Ukrajinou a Poľskom). V troch z nich (Kežmarok, Sabinov, Gelnica) dokonca hodnota úhrnej plodnosti prekračuje úroveň 2 detí na ženu. Nadpriemerná plodnosť tiež zostala na severe stredného Slovenska v Námestove (takmer 1,9 dieťaťa na

ženu) a v novo sa vyformovanej oblasti zázemia hlavného mesta (okresy Senec, Pezinok, Malacky). Drvivá väčšina okresov západného a stredného Slovenska však má dlhodobo podpriemernú úroveň rodenia detí.

Na druhej strane zmena plodnosti medzi súčasnosťou a začiatkom milénia poukazuje na skutočnosť, že predovšetkým na západnom Slovensku došlo k oživeniu reprodukcie. Ide najmä o mestské okresy Bratislavy a jej zázemia. Celkom opačná situácia je na severe stredného, východného Slovenska, ako aj na krajnom východe, kde došlo buď k minimálnemu nárastu medzi sledovanými obdobiami, alebo sme dokonca svedkami ďalšieho poklesu. Potvrzuje to aj kartogram prezentujúci úroveň odkladania. Najvyššie hodnoty miera odkladania dosahovala práve v priestoroch severe stredného, východného Slovenska a na jeho krajnom východe na hraniciach s Ukrajinou. Vo väčšine okresov západného a stredného Slovenska sa pritom vo veku do 27 rokov od začiatku milénia znížila úroveň plodnosti už len minimálne.

Základom pre rast hodnôt plodnosti vo viacerých okresoch západného a stredného Slovenska sú vyššie hodnoty rekuperácie, ktoré v týchto oblastiach identifikujeme. Naopak priestor severu a juhu stredného a väčšina okresov východného Slovenska (s výnimkou mestských okresov Košíc) sa vyznačuje podpriemernou úrovňou rekuperácie odložených pôrodov.

Obr. 1: Úhrnná plodnosť v rokoch 2014-2018, zmena plodnosti, miera odkladania a index rekuperácie plodnosti medzi rokmi 2000-2004 a 2014-2018 v okresoch Slovenska

Zdroj údajov: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Starnutie vekového profilu, odkladanie detí a najmä materských štartov do vyššieho veku je jedným z hlavných vývojových trendov reprodukcie na Slovensku v posledných takmer troch desaťročiach. Tento jav môžeme pozorovať nielen na národnej, krajskej, ale aj okresnej úrovni. Čím sa však posúvame na nižšiu administratívnu úroveň, tým nachádzame väčšie diferencie v časovaní narodenia prvých detí. Práve to v akom veku sa v priemere stávajú ženy matkami sa stáva jedným z najdôležitejších diferenciačných faktorov reprodukčného správania na Slovensku.

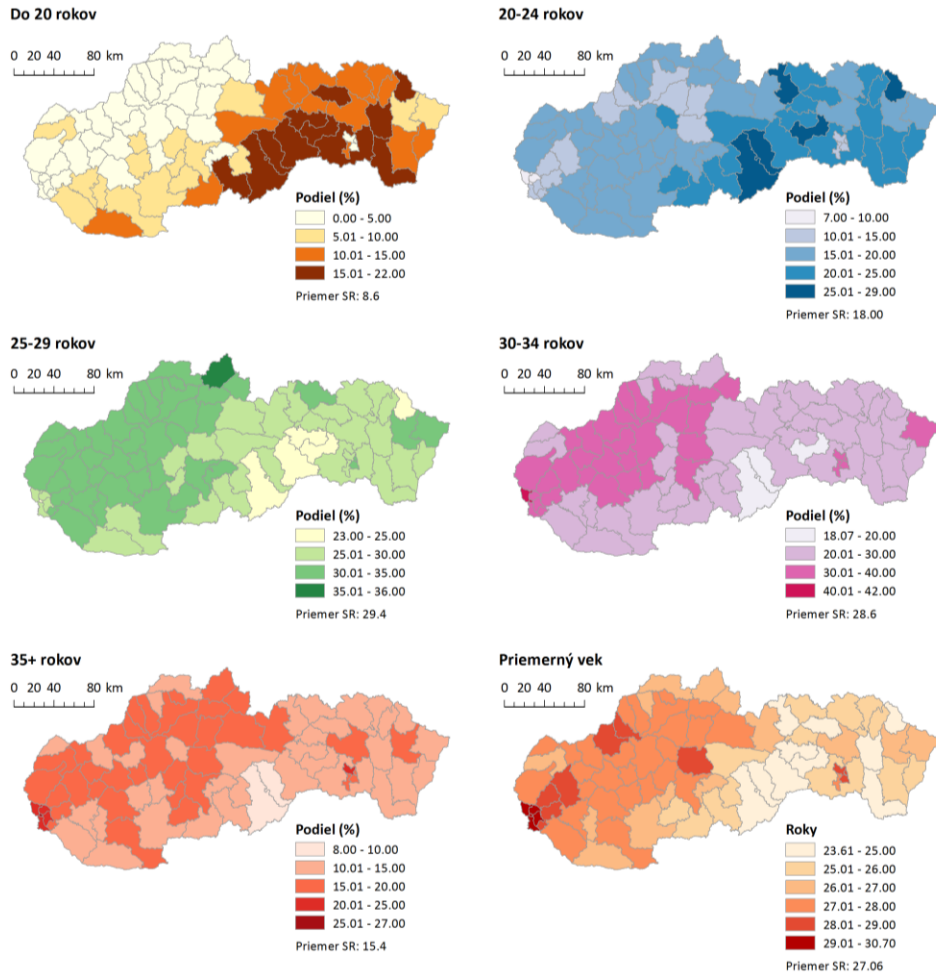
Komparácia súčasných vekovo-špecifických mier plodnosti s rozložením plodnosti so začiatku milénia poukazuje na skutočnosť, že vo všetkých krajoch Slovenska naďalej došlo a dochádza k posúvaniu maxima reprodukcie k hornej hranici prvej polovice reprodukčného obdobia (27-30 rokov). Dynamickejší priebeh procesu odkladania na západe Slovenska, čiastočne spoločne so Žilinským krajom prispeli ku konvergencii rozloženia vekovo-špecifických mier plodnosti. Súčasne je však potrebné povedať, že jednoznačne najviac vekovo pravostranne posunutú reprodukciu dosahujú ženy v Bratislavskom kraji, kde nachádzame najvyššie príspevky k celkovej plodnosti vo veku nad 30 rokov. Z pohľadu rozloženia mier plodnosti vznikla veľmi špecifická situácia v Prešovskom, Košickom a do značnej miery aj Banskobystrickom kraji. Uvedené populácie sa vyznačujú určitým dvojfázovým rozložením mier plodnosti. V mladom a veľmi mladom veku sa vytvoril veľmi skorý a pomerne dynamický nárast plodnosti, ktorá následne približne v rozmedzí 19-23 rokov zostáva na nadpriemernej úrovni. Tento jav je možné vysvetliť prítomnosťou špecificky sa reprodukčne správajúcej subpopulácie žien s veľmi skorým začiatkom realizácie reprodukčných zámerov. Ich váha navyše v mladom veku pravdepodobne narastá, čo sa spoločne s prehlbujúcim procesom odkladania rodenia detí u väčšinovej populácii žien odzrkadľuje na špecifickom tvare kriviek plodnosti.

Potvrdzujú to aj údaje na okresnej úrovni, kde podiel plodnosti realizovanej vo veku do 20 rokov dosahuje najvyššie hodnoty práve na juhu stredného a vo viacerých okresoch východného Slovenska (s výnimkou severovýchodných okresov na hraniciach s Poľskom a Ukrajinou, pozri obr. 2). Ide predovšetkým o pás prihraničných okresov od Lučenca po Trebišov. Len minimálne sa -násťročné dievčatá podieľajú na reprodukcii v západnom a na strednom Slovensku. Určitou výnimkou sú niektoré okresy na juhu stredného Slovenska a na juhozápade, kde váha plodnosti žien do 20 rokov prekračuje 5% hranicu.

Skoré časovanie reprodukcie sa vo väčšine okresov východného Slovenska prejavuje aj na nadpriemernej váhe plodnosti žien vo veku 20-24 rokov. Opätovne západné a veľká časť stredného Slovenska sa vyznačuje podpriemerným zastúpením plodnosti žien v tomto veku. Jednoznačne najnižší podiel pritom dosahujú ženy žijúce v okresoch

hlavného mesta, v okrese Trnava, Pezinok a Senec a ďalej na Považí v okrese Trenčín a Ilava, na ktoré nadväzuje ďalšia skupina okresov s veľkými centrami: Žilina, Martin, Ružomberok a Banská Bystrica. Na východe republiky sem patria len mestské okresy Košíc.

Obr. 2: Príspevky vybraných vekových skupín k celkovej plodnosti žien v okresoch Slovenska a priemerný vek žien pri narodení prvého dieťaťa, 2014-2018

Zdroj údajov: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Nízka váha plodnosti v mladom a veľmi mladom veku na západnom a strednom Slovensku poukazuje na pomerne pokročilý trend odkladania rodenia detí do vyššieho veku. Potvrdzujú to aj príspevky vekových skupín k celkovej hodnote úhrnej plodnosti vo veku 25-29 a najmä 30 a viac rokov (obr. 2). V prípade okresov hlavného mesta

a Košíc je práve druhá spomínaná veková hranica kľúčovou, keďže práve tieto celky sa vyznačujú najvyšším podielom reprodukcie realizovanej v druhej polovici reprodukčného veku. Keďže vo viacerých okresoch východného Slovenska je celková plodnosť podmienená do značnej miery aj rodením detí tretieho a vyššieho poradia v druhej polovici reprodukčného veku, preto až také výrazné diferencie medzi západnou a východnou časťou republiky v koncentrácii plodnosti v tomto vekovom spektre nenachádzame.

Skoré časovanie reprodukčných zámerov vo väčšine okresov východného prispieva aj k nízkym hodnotám priemerného veku pri prvom pôrode. Vo viacerých z nich neprekračuje hranicu 25 rokov a v ďalších sa pohybuje v rozpätí 25-26 rokov (pozri obr. 2). Celkom opačná situácia je vzhľadom na vysokú koncentráciu reprodukcie do druhej polovice reprodukčného obdobia v okresoch Bratislavy a jej zázemia, Košíc, v okrese Banská Bystrica, Trenčín a Ilava, kde priemerný vek pri prvom pôrode prekračuje hranicu 28 rokov. V prípade hlavného mesta je to dokonca viac ako 29 rokov.

2.2 Typizácia okresov podľa intenzity a charakteru plodnosti

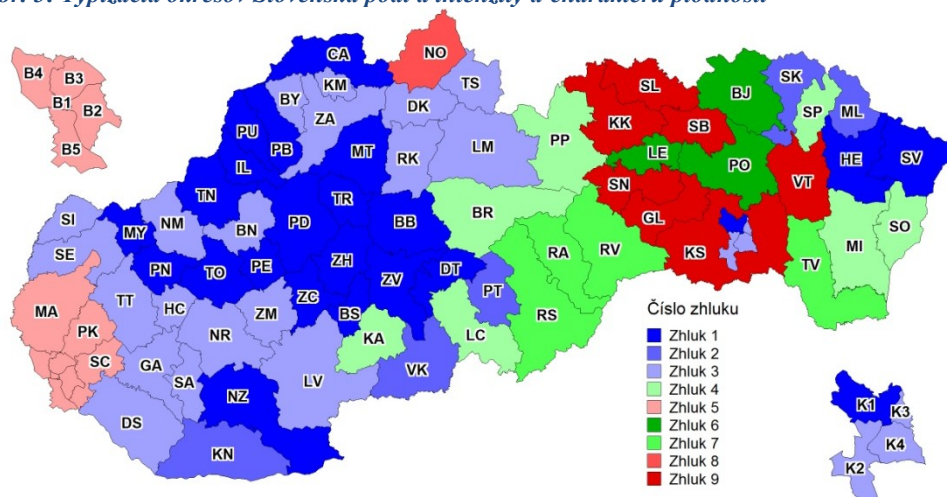
Základná analýza procesu plodnosti ukazuje, že na Slovensku dlhodobo existujú pomerne značné a viac menej priestorovo stabilné rozdiely v intenzite a časovaní rodenia detí. Existencia skupín okresov s podobnými vlastnosťami, úrovňou plodnosti a vývojovými trendmi nám umožňuje pre samotnú konštrukciu prognostických scenárov vytvoriť zhluky okresov. Na tento účel boli využité niektoré viacrozmerné štatistické metódy. Dátová matica vstupov obsahovala informácie za všetkých 79 okresov. Konkrétne išlo o intenzitu plodnosti žien v podobe úhrnnej plodnosti, priemerný vek pri prvom pôrode ako základný ukazovateľ časovania a podiel plodnosti žien vo veku do 25 rokov a vo veku 30 a viac rokov, ktoré prezentujú hlavné aspekty rozloženia mier plodnosti s vekom žien. Keďže analýzy vzájomnej lineárnej závislosti na základe hodnôt Pearsonovho a Spearmanovho korelačného koeficientu ukázala na existenciu pomerne úzkych lineárnych vzťahov v niektorých prípadoch dvojíc použitých indikátorov plodnosti, bolo pristúpené k využitiu faktorovej analýzy (Kaiser - Meyer - Olkin index potvrdil vhodnosť aplikácie vstupov pre faktorovú analýzu). Pri odhadoch parametrov faktorového modelu sme vychádzali z analýzy hlavných komponent (PCA - Principal Component Analysis) rozšírenú o rotáciu metódou Varimax. Hodnoty extrahovaných spoločných faktorov (faktorové skóre) spĺňajú podmienku vzájomnej nezávislosti, a preto následne predstavovali vstupy pre zhlukovú analýzu. Cieľom jej použitia bolo

klasifikovať okresy Slovenska do skupín, tak aby populácie okresov v jednej skupine boli čo najviac podobné z hľadiska procesu plodnosti a okresy medzi skupinami súčasne boli čo najviac z tohto pohľadu odlišné. Za týmto účelom sme sa snažili o maximalizáciu vnútrozhlukovej homogenity prostredníctvom hierarchickej Wardovej metódy zhľukovania. Ako spôsob vyjadrenia miery podobnosti resp. odlišnosti jednotlivých okresov z pohľadu procesu plodnosti bola využitá štvorcová euklidovská vzdialenosť.

Pre takto vytvorené zhľuky okresov s podobnými charakteristikami plodnosti boli následne expertným odhadom konštruované predpoklady budúceho vývoja. Tento prístup je dôsledkom veľkého počtu populačných jednotiek, pričom vzhľadom na ich veľkosť by sme pri predikcii jednotlivých komponentov pre každý okres zvlášť narazili na niektoré významné obmedzenia, ktoré by významným spôsobom ovplyvňovali kvalitu a spoľahlivosť získaných výsledkov. Ako hlavné problémy sa v spojitosti s okresnými populáciami ukazuje jednak spomínaná populačná veľkosť, ďalej vnútorná heterogenita, ako aj značne problematické hodnotenie vývojových trendov poznačené pomerne častými fluktuáciami.

V ďalšej fáze typológie okresov sme získané zhľuky podrobili vecnej kritike, snažili sme sa posúdiť, či získané výsledky majú praktické opodstatnenie a či sú tak využiteľné pre naše potreby. Výsledkom našich snáh je celkovo 9 typov okresov (pozri obr. 3).

Obr. 3: Typizácia okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru plodnosti

Zdroj údajov: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Prvé tri zhľuky okresov sa vyznačujú na Slovensku podpriemernou plodnosťou. Len tretí typ sa približuje k celoslovenskému priemeru (1,54 dieťaťa na ženu). Z geografického hľadiska ide predovšetkým o celky na západnom (s výnimkou Bratislavy a okolia)

a strednom Slovensku. K nim sa pridávajú aj niektoré okresy krajného východu na hraniciach s Poľskom a Ukrajinou (pozri obr. 3). Jednotlivé typy zhlukov sa od seba odlišujú predovšetkým rozložením mier podľa veku. Prvý a tretí typ sa vyznačujú priemerným odkladaním plodnosti, keďže ich priemerný vek pri pôrode, pri prvom pôrode, ako aj váha plodnosti vo veku 30 a viac rokov sa pohybuje okolo priemeru Slovenska.

Štvrtý typ okresov z hľadiska intenzity rodenia detí je na priemernej úrovni, no z hľadiska časovania rodenia detí sa dá hovoriť o skoršom nastavení reprodukčných dráh, keďže priemerné veku, ako aj podiely plodnosti vo veku do 25 a v druhej polovici reprodukčného veku poukazuje na realizáciu reprodukčných zámerov v mladšom veku. Ide najmä o okresy stredného a východného Slovenska nevytvárajúce súvislejšie priestorové celky (pozri obr. 3).

Tab. 1: Intenzita, časovanie a charakter plodnosti typov okresov na Slovensku, 2014-2018

Indikátor	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5	Typ 6	Typ 7	Typ 8	Typ 9
Úhrnná plodnosť (deti na 1 ženu)	1,29	1,31	1,44	1,50	1,69	1,64	1,63	1,88	1,99
Priemerný vek pri pôrode (roky)	29,5	27,8	29,5	27,8	30,9	28,3	26,3	29,4	27,1
Priemerný vek pri 1. pôrode (roky)	27,6	25,6	27,5	25,7	29,3	25,8	24,2	26,0	24,6
Podiel plodnosti do 25 rokov (%)	21,2	35,0	21,4	34,6	12,9	29,9	46,1	21,8	39,8
Podiel plodnosti 30 a viac rokov (%)	47,0	36,4	47,3	37,1	57,1	40,3	28,9	43,1	33,2

Zdroj údajov: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Jednoznačne najdlhšie odkladajú svoju reprodukciu ženy v piatom type okresov. Ide o okresy hlavného mesta Slovenska a jeho zázemia (okresy Senec, Pezinok a Malacky, pozri obr. 3). Priemerný vek a najmä priemerný vek pri narodení prvého dieťaťa sú v tomto prípade najvyššie. Rovnako tieto okresy sa vyznačujú výrazne podpriemerným zastúpením plodnosti vo veku do 25 rokov a naopak viac ako 57% podielom reprodukcie realizovanej v druhej polovici reprodukčného veku. Z pohľadu intenzity plodnosti tieto okresy dosahujú nadpriemerné hodnoty.

Rovnako mierne nadpriemernú úroveň plodnosti dosahujú aj okresy typu 6 a 7. Ide o okresy stredného a východného Slovenska. Od seba sa odlišujú časovaním a rozložením charakteru plodnosti. Kým typ 6 sa vyznačuje o niečo vyšším priemerným vekom a priemerným vekom pri prvom pôrode, ako aj plodnosti v druhej polovici reprodukčného veku, typ 7 má opačné znaky. Spoločne s poslednými dvomi typmi okresov ide pritom o priestor, v ktorých sa ženy matkami stávajú na Slovensku najskôr (najmä typ 7 a 9). Na druhej strane je však tiež zrejmé, že v okresoch patriacich do 6 a 8

zhľuku je váha plodnosti v mladom a veľmi mladom veku potlačená a o niečo vyššia je v druhej polovici reprodukčného veku. Posledné dve identifikované skupiny predstavujú priestor s najvyššou intenzitou reprodukcie, kde sa úhrnná plodnosť dostáva až k hranici dvoch detí na ženu.

2.3 Predpoklady budúceho vývoja plodnosti

Všetky známe analýzy plodnosti v okresoch a krajoch Slovenska (napr. Jurčová a kol. 2010, Bleha a kol. 2014, Šprocha a kol. 2019) potvrdzujú prítomnosť dlhotrvajúcich rozdielov v intenzite, časovaní i vekovo-špecifickom rozložení mier plodnosti. Zmeny v poslednom desaťročí ukazujú, že v podstate vo všetkých okresoch a krajoch Slovenska môžeme identifikovať postupné ukončovanie procesu odkladania a nástup rekuperačnej fázy. Jednotlivé okresy, ako aj kraje sa od seba odlišujú úrovňou týchto procesov, hĺbkou a dynamikou ich priebehu. Tieto zmeny sa tak odzrkadľujú nielen v intenzite rodania detí, ale aj v časovaní a rozložení mier podľa veku.

Samotná konštrukcia prognostických scenárov pre jednotlivé zhľuky okresov bola založená na výsledkoch podrobnej analýzy plodnosti, pričom bol rešpektovaný predpokladaný vývoj plodnosti v krajoch, ako aj na celorepublikovej úrovni (podľa prognózy Bleha a kol. 2018).

Ako sme uviedli vyššie, vo väčšine zhľukov sa ukazuje, že proces odkladania vrcholí, a preto do budúcnosti môžeme očakávať, že k ďalšiemu jeho prehlbovaniu nedôjde, resp. pokles plodnosti v mladom veku bude len veľmi mierny. Na druhej strane sa však ukazuje, že najmä regióny s vyšším zastúpením Rómov (a osôb s nižším vzdelaním) sa v posledných rokoch vyznačujú špecifickým vývojom poznačeným posilňovaním plodnosti v mladom a veľmi mladom veku. Tým sa prehlbuje bimodálny priebeh vekovo-špecifických mier plodnosti. Tento trend je v ostrom protiklade s hlavnými vývojovými smermi, u ktorých jednoznačne dominuje proces odkladania a čoraz väčšej koncentrácie plodnosti ku koncu prvej a do druhej polovice reprodukčného veku.

V súvislosti s tým preto v prognostických scenároch pre väčšinu okresov Slovenska predpokladáme už len malé zmeny v intenzite a charaktere plodnosti v mladšom veku. Výnimkou sú spomínané okresy, kde zreteľne je možné identifikovať prítomnosť žien s príklonom ku skoršiemu začiatku reprodukcie. Tu je možné očakávať určité zmeny aj v mladšom veku. Jednoznačne najdôležitejším faktorom pre vývojové scenáre budúceho smerovania procesu plodnosti však v jednotlivých skupinách okresov zostáva súčasný stav rekuperácie, dynamika jej nástupu a možný rozsah v najbližších rokoch.

Základným predpokladom preto vo všetkých skupinách okresov je ďalšie postupné starnutie vekového profilu mier plodnosti vzhľadom na prehĺbujúce sa doháňanie odložených pôrodov a rast intenzity plodnosti. Celkový rozsah očakávaných zmien však úzko súvisí s fázou transformácie plodnosti, v ktorej sa jednotlivé zhluky okresov nachádzali na začiatku prognózovaného obdobia. V najbližších rokoch tak môžeme predpokladať, že postupne dôjde k stabilizácii charakteru reprodukcie vo všetkých zhlukoch. V okresoch s vyšším zastúpením žien, ktorých začiatok reprodukčných dráh je posunutý do skorého veku, však tento predpoklad nemusí úplne platiť a v menšej miere tu môže dochádzať k zmene reprodukčného správania aj v dlhšom časovom odstupe od prahu prognózy. Práve plodnosť tejto špecifickej subpopulácie je zaťažená najväčšou dávkou neistoty.

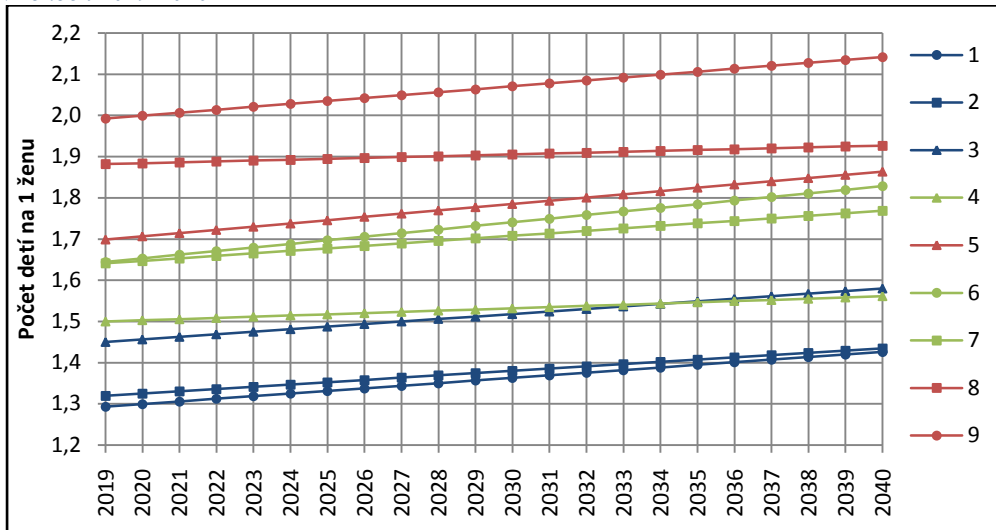
Ako sme už spomenuli, hlavný predpoklad scenárov budúceho vývoja plodnosti pre jednotlivé zhluky okresov spočíva v miernom zvyšovaní intenzity plodnosti pri súčasnom starnutí vekového profilu mier plodnosti. Tieto zmeny by mali byť v úzkom prepojení s očakávaným pokračovaním procesu rekuperácie.

Výsledkom očakávaných zmien do horizontu prognózy by malo byť vymanenie sa všetkých zhlukov z úrovne extrémne nízkej plodnosti, pričom v prvých dvoch zhlukoch by sa plodnosť mohla dostať mierne nad hranicu 1,4 dieťaťa na ženu a v treťom a štvrtom tesne nad úroveň veľmi nízkej plodnosti (1,5 dieťaťa na ženu). Aj napriek tomuto vývoju tak očakávame, že väčšina okresov stredného a západného Slovenska naďalej bude predstavovať populácie s najnižšou intenzitou rodenia detí. Zvyšné skupiny okresov Slovenska by mali do konca prognózovaného obdobia prekročiť úroveň 1,7 dieťaťa na ženu, pričom maximálna hladina plodnosti by mala zostať v deviatej skupine východoslovenských okresov s viac ako 2,1 deťmi na ženu. Nad hranicou 1,9 by sa mala dostať aj ôsma skupina, pričom k tejto úrovni by sa mohla priblížiť aj skupina mestských okresov Bratislavy a jej zázemia.

Okrem posunov v intenzite plodnosti boli do scenárov jednotlivých skupín okresov zakomponované aj zmeny v charaktere mier plodnosti podľa veku. Vo všetkých zhlukoch sa vo všeobecnosti očakáva starnutie vekového profilu mier. Dynamika a jeho rozsah úzko súvisí predovšetkým s predpokladanou rekuperáciou a tiež s vývojom plodnosti špecifickej subpopulácie žien so skorým časovaním reprodukčných plánov a súčasne s častejším rodením detí vyšších poradií. Preto je možné očakávať, že niektoré skupiny okresov si ponechajú svoj o niečo mladší vekový profil plodnosti, kým v niektorých bude rodenie detí viac orientované do druhej polovice reprodukčného veku. Jednoznačne najvyššiu váhu plodnosti žien v mladom a veľmi mladom veku môžeme spájať aj v roku 2040 so siedmym zhlukom okresov. Podľa prognózovaných mier plodnosti by vo veku do 25 rokov malo byť v tejto skupine realizovaných približne 40 %

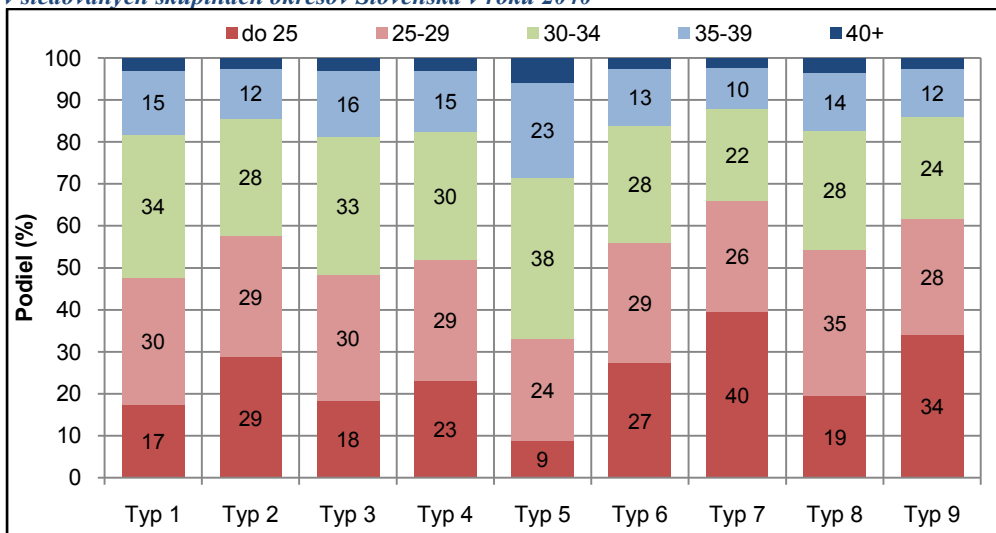
z celkovej úhrnnej plodnosti. Niečo viac ako tretina by mala pripadať na okresy v deviatom zhluku.

Graf 1: Očakávaný vývoj hodnôt úhrnnej plodnosti v sledovaných skupinách okresov Slovenska v rokoch 2019-2040

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

Graf 2: Očakávaná úroveň príspevkov vekových skupín k hodnote úhrnnej plodnosti v sledovaných skupinách okresov Slovenska v roku 2040

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

Celkom opačná situácia sa očakáva v piatom zhluku s menej ako jednou desatinou a v prvom, treťom a ôsmom zhluku s menej ako pätinou plodnosti v tejto najmladšej vekovej skupine. Práve v piatom zhluku okresov by plodnosť v druhej polovici

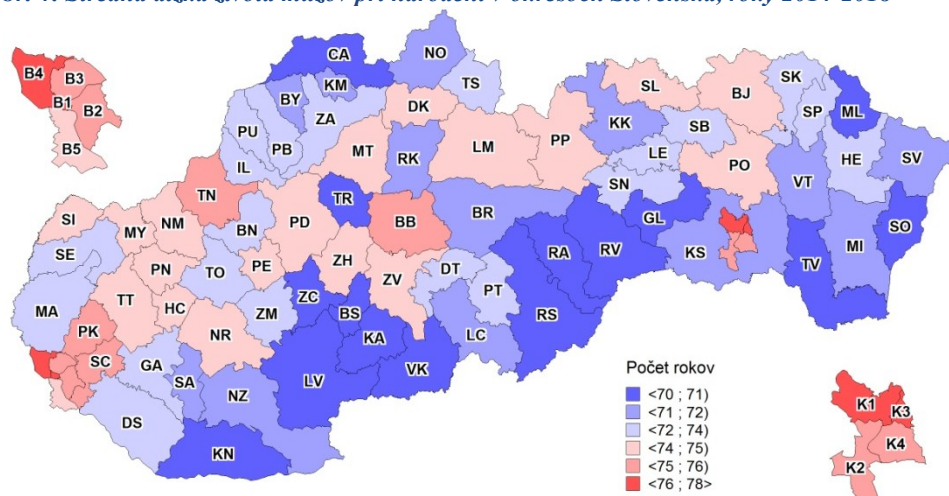
reprodukčného obdobia mala predstavovať už viac ako dve tretiny z celkovej intenzity reprodukcie a v prvom a treťom zhluku by v tomto veku sa mohla koncentrovať v roku 2040 už viac ako polovica. Prognózu štruktúry príspevkov vekových skupín v jednotlivých zhlukoch okresov podrobne prezentuje graf 2.

3. Prognóza úmrtnosti

3.1 Základné charakteristiky úmrtnosti okresov a krajov Slovenska

Slovensko sa aj z pohľadu úmrtnostných pomerov dlhodobo vyznačuje pomerne značnými priestorovými rozdielmi. Potvrdzujú to nielen staršie analýzy (napr. Kraus 1990 a 1991, Mészáros 2003 a 2008), ale aj niektoré najnovšie štúdie (Bleha a kol. 2014, Šprocha a kol. 2019). Ak tieto zistenia zovšeobecníme, môžeme povedať, že najdlhší život pred sebou vďaka najpriaznivejším úmrtnostným pomerom majú práve narodení chlapi v mestských okresoch Bratislavy, v okresoch v jeho zázemí a ďalej v okrese Trenčín, Banská Bystrica a v mestských okresoch Košíc. V týchto celkoch podľa posledných dostupných údajov prekračovala stredná dĺžka života mužov pri narodení hranicu 75 rokov, pričom v prípade okresu Bratislava IV, Košice I a III to bolo dokonca viac ako 76 rokov. Celkom opačná situácia je najmä v oblasti prihraničných okresoch na juhu Slovenska, kde dlhodobo je stredná dĺžka života pri narodení najnižšia. Nepriaznivá situácia je tiež aj na severe stredného a čiastočne východného Slovenska. V týchto okresoch spoločne neprekračuje stredná dĺžka života mužov pri narodení hodnotu 71 rokov.

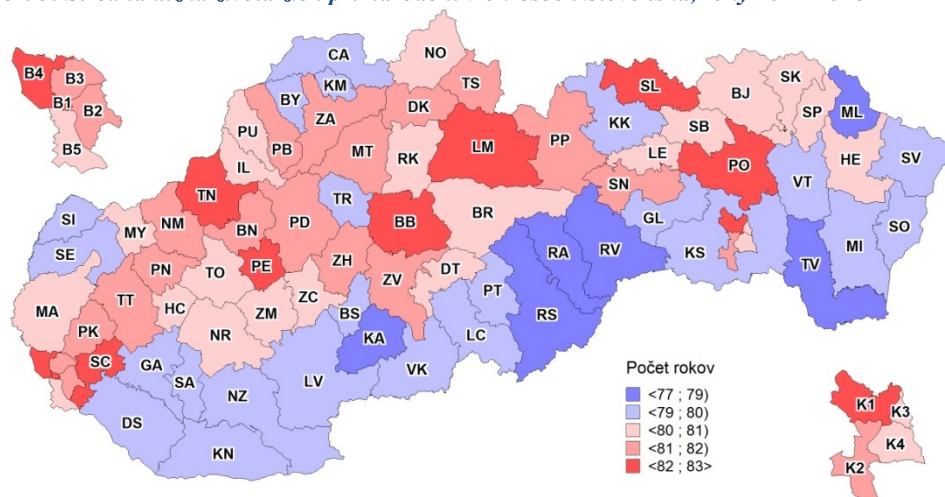
Obr. 4: Stredná dĺžka života mužov pri narodení v okresoch Slovenska, roky 2014-2018

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

Veľmi podobná situácia je aj v ženskej časti populácie. Najdlhší život pred sebou majú predovšetkým ženy žijúce v niektorých okresoch s veľkými centrami (Bratislava, Košice, Trenčín, Banská Bystrica, Prešov), pričom v týchto celkoch súčasná stredná dĺžka života prekračuje hodnotu 82 rokov. Pomerne priaznivé úmrtnostné pomery sú aj v ďalších okresoch západného a stredného Slovenska. Naopak najkratší život pred sebou by pri zachovaní úmrtnostných pomerov mali ženy narodené na juhu Slovenska, a to predovšetkým v okrese Krupina, Rimavská Sobota, Rožňava, Revúca a Trebišov, kde potenciálny počet rokov neprekračuje v súčasnosti hranicu 79 rokov. Na severe východného Slovenska sa k tejto skupine okresov s najhoršími úmrtnostnými pomermi žien pripája ešte okres Medzilaborce. Aj v prípade žien je tak zrejmé, že platí pomerne významná diferenciácia medzi západnou a strednou časťou republiky a okrajovými okresmi severu a juhu Slovenska.

Obr. 5: Stredná dĺžka života žien pri narodení v okresoch Slovenska, roky 2014-2018

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

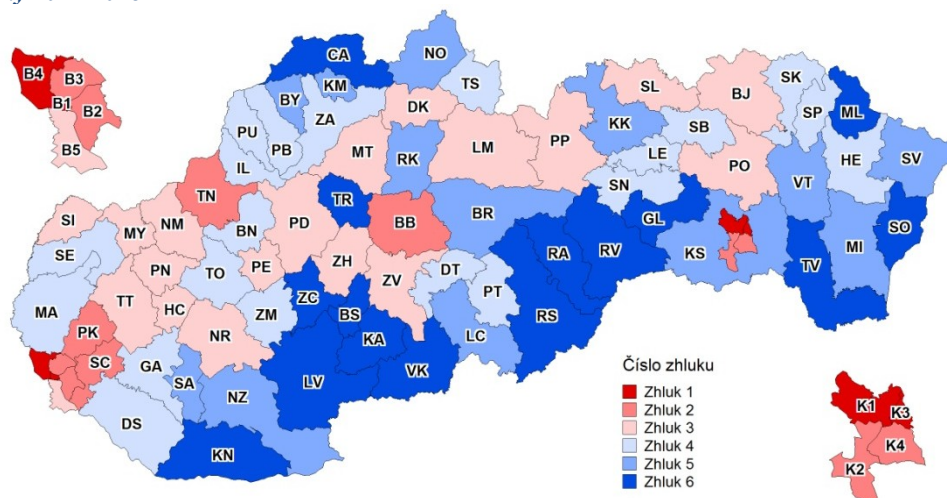
3.2 Typizácia okresov podľa intenzity a charakteru úmrtnosti

Proces typizácie okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru procesu úmrtnosti bol založený na rovnakom prístupe ako tomu bolo u plodnosti. Hodnoty strednej dĺžky života pri narodení, vo veku 65 rokov, dojčenská úmrtnosť, pravdepodobnosť prežitia medzi presným vekom 1 a 50 rokov, 50 a 65 rokov a 65 a 85 rokov boli hlavnými vstupmi, ktoré sme podrobili faktorovej a následne zhlukovej analýze. Zvlášť sme pritom pracovali s mužskou a ženskou časťou populácie. Výsledkom aplikovaných

viacozmerných štatistických metód bolo následne vytvorenie 6 typov okresov pre mužov a 5 okresov pre ženy (pozri obr. 6 a 7).

Priestorové rozloženie jednotlivých typov je veľmi podobné reálnej úrovni úmrtnosti, keďže práve hodnoty stredných dĺžok života pri narodení predstavovali hlavný faktor sýtiaci faktorové skóre a tým následne boli kľúčové aj pri formovaní jednotlivých skupín okresov. V mužskej časti populácie sa v prvom zhluku okresov sústredili populácie s najlepšimi úmrtnostnými charakteristikami. Priemerná hodnota strednej dĺžky života v ich prípade sa pohybovala na úrovni takmer 77 rokov (pozri tab. 2). Z priestorového hľadiska ide o niektoré mestské okresy Bratislavy a Košíc (pozri obr. 6). Podobne aj v druhom zhluku okresov sú sústredené najmä mestské okresy hlavného mesta, Košíc a tiež okres Trenčín a Banská Bystrica. Spoločne predstavujú zhluk s druhou najvyššou priemernou strednou dĺžkou života mužov pri narodení. Tretia skupina okresov sa formuje z viacerých okresov západného a stredného Slovenska, ku ktorým sa pripájajú aj okresy Prešov, Bardejov a Stará Ľubovňa na východe. Z pohľadu intenzity úmrtnosti ide o okresy s priemernou strednou dĺžkou života mužov pri narodení (pozri tab. 2). Zvyšné tri skupiny okresov tak predstavujú priestor s horšími až veľmi nepriaznivými úmrtnostnými pomermi. Jednoznačne najkratšiu dĺžku života pritom dosahuje šiesty zhluk, tvorený najmä okresmi na juhovýchode západného, juhu stredného a východného Slovenska, ku ktorým sa na severe pripája ešte okres Čadca a Medzilaborce. Ich priemerná stredná dĺžka života pri narodení len mierne prekračuje hranicu 71 rokov, čo znamená, že za prvou skupinou okresov zaostáva o približne 5,5 roka.

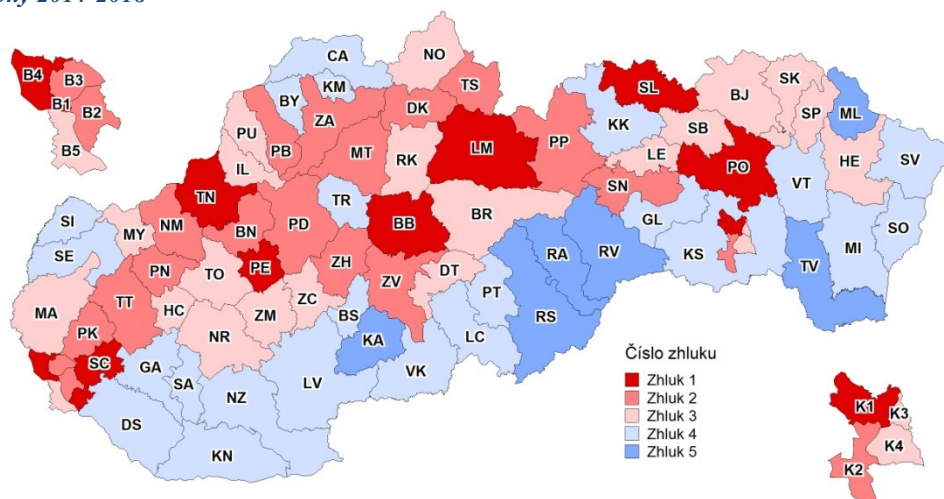
Obr. 6: Typizácia okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru úmrtnosti mužov, roky 2014-2018

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

V ženskej časti populácie je situácia veľmi podobná. Prvý zhluk je prezentovaný okresmi s najdlhším potenciálnym životom. Priemerná hodnota strednej dĺžky života pri narodení sa v ich prípade dostal výrazne nad hranicu 82 rokov. Zhluk je tvorený okresom Bratislava I a IV, Košice I a tiež niektorými okresmi s veľkými centrami ako Trenčín, Banská Bystrica, Prešov, Liptovský Mikuláš a tiež menšími celkami Partizánske a Stará Ľubovňa. Pomerne rozsiahly je druhý zhluk okresov, ktorého stredná dĺžka života žien pri narodení ešte stále je mierne nadpriemerná. Ide zväčša o okresy západného a stredného Slovenska s výnimkou niekoľkých okresov na severe a súvislého pásu okresov na juhu Slovenska. Priemerné hodnoty úmrtnostných pomerov dosahuje tretí zhluk, ktorý sa formuje z niektorých okresov na západnom a strednom Slovensku doplnený o pomerne súvislý priestor na východe (pozri obr. 7).

Obr. 7: Typizácia okresov Slovenska podľa intenzity a charakteru úmrtnosti žien, roky 2014-2018

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

Tab. 2: Stredná dĺžka života pri narodení mužov a žien v identifikovaných zhluchoch okresov na Slovensku, roky 2014-2018

Muži		Ženy	
Typ	Stredná dĺžka života pri narodení (roky)	Typ	Stredná dĺžka života pri narodení (roky)
Zhluk 1	76,8	Zhluk 1	82,3
Zhluk 2	75,4	Zhluk 2	81,4
Zhluk 3	74,5	Zhluk 3	80,6
Zhluk 4	73,4	Zhluk 4	79,5
Zhluk 5	72,4	Zhluk 5	78,2
Zhluk 6	71,3		

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výpočty autori

Posledné dve skupiny okresov je možné z hľadiska úmrtnostných pomerov označiť ako problémové. Ich stredná dĺžka života pri narodení dosahuje podpriemerné hodnoty a predovšetkým v piatom zhluku tvorenom okresy na juhu stredného a východného Slovenska s okresom Medzilaborce je stredná dĺžka života žien pri narodení veľmi nízka. Za prvým identifikovaným zhlukom zaostávajú tieto okresy o takmer 4 roky.

3.3 Predpoklady budúceho vývoja úmrtnosti

Formulácia predpokladov budúceho vývoja úmrtnosti v jednotlivých skupinách okresov u oboch pohlaví sa opierała predovšetkým o podrobné poznatky získané z predchádzajúcej regionálnej analýzy (Šprocha a kol. 2019) a vyššie uvedených základných zistení o intenzite a charaktere úmrtnosti v jednotlivých typoch okresov. Vzhľadom na nastavený generálny vývoj úmrtnostných pomerov na Slovensku a jeho jednotlivých regiónov v takmer tri desaťročia trvajúcim pozitívnom trende sa dá očakávať, že znižovanie úmrtnosti bude prebiehať u oboch pohlaví aj do budúcnosti. To je tiež našim hlavným postulátom pri nastavení hlavných vývojových scenárov pre všetky typy okresov a to v mužskej, ako aj ženskej časti populácie. Hlavné znižovanie úmrtnosti pritom očakávame predovšetkým vo vekových skupinách, v ktorých muži i ženy zaostávajú za demograficky najvyspelejšími európskymi krajinami, resp. u identifikovaných typoch aj za celoslovenským priemerom.

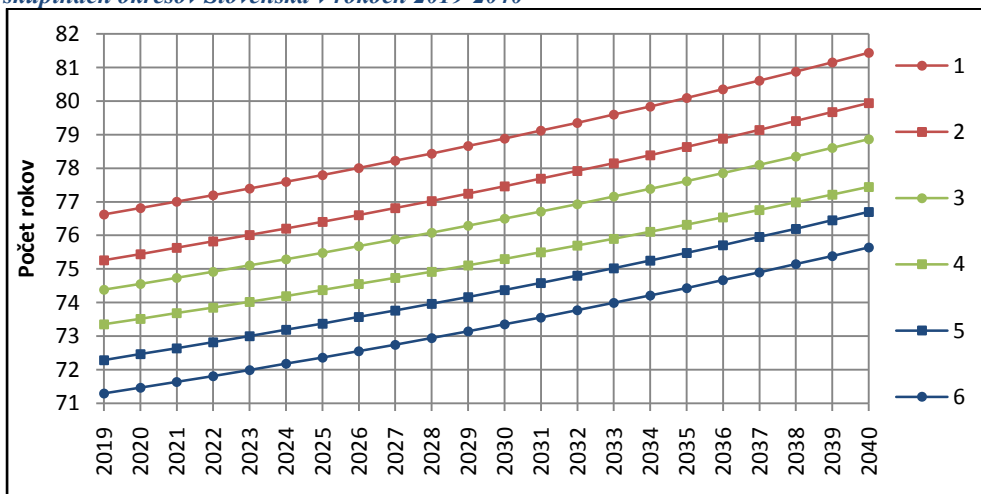
Práve poznatky o existencii pomerne značného potenciálu ďalšieho zlepšovania úmrtnostných pomerov spoločne s informáciami o jeho charaktere, rozložení podľa veku a pohlavia, predchádzajúceho vývoja a dynamikou znižovania úmrtnosti tvorili významné vstupy pre formuláciu prognostických scenárov pre každý jeden zhluk okresov.

Vzhľadom na získané poznatky o rozsahu a štruktúre zaostávania jednotlivých skupín okresov voči demograficky najvyspelejšim krajinám Európy predpokladáme, že vo všeobecnosti hlavnú úlohu v mužskej populácii pri zlepšovaní úmrtnostných pomerov bude zohrávať vývoj v strednom a vyššom produktívnom veku a ku koncu prognózovaného obdobia čiastočne aj vývoj vo vyššom veku.

Z pohľadu dynamiky zlepšovania úmrtnostných pomerov vo všeobecnosti očakávame v najbližších rokoch jej postupné zvyšovanie. Ku koncu prognózovaného obdobia predpokladáme najmä v zhlukoch okresov s najpriaznivejšími úmrtnostnými charakteristikami postupné spomaľovanie medziročných prírastkov strednej dĺžky života pri narodení. Tento vývoj by mal odzrkadľovať značné vyčerpanie súčasného potenciálu

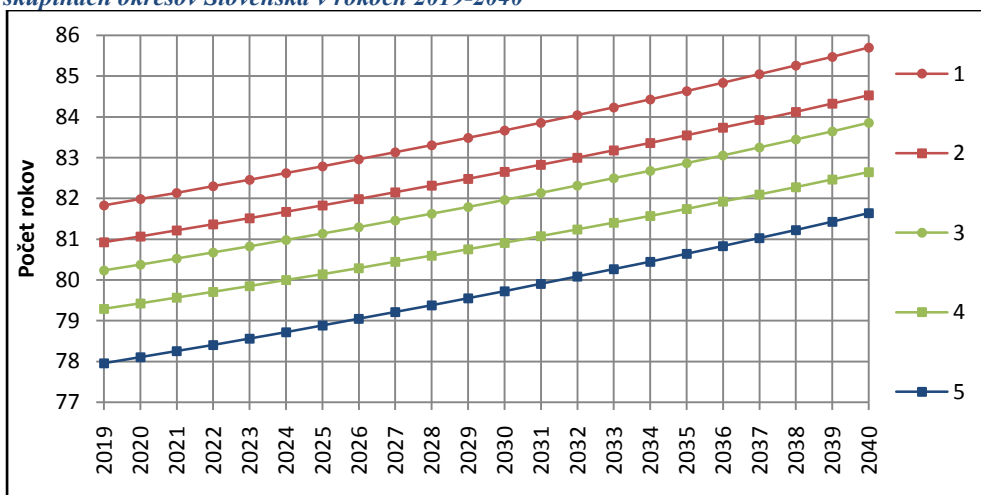
v mladšom veku a ďalšie smerovanie úmrtnosti by malo byť ovplyvnené predovšetkým zlepšovaním úmrtnostných pomerov vo vyššom veku. Aj napriek tomu však nepredpokladáme výraznejšie kovergenčné tendencie z pohľadu úmrtnostných pomerov a hlavné priestorové diferencie s najväčšou pravdepodobnosťou zostanú na Slovensku zachované aj v ďalších dvoch desaťročiach. To sa premieta následne aj do prognózovanej úrovne úmrtnosti a hodnôt stredných dĺžok života pri narodení. Detailne ich očakávaný vývoj do roku 2040 u mužov i žien prezentuje graf 3 a 4.

Graf 3: Očakávaný vývoj hodnôt strednej dĺžky života mužov pri narodení v sledovaných skupinách okresov Slovenska v rokoch 2019-2040

Zdroj údajov: vlastné výpočty

Graf 4: Očakávaný vývoj hodnôt strednej dĺžky života žien pri narodení v sledovaných skupinách okresov Slovenska v rokoch 2019-2040

Zdroj údajov: vlastné výpočty

4. Prognóza migrácie

4.1. Niekoľko poznámok k možnostiam prognózovania migrácie

Migračný komponent je zo všetkých troch komponentov demografického vývoja najhoršie predikovateľný. Za touto skutočnosťou nutné okrem iných skutočností hľadať vnútornú podstatu migrácie z hľadiska komplexnosti faktorov ktoré sú jej hybnou silou, a zároveň komplikovanosť určenia ich reálnej váhy vplyvu na migráciu ich váhy spôsobujú. V období socializmu viacero oficiálnych demografických prognóz migračný komponent jednoducho vynechalo, prípadne sa počítalo s plánovanými presunmi obyvateľstva (Kučera 1998). To vlastne znamená, že sa vývoj neprognozoval, ale do prognóz sa zahŕňali predstavy resp. plány o presunoch obyvateľstva vzhľadom na lokalizáciu nových výrobných závodov a vzhľadom na plánovú priestorovú štruktúru sídelného systému Československa. Nezahrnutie migrácie do prognóz obyvateľstva je zásadnou chybou, ktorá sa nedá odôvodniť jej komplikovanou „prognózovateľnosťou“. Platí to aj v prípade okresov, krajov či dokonca obcí, a to navzdory tomu, že s poklesom veľkosti prognózovaných populácií stúpa relatívna váha migrácie a zvyšuje sa zároveň jej vplyv na celkovú presnosť migrácie (Bleha 2005). Haub (1987) vyčleňuje tri základné faktory vplývajúce na presnosť prognózy: Čím väčšia je prognózovaná populácia, čím kratšie je prognózované obdobie, a zároveň čím nižšia je úroveň plodnosti a úmrtnosti, tým väčšia je pravdepodobnosť vyššej presnosti prognózy. V tejto súvislosti je nutné podotknúť, že volatilita, nestabilita migrácie v čase spôsobuje, že na dĺžku prognózovaného obdobia najviac reaguje práve migrácia (Mihály a Divinský, eds. 2011), ktorá je ovplyvnená i ekonomickými cyklami (predovšetkým prognózy na národnej a makroregionálnej úrovni), geopolitickými udalosťami a zároveň veľmi ťažko predikovateľným trendom vývoja regiónov z pohľadu ich konvergencie a divergencie (ekonomicky podmienená migrácia). Šprocha a kol. (2018, s. 100) konštatujú, že prognózovanie za horizont viac ako 10 rokov je spojené s vysokou dávkou neurčitosti. Zatiaľ čo plodnosť a úmrtnosť vykazujú istú dávku demografickej „zotrvačnosti“, pre migráciu to platí v oveľa menšej miere, o to viac na regionálnej či lokálnej úrovni. Štúdia IOM (2016) komplexne popisuje kumuláciu neurčitosti v migračných prognózach. Aj z tohto dôvodu sa v posledných dvoch až troch dekádach sa rozvíjajú nové metodologické bayesiánske prístupy, ktorých veľmi dobrý prehľad poskytol Bijak (2010). Prognózovanie a zahrnutie migrácie do vstupných predpokladov je teda nevyhnutné, avšak cieľom by malo byť najmä vystihnúť základných trendov či

vystihnutie hrubých črt vekového zloženia migrácie a v neposlednom rade vystihnutie základných geografických atribútov ako sú hlavné migračné smery, variabilita obratu a čistej migrácie v súbore regiónov (krajov, okresov) v zmysle znižovania alebo zvyšovania celkovej redistribúcie obyvateľstva, resp. znižovania či zvyšovania počtu okresov, ktoré k tejto redistribúcii najvýraznejšie prispievajú.

4.2. Stručná diskusia faktorov budúcej migrácie

Analýza migrácie v publikácii na ktorú tento text nadväzuje, skonštatovala viaceré kardinálne, niektoré menej, niektoré viac očakávané trendy vývoja migrácie na úrovni krajov a okresov od prelomu tisícročia. Potvrdzuje sa vyššie konštatovaná skutočnosť, že migračné „puzzle“ vnútorného sťahovania sa skladá z veľmi veľkého množstva explanačných elementov, a je doplnené analogicky náročne prognózovateľnou zahraničnou zložkou sťahovania.

Niektoré nižšie skonštatované skutočnosti sú platné i na úrovni krajov, avšak podstatne viac sú celkom logicky viditeľné na úrovni okresov, kde je variabilita hodnôt indikátorov migrácie podstatne vyššia. Niektoré rysy migrácie za posledné dve dekády zostali zachované, niektoré sa zmenili výrazne a niektoré čiastočne. Ak by mal byť vybraný práve jeden charakteristický rys vnútornej migrácie, tak by to bol východno-západný gradient migrácie spolu s pokračujúcou decentralizáciou na mezoregionálnej úrovni (suburbanizácia). Zároveň platí, že predovšetkým v posledných desiatich rokoch sa redistribúcia obyvateľstva do širšieho metropolitného regiónu Bratislavy podstatne zvýšila, a intenzita suburbanizácie v najväčších mestách a ich zázemiach zostáva zachovaná, resp. sa zvyšuje a proces sa rozširuje aj do funkčných zázemí menších miest. Vo viacerých prípadoch aj mimo Bratislavy a Košíc suburbanizačné migračné toky prekračujú hranice okresov, keďže niektoré okresy funkčne a dochádzkovo predstavujú iba zázemie okresov s väčším okresným sídlom v susedstve. Z toho vyplýva, že zohľadnenie suburbanizácie nutne vstupuje do procesu kreovania predpokladov migrácie na úrovni okresov. Jedným z dôležitých výstupov z analýzy bolo zistenie, že rastie celková mobilita vyjadrená celkovým počtom vnútorných presťahovaní. Zvýšený objem vnútornej migrácie je pretavený zároveň aj do vyššieho počtu väčších čistých migračných tokov (viac ako 100 osôb za obdobie 5 rokov), ktorých počet sa od začiatku tohto tisícročia do obdobia 2014-2018 zdvojnásobil, taktiež sa zvýšil počet menších avšak významne veľkých čistých migračných tokov. Hoci počet veľkých čistých migračných tokov je relatívne nízky vzhľadom na celkovú maticu medziokresných

migračných tokov (ktorých je teoreticky 2200), zároveň platí, že v poslednom období sú otvárané nové priestorové kanály, v ktorých navyše celkovo prekonaná migračná vzdialenosť stúpa. Analýza potvrdila, že okrem zmeny rozloženia okresov podľa toho, či zaznamenali zisk alebo stratu vnútorným sťahovaním, dochádza aj k zvýšeniu variability hodnôt predovšetkým z pohľadu maximálnych a minimálnych hodnôt a z hľadiska frekvencie zastúpenia medzných intervalov. K okresom v zázemí hlavného mesta sa pripojili aj štyri mestské okresy s pomerne výraznými migračným ziskom. Histogram rozloženia dokladuje zmenu v rozložení hodnôt a vo variabilite súboru v zmysle posunu veľkej časti okresov do zápornejších hodnôt. Počet úbytkových okresov sa zvýšil od začiatku 21. storočia zo 44 na 59, počet prírastkových klesol analogicky z 35 na 20, stúpala zároveň variabilita súboru meraná pomocou smerodajnej odchýlky a rozptylu.

Faktory ovplyvňujúce migráciu boli popísané v predchádzajúcej prognóze na úrovni okresov (Šprocha a kol. 2013) a tiež v publikácii Šprocha a kol. (2018, opäť cit.), preto im v tejto publikácii nie je venovaný väčší priestor, a nie je predpoklad zásadnej zmeny z hľadiska ich pôsobenia na migráciu. Komparácia reálneho vývoja na úrovni migračných sald a vekového zloženia obdobia piatich rokov od publikovania poslednej prognózy potvrdzuje pôvodné východiskové predpoklady. Podobne ako v pôvodnej prognóze, ak v aktuálnej prognóze sú okresy zaradené do typov – ktoré reprezentujú scenáre budúceho vývoja, pričom typy sú exaktne vyjadrené cez intenzitu procesu – mieru migračného salda podľa pohlavia a veku, vychádzajúc z predpokladaných hodnôt vekovo-špecifických intenzít imigrácie a emigrácie. Tie sú „vyskladané“ z predpokladaných hodnôt dvoch komponentov – domácej a zahraničnej zložky sťahovania.

Generálny predpoklad, že by malo dôjsť k zníženiu počtu vysokých čistých vzájomných migračných tokov a zníženiu priemernej hodnoty čistej migrácie v dvojiciach okresov, zostáva zachovaný. V konečnom dôsledku by sa to malo premietnuť v znížení variability hodnôt migračného salda v súbore okresov do roku 2040. Pri kreovaní aktuálnych scenárov boli zohľadnené aj niektoré nové skutočnosti, resp. potvrdenie vývojových trendov. Sociálno-ekonomické faktory (trh práce, nezamestnanosť, rozdiely v mzdách) sú a zostanú kľúčovou hybnou silou vnútornej migrácie na väčšiu vzdialenosť (zjednodušene medzikrajiskú) a pre veľkú časť migračných tokov na stredné vzdialenosti (medziokresné toky) podmienených okrem motivácie sťahovať sa z rôznych dôvodov do zázemia (suburbanizácia), tiež dôvodmi sociálno-ekonomickými. Vo vnútornej migrácii bola, je, a podľa predpokladov zostane výrazná časť migračných tokov na krátku vzdialenosť (v rámci okresov z obce do obce), tá však nevstupuje do predpokladov vývoja na úrovni okresov a krajov. Zdá sa, že úplne kľúčovým pre kreovanie prognostických scenárov a vývojových typov sú poznatky o doterajšom a budúcom

vývoji regionálnej nerovnomernosti a disparít (bez ohľadu na to, že okresy nie sú vždy ideálne jednotky pre ich skúmanie).

Okrem zásadnej skutočnosti, že neexistujú explicitné a komplexné prognózy o možnom budúcom vývoji regionálnych rozdielov v Slovenskej republike, je problémom aj existencia rôznych názorov na doterajší vývoj regionálnych rozdielov. Prebieha v rámci Slovenska regionálna konvergencia alebo neprebieha? Odpoveď na túto otázku je po excerpicii poznatkov z regionálne orientovaných štúdií nejednoznačná, a dá sa skonštatovať, že úplne jednoznačná ani byť nemôže. Výrazné zníženie hodnôt miery evidovanej nezamestnanosti prináša zníženie absolútnych rozdielov vyjadrených pomocou variačného rozpätia, avšak sofistikovanejšie miery variability také jednoznačné závery neprinášajú. Navyše, v hre sú aj štrukturálne charakteristiky súboru a vhodnosť jednotlivých ukazovateľov. Podľa jednotlivých ekonomických ukazovateľov na úrovni krajov i na úrovni okresov sa zdá, že dochádza k regionálnej konvergencii, čo sa na celkom dobrú kondíciu našej ekonomiky zdá pochopiteľné. Jednotlivé kraje, na úrovni ktorých sa najčastejšie hodnotí regionálna konvergencia alebo divergencia sú vnútorne úrovňou rozvoja všeobecne, resp. úrovňou ekonomiky veľmi heterogénne. Pri troch „dotknutých krajoch“ napr., Banskobystrický kraj – Pohronský subregión vs. Ipeľsko-slanský subregión, Košický kraj – funkčný mestský región (FMR) Košice vs. ostatné FMR (okresy) kraja a Prešovský kraj – FMR Prešov, Poprad a Humenné vs. ostatné FMR (okresy) kraja.

Okresy sú podľa ekonómov, ale aj podľa ekonomických geografov často územne primálne jednotky na ekonomickú intervenciu s cieľom naštartovať ich ekonomiku a zabezpečiť ich konkurencieschopnosť. Okresy na východe a juhu stredného Slovenska budú vykazovať lepšie hodnotenia pri spomínanej priamej podpore štátu vyplývajúcej z prijatých zákonov, ich endogénna sila je však obmedzená. Je zrejmé, že rozvojový potenciál územia Slovenska je výrazne diferencovaný (Lukniš 1985, Paulov 1992, Korec a kol. 2005, a iní), relatívne dlhodobo pôsobia fyzicko-geografické a polohové faktory, ako aj faktor sídelnej hierarchie, ako výsledok historického vývoja územia Slovenska v kontexte potenciálu jeho regiónov. V súčasnosti sa v regionálnych štúdiách upúšťa od hľadania „pravdy“ vo veľkých teóriách regionálneho rozvoja a zdôrazňuje sa individuálna variabilita regiónov so zdôrazňovaním jednotlivých faktorov regionálneho rozvoja, vrátane široko chápaného ľudského kapitálu (nielen podiel VŠ vzdelaných). Regionálna divergencia kulminovala na Slovensku v rokoch 2006-2008, stav, ktorý dosiahla vtedy je viac menej zachovaný, k určitým malým posunom dochádza vo vnútri regiónov, či už štyroch rozvinutých NUTS3 (TT, TN, NR a ZI) alebo troch menej rozvinutých NUTS3 (BB, KE a PO). Zaujímavé výsledky poskytuje analýza Remetu (2018), ktorá ukazuje, že regionálne rozdiely medzi okresmi ako také, sa oproti začiatku

nového milénia znížili, avšak v prípade regionálnej ekonomickej výkonnosti to neplatí. Podľa výsledkov štúdie najmenej rozvinuté okresy boli v dobiehaní priemeru v mzdách a znižovaní nezamestnanosti menej úspešné. Táto aj niektoré ďalšie štúdie zároveň potvrdzujú „masívnosť“ rozdielov vo výkonnosti či „ekonomického agregátu“ (Korec a kol. 2005) regiónov Slovenska pri porovnaní krajín Európskej únie. Podľa všetkého tieto pretrvávajúce rozdiely sú čiastočnou odpoveďou na rastúci východno-západný gradient migrácie predovšetkým v posledných rokoch. Adjektívum „čiastočný“ sme použili najmä preto, že výrazné regionálne rozdiely tu bezpochyby boli aj v období pred 15 či 20 rokmi, mobilita však bola napriek tomu nižšia. Zostáva teda otázkou, či kríza a pokrízový vývoj boli skutočnou, priamou (a dominantnou) hybnou silou zvyšovania pracovne podmienenej migračnej mobility.

Čiastočné odpovede na doterajší vývoj a skutočný stav regionálnych rozdielov poskytujú aspoň základnú, avšak nie celkom dostatočnú bázu pre predikovanie budúcich regionálnych rozdielov a následne vplyvu meniacich sa regionálnych rozdielov (ak sa mení budú) na intenzitu a hlavné smery vnútornej migrácie, ktorá zostane dominantným faktorom priestorovej redistribúcie, hoci aj vplyv zahraničnej migrácie sa bude zvyšovať. Neznámou premennou je otázka budúcich prístupov vládnej moci k riešeniu regionálnych disparít, hoci ani veľké intervencie nie sú a ani v budúcnosti nebudú všemocné, avšak trajektóriu vývoja ovplyvniť určite môžu (nediskutujeme na tomto mieste s veľkým penzom literatúry venovanej efektom regionálnych politík).

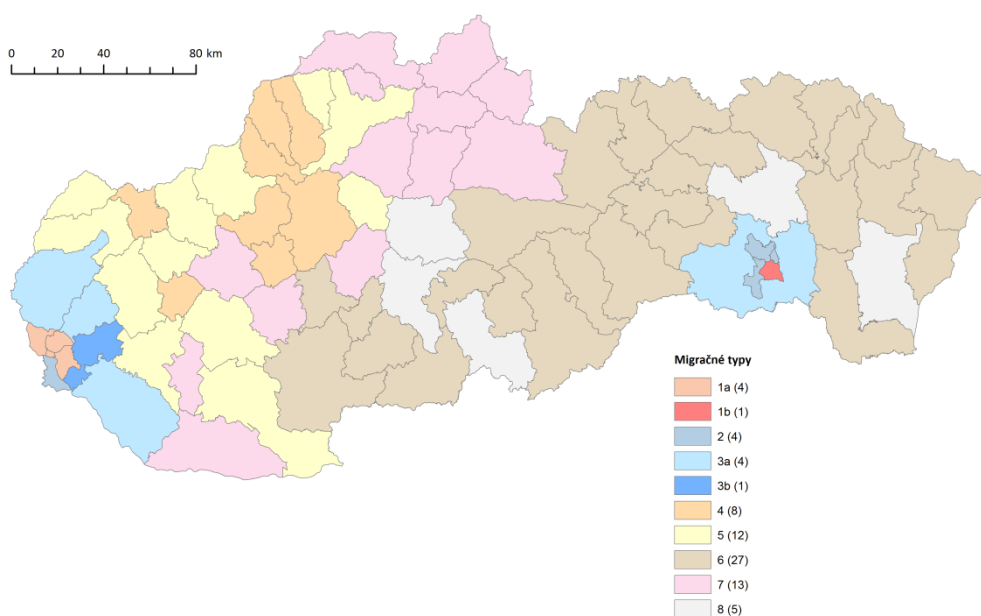
4.3. Prognostické typy a scenáre

Retrospektívne zhodnotenie typizácie okresov z roku 2013 prinieslo zistenie, že zaradenie okresov do jednotlivých vývojových typov bolo v zásade správne (prinajmenej pre obdobie do roku 2018), až na niektoré výnimky. V aktuálnej klasifikácii okresov boli urobené iba niektoré menšie korektúry, zároveň boli mierne zmenené cieľové hodnoty a priebeh zmien migrácie okresov v čase do horizontu 2040 (obr. 8).

Typ 1 zahŕňa okresy Bratislavy s výnimkou okresu Bratislava 5 (typ 1a), a okres Košice 4 (typ 1b). Ide o špecifické urbanizované územia s dlhodobým potenciálom pre migračný zisk. V platnosti zostáva predpoklad, že zostanú na špici rebríčka z hľadiska ponuky pracovných miest, predovšetkým vysoko-kvalifikovaných. Predpoklad migračného zisku v dlhodobom horizonte vychádza zároveň tiež z poklesu intenzity suburbanizácie do budúcnosti (v súčasnosti je stále pomerne intenzívna, čo odhaľuje

analýza migračných smerov). V horizonte prognózy by sa mala pohybovať relatívna miera migračného salda na úrovni +4 až +5 promile (4 až 5 osôb na 1000 obyvateľov). Typ 2 (4 okresy) tvorí mestský okres Bratislava 5 a mestské okresy Košíc 1, 2 a 3. Sú to okresy so záporným migračným saldom (migračné toky smerujúce predovšetkým do ostatných častí Bratislavy a Košíc a suburbánneho okolia). Predpokladá sa postupné znižovanie týchto migračných strát, ktoré sa zmení na migračné zisky zhruba od roku 2025. Vychádza sa z postupnej re-urbanizácie, bytovej výstavby, poklesu intenzity suburbanizácie. Oproti poslednej publikovanej prognóze v tomto prípade dochádza k posunu preklopenia salda do kladných hodnôt o približne 5 až 10 rokov neskôr.

Obr. 8: Migračné typy okresov Slovenska

Zdroj údajov: vlastné výpočty

Typ 3 (5 okresov) predstavujú okresy tvoriace podstatnú časť suburbánnej zóny miest Bratislava a Košice. Tento súbor predstavujú okresy s dlhodobou pozitívnym migračným saldom. Odhad hovorí, že hodnota miery salda sťahovania sa postupne zníži na +5 promile ročne z východiskovej hodnoty +7 promile. Špeciálny subtyp predstavuje okres Senec (3b), kde v súčasnosti migračné saldo dosahuje na slovenské pomery extrémne hodnoty viac ako +30 promile. Do roku 2035 by táto hodnota mala klesnúť na +15 promile.

Typ 4 predstavuje 8 okresov, pričom jeden patrí do Trnavského a až 7 okresov do kraja Trenčianskeho. Sú charakteristické volatílnym vývojom migrácie v poslednom období, a majú potenciál dlhodobého mierneho prírastku sťahovaním.

Typ 5 predstavuje 12 okresov prevažne západného a severozápadného Slovenska, ktoré zaznamenávajú v poslednom období migračný prírastok na úrovni približne +1 až +2 promile, a sťahovanie by malo generovať približne takéto hodnoty prírastku aj v nasledujúcich dekádach.

Typ 6 (27 okresov) tvoria výraznejšie a dlhodobo úbytkové okresy z pohľadu sťahovania. Ide o najpočetnejší typ, ktorý predstavuje takmer kompaktné územie južnej časti stredného Slovenska a východného Slovenska. Je predpoklad, že tak ako v posledných rokoch, tak aj v budúcnosti sa obyvatelia týchto okresov budú sťahovať najmä do okresov západného Slovenska, pričom tieto pomerne výrazné hrubé migračné toky nebudú kompenzované protismerným migračným pohybom, avšak predpokladá sa zmiernovanie intenzity takejto redistribúcie a pokles intenzity migračnej straty.

Typ 7 (13 okresov) tvoria okresy severného Slovenska a vybrané okresy západného Slovenska. V súčasnosti dosahujú mierne migračné straty, pričom je predpoklad zmiernenia týchto strát s približne vyrovnanými imigračnými a emigračnými tokmi v horizonte prognózy.

Typ 8 (5 okresov) predstavujú potenciálne migračne ziskové okresy na strednom (3 okresy) a východnom (2 okresy) Slovensku s väčšími okresnými centrami, ktoré budú migračne prítiažlivé (mali by polarizovať) pre širšie územie s nižším migračným potenciálom.

5. Výsledky prognózy

Výsledky prognózy umožňujú hodnotiť očakávaný vývoj počtu a prírastkov obyvateľstva a jeho vekového zloženia v krajoch a okresoch Slovenska. Vzhľadom na veľký rozsah údajov hodnotíme len trendy za celé prognózované obdobie. To znamená, že porovnáваме stav na začiatku a na konci prognózovaného obdobia a nezameriavame sa na kratšie časové úseky medzi rokmi 2018 a 2040. Výsledky prognózy za uvedené dva roky za všetky kraje sú uvedené v grafoch, rovnaké výsledky za okresy sa nachádzajú v mapách. Vybrané výsledky na okresnej úrovni za uvedené dva roky sa nachádzajú aj v tabuľkách. V prílohách sa nachádzajú údaje za všetky okresy za vybrané roky (2020, 2025, 2030, 2035, 2040), teda nie len za východiskový a koncový rok prognózy. Kompletne výsledky prognózy sú v elektronickej forme k dispozícii na www.infostat.sk/vdc v časti Demografické údaje.

5.1 Výsledky prognózy za kraje Slovenska

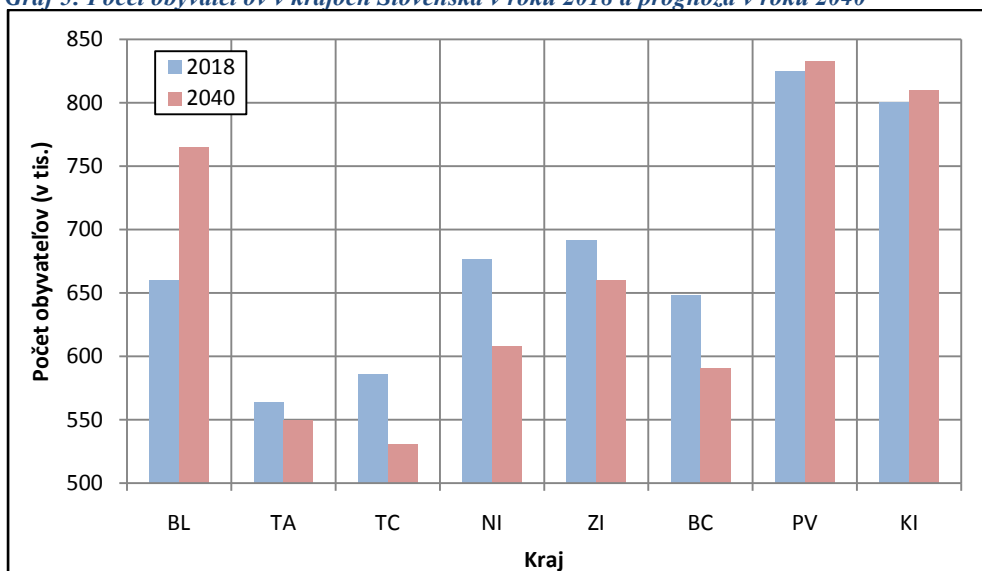
5.1.1 Počet obyvateľov

Počet obyvateľov sa počas prognózovaného obdobia vo väčšine krajov zníži. Výraznejší nárast zaznamená len Bratislavský kraj (prírastok viac ako 100 tis. osôb, resp. 16 %). V Prešovskom a Košickom kraji sa očakáva minimálny prírastok na úrovni 1 %, čo v absolútnom vyjadrení znamená v obidvoch krajoch zvýšenie o necelých 10 tis. osôb. V ostatných piatich krajoch sa počet obyvateľov počas prognózovaného obdobia zníži. Najväčší pokles sa očakáva v Nitrianskom kraji (10,2 %), najmenší (2,5 %) v Trnavskom kraji. Úbytky počtu obyvateľov blížiacie sa k 10 % zaznamená aj Trenčiansky a Banskobystrický kraj. V Žilinskom kraji bude úbytok počtu obyvateľov pravdepodobne menší ako 5 % (Graf 5).

Najväčším krajom, čo sa týka počtu obyvateľov, zostane Prešovský kraj, tesne nasledovaný Košickým krajom. V obidvoch krajoch sa bude počet obyvateľov počas celého prognózovaného obdobia pohybovať tesne nad hranicou 800 tisíc osôb. Vďaka očakávanému demografickému vývoju sa k nim do roku 2040 výrazne priblíži Bratislavský kraj. V ostatných krajoch sa bude počet obyvateľov počas celého prognózovaného obdobia pohybovať v rozpätí od 500 do 700 tisíc osôb. Najväčší v tejto skupine krajov bude Žilinský kraj, ktorý si v priebehu prognózovaného obdobia vymení

poradie s Bratislavským krajom a v roku 2040 bude mať zhruba 660 tisíc obyvateľov. Nasledujú Nitriansky a Banskobystrický kraj s počtom obyvateľov na úrovni 600 tisíc osôb v roku 2040. Najmenšími kraji zostanú Trnavský a Trenčiansky s počtom obyvateľov v roku 2040 pod hranicou 550 tisíc osôb (Graf 5).

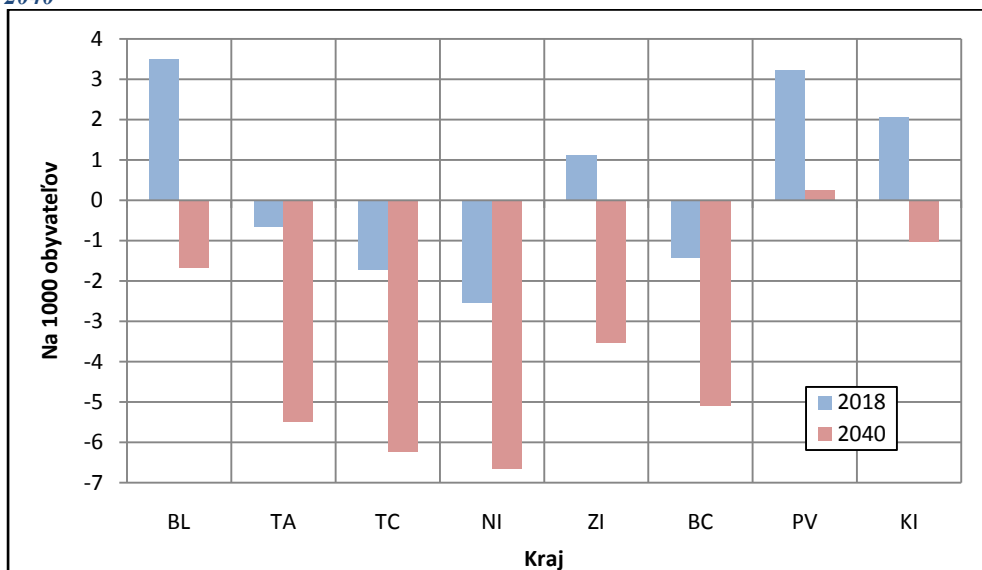
Graf 5: Počet obyvateľov v krajiach Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

5.1.2 Prirodzený prírastok obyvateľstva

V súčasnosti máme na Slovensku štyri kraje s prirodzeným prírastkom obyvateľstva a štyri kraje, v ktorých je prirodzený úbytok obyvateľstva (Graf 6). Do roku 2040 sa vo všetkých krajiach buď prirodzený prírastok obyvateľstva zníži alebo prirodzený úbytok prehĺbi, pričom zmeny budú pomerne výrazné (Graf 6). Najmenej sa prirodzený prírastok zníži v Prešovskom a Košickom kraji (zhruba o 3 osoby na 1000 obyvateľov), najviac v Bratislavskom kraji (o viac ako 5 osôb na 1000 obyvateľov). Kým v súčasnosti je prirodzený úbytok obyvateľstva v štyroch krajiach (najväčší v Nitrianskom kraji 2,5 osoby na 1000 obyvateľov, ďalej ešte v Trnavskom, Trenčianskom a Banskobystrickom kraji), na konci prognózovaného obdobia sa očakáva prirodzený úbytok obyvateľstva vo všetkých krajiach s výnimkou Prešovského kraja, kde by sa mal zachovať minimálny prirodzený prírastok obyvateľstva až do konca prognózovaného obdobia. V roku 2040 bude najvyšší prirodzený úbytok obyvateľstva (viac ako 6 osôb na 1000 obyvateľov) v Trenčianskom a Nitrianskom kraji. Najmenší prirodzený úbytok obyvateľstva sa očakáva v Košickom kraji (zhruba 1 osoba na 1000 obyvateľov) a v Bratislavskom kraji (viac ako 1,6 osoby na 1000 obyvateľov) (Graf 6).

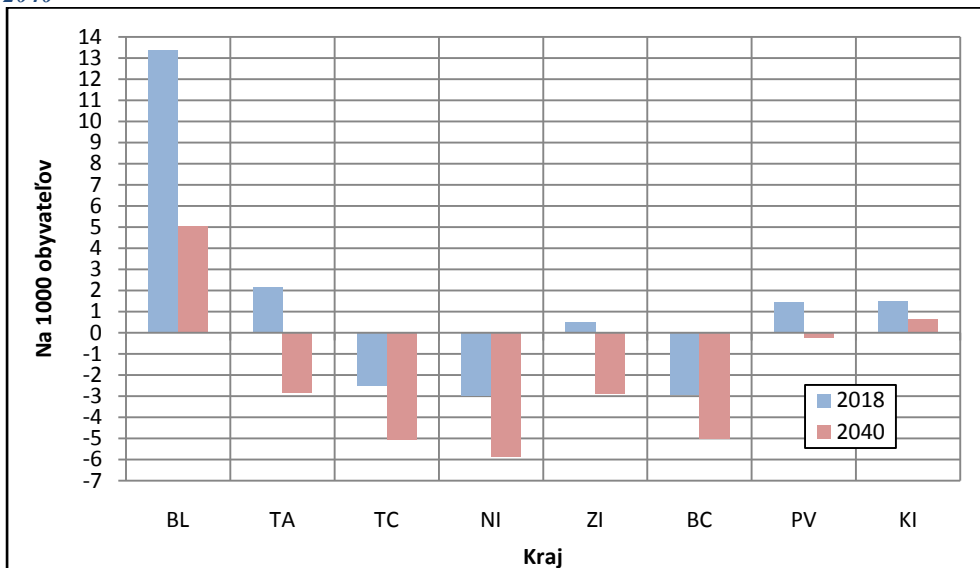
Graf 6: Prírodný prírastok obyvateľstva v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

5.1.3 Celkový prírastok obyvateľstva

Podobne ako prírodný prírastok aj celkový prírastok obyvateľstva sa zníži vo všetkých krajoch SR bez výnimky (Graf 7). Zníženie celkového prírastku obyvateľstva počas prognózovaného obdobia sa bude pohybovať od necelej 1 osoby na 1000 obyvateľov v Košickom kraji až po viac ako 8 osôb na 1000 obyvateľov v Bratislavskom kraji. Očakáva sa, že migrácia najviac ovplyvní prírastok obyvateľstva v Bratislavskom, Trnavskom a Košickom kraji a v týchto krajoch sa aj výraznejšie zmierni vplyv prirodzeného prírastku na vývoj počtu obyvateľov. V ostatných krajoch sa dajú očakávať menej výrazné rozdiely medzi prírodným a celkovým prírastkom obyvateľstva. V Žilinskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji by tieto rozdiely nemali presiahnuť 0,5 osoby na 1000 obyvateľov (Graf 6, Graf 7).

Do roku 2040 sa zachová kladný celkový prírastok obyvateľstva len v Bratislavskom a Košickom kraji, pričom v Bratislavskom kraji bude celkový prírastok ešte stále pomerne vysoký (viac ako 5 osôb na 1000 obyvateľov). V ostatných šiestich krajoch sa bude počet obyvateľov do roku 2040 znižovať. Celkový úbytok obyvateľstva sa bude pohybovať od 0,22 osôb na 1000 obyvateľov v Prešovskom kraji až po necelých 6 osôb na 1000 obyvateľov v Nitrianskom kraji. Výraznejší celkový úbytok obyvateľstva (nad 5 osôb na 1000 obyvateľov) sa v roku 2040 očakáva aj v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji (Graf 7).

Graf 7: Celkový prírastok obyvateľstva v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

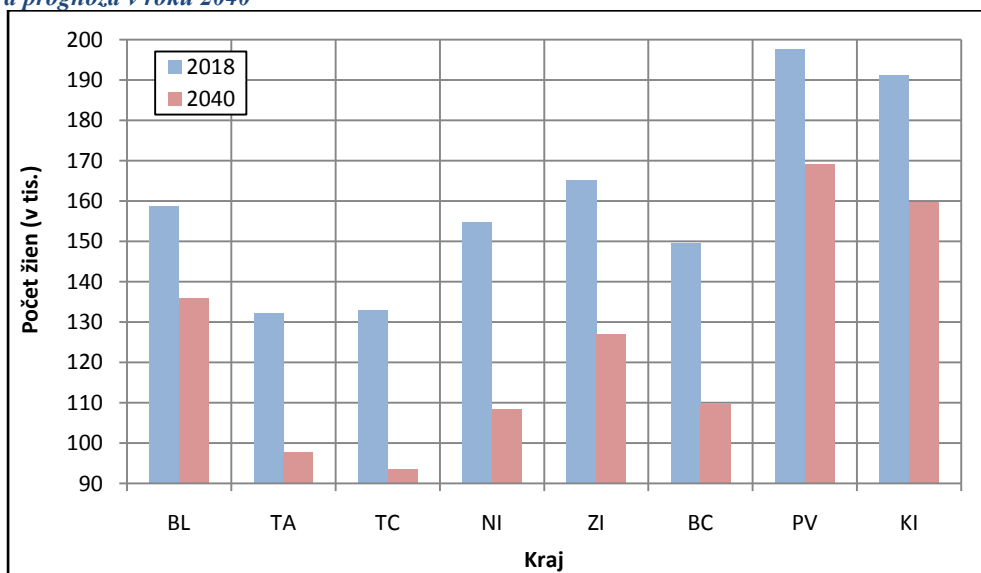
5.1.4 Vekové zloženie obyvateľstva

Najvýraznejší demografický trend súčasnosti aj najbližších desaťročí (populačné starnutie) sa v plnej miere prejaví aj na krajskej úrovni. Tento vývoj bude saturovaný predovšetkým zvyšujúcim sa počtom a podielom seniorov. K zrýchleniu procesu populačného starnutia bude pritom prispievať predovšetkým presun početných kohort narodených v druhej polovici 40. a na začiatku 50. rokov cez seniorský vek. Z hľadiska zastúpenia osôb vo veku 65 a viac rokov pritom dôležitým bude aj vývoj ďalších vekových skupín. Dá sa pritom očakávať nielen pokles počtu a zastúpenia detskej, reprodukčnej, ale aj produktívnej zložky.

Počet a zastúpenie detí do 15 rokov má na Slovensku s výnimkou Bratislavského kraja dlhodobou klesajúcu alebo stagnujúcu trend. Práve oživenie reprodukcie v Bratislavskom kraji v posledných rokoch prispelo k pomerne významnému nárastu podielu detí, čím sa zaradil na tretie miesto po východoslovenských krajoch s najvyšším podielom osôb do 15 rokov na Slovensku. Aj napriek tomu však nasledujúci vývoj do roku 2040 prinesie pomerne významné zníženie, ktoré sa napokon bude dotýkať všetkých krajských celkov. Aj keď sme v našej prognóze predpokladali určitý nárast intenzity plodnosti, tento negatívny trend bude výlučne saturovaný zmršťujúcou sa reprodukčnou základňou vo všetkých krajoch Slovenska. Je potrebné si totižto uvedomiť, že početné kohorty žien narodené v 70. rokoch sa už dnes dostávajú na koniec reprodukčného veku a nahrádzané sú čoraz menej početnými kohortami z 90. rokov a začiatku nového milénia. Do roku

2040 sa tak veľkosť reprodukčnej základne krajov Slovenska výrazne prepadne. Potvrzuje to aj nasledujúci graf 8, ktorý prezentuje počet žien v reprodukčnom veku v jednotlivých krajoch v súčasnosti a v roku 2040. Ako je z neho zrejmé najpočetnejšiu reprodukčnú základňu si aj napriek určitému zníženiu zachová Prešovský a Košický kraj. Spoločne s Bratislavským pôjde o tri kraje s najnižšou mierou relatívneho poklesu reprodukčnej základne. V porovnaní so súčasným stavom sa počet žien vo veku 15-49 rokov zníži pri naplnení predpokladov prognózy o približne 14,0-16,5 %. Úplne opačná situácia by mala vzniknúť v Trenčianskom a Nitrianskom kraji, kde predpokladaný pokles by mohol dosahovať až takmer 30 %. V zostávajúcich troch krajoch by budúci vývoj mal priniesť redukcii reprodukčnej základne približne o jednu štvrtinu zo súčasného stavu.

Graf 8: Počet žien v reprodukčnom veku (15-49 rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

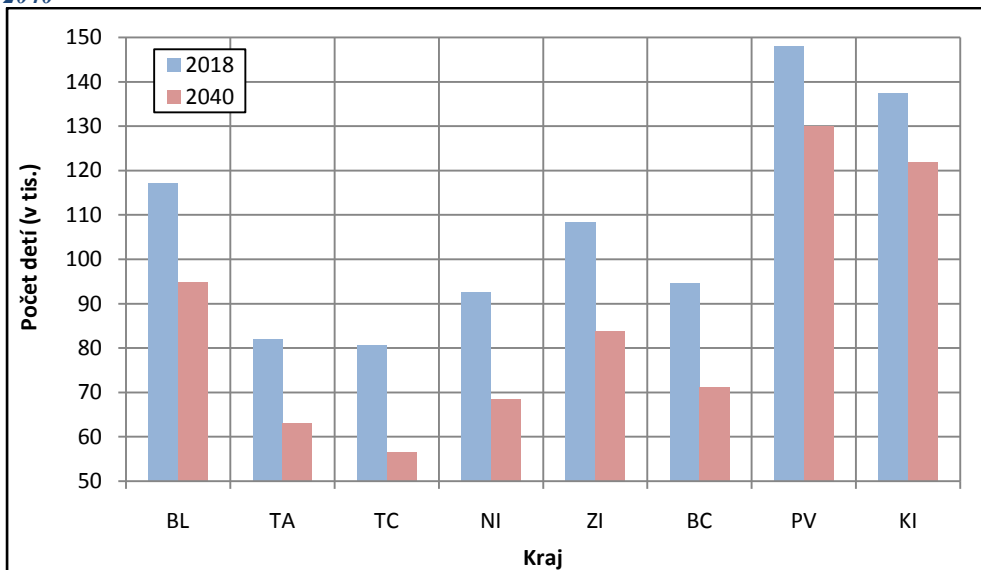

Zdroj: vlastné výpočty

Ako sme uviedli vyššie, najmä vďaka redukcii reprodukčnej základne sa dá vo všetkých krajoch Slovenska očakávať postupné znižovanie počtu a podielu detí do 15 rokov. Jednoznačne najvýraznejšie sa tento trend dotkne detskej zložky v Trenčianskom a Nitrianskom kraji, kde sa dá očakávať pokles detí do 15 rokov až o 26-30 % (približne 24 tis.) oproti súčasnosti. Najmenšie zníženie identifikujeme pri naplnení predpokladov prognózy v Prešovskom (-12 %) a Košickom kraji (-11 %). Tretím najmenej dynamicky detskú zložku redukujúcim krajom by mal byť Bratislavský s poklesom o necelú jednu

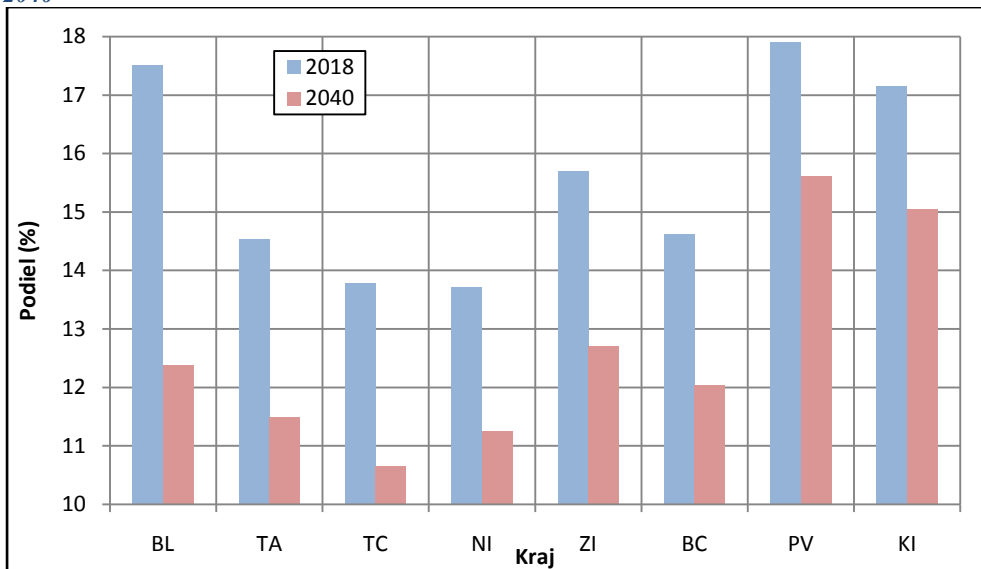
pätinu. V ostatných krajoch Slovenska sa očakáva zníženie počtu detí približne o štvrtinu.

Graf 9: Počet detí vo veku do 15 rokov v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

Graf 10: Podiel detí vo veku do 15 rokov v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

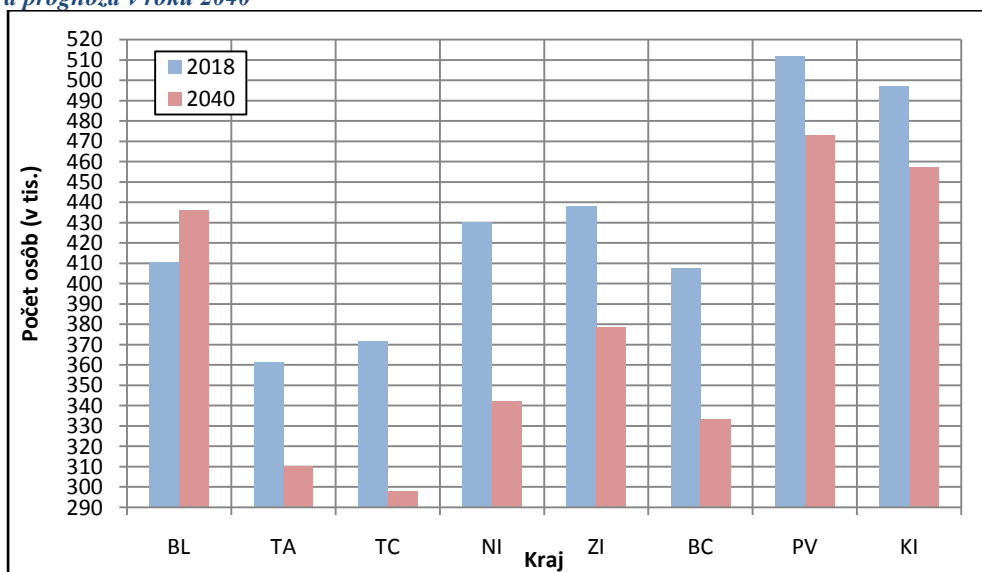

Zdroj: vlastné výpočty

Okrem absolútneho zníženia počtu detí je možné vo všetkých krajoch Slovenska očakávať aj pomerne výrazný relatívny pokles. S výnimkou východoslovenských krajov by v podstate vo všetkých ostatných administratívnych celkoch podiel detí do 15 rokov z celej miestnej populácie klesol pod hranicu 15 %. Najnižšie zastúpenie by pritom mala detská zložka v Trenčianskom kraji, kde by v roku 2040 tvorila menej ako 11 %. V Nitrianskom a Trnavskom kraji by jej podiel nemal byť o moc vyšší, keď v horizonte prognózy by v tomto veku mohlo byť koncentrovaných len niečo viac ako 11 % obyvateľov kraja.

Značnou redukciou prejde do horizontu prognózy aj produktívna zložka populácie jednotlivých krajov. Výnimkou bude len Bratislavský kraj, kde môžeme vďaka pozitívnemu migračnému saldu očakávať mierny nárast (o približne 25 tis. osôb, resp. 6 %). Najmenšie zúženie produktívnej zložky môžeme očakávať na východe Slovenska, kde Prešovský a Košický kraj by pri naplnení prognózy mohli prísť vo veku 20-64 rokov približne o 8 % obyvateľstva. Naopak najvýraznejší pokles produktívnej zložky sa očakáva v Trenčianskom a Nitrianskom kraji, kde počty osôb vo veku 20-64 rokov by mohli klesnúť až o takmer jednu pätinu. V ostatných troch krajoch by pokles tvoril približne 14-18 %.

Graf 11: Počet osôb v produktívnom veku (20-64 rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

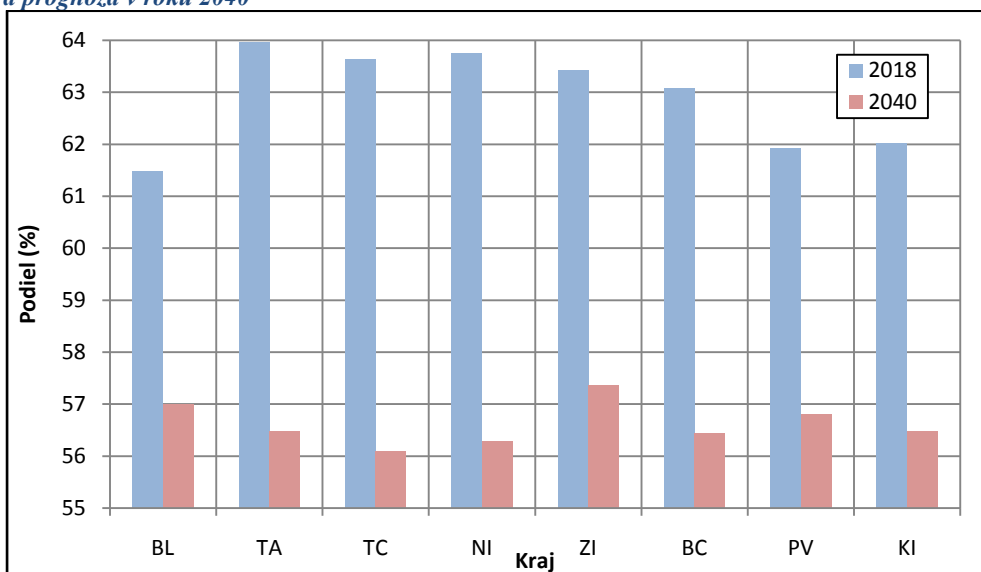

Zdroj: vlastné výpočty

Očakávaný vývoj produktívnej zložky prinesie s výnimkou Bratislavského kraja nielen absolútnu redukciu pracovnej sily, ale bude mať za následok aj jej relatívny pokles

v populácii. Týkať sa to bude pritom všetkých krajov Slovenska. najdramatickejšie sa zníženie podielu produktívnej časti populácie dotkne Trenčianskeho, Trnavského a Nitrianskeho kraja s poklesom o približne 7,5 p. b. Najmenej dynamický pokles sa očakáva v Bratislavskom kraji a dvojici krajov na východe republiky (o 4,5 - 5,5 p. b.). V dôsledku týchto zmien by tak vo všetkých krajoch Slovenska podiel produktívnej zložky spadol pod hranicu 60 %, pričom najnižšie zastúpenie by mal v Trenčianskom (56 %) a najvyššie Žilinskom kraji (57,4 %).

Graf 12: Podiel osôb v produktívnom veku (20-64 rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

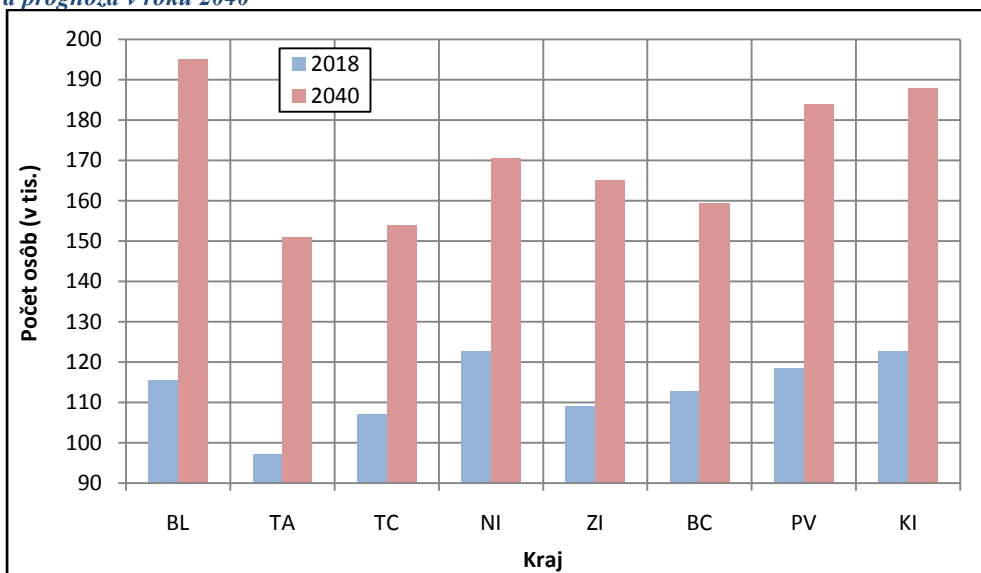
Zdroj: vlastné výpočty

V podstate jedinou zložkou populácií jednotlivých krajov, ktorá bude mať rastúci trend vo všetkých administratívnych celkoch sú seniori. Jednoznačne najrýchlejšie bude ich početnosť rásť v Bratislavskom kraji, ktorý by sa v roku 2040 stal krajom s najvyšším počtom osôb vo veku 65 a viac rokov. V porovnaní so súčasným stavom by sa tak v tomto kraji počet seniorov do roku 2040 mohol zvýšiť o takmer 80 tis. (o 69 %), pričom ich celková absolútna početnosť by presiahla hranicu 195 tis. osôb. Druhým krajom s najrýchlejším rastom by bol Trnavský kraj (o 55 %) nasledovaný Prešovským a Košickým krajom. Najmenšie prírastky seniorskej zložky sa očakávajú v Nitrianskom a Banskobystrickom kraji (o 39 resp. 41 %), ktoré však už v súčasnosti vykazujú pomerne vysoké zastúpenie tejto časti populácie.

Vďaka tomuto absolútnemu nárastu by vo všetkých krajoch Slovenska došlo tiež k relatívnemu zvýšeniu zastúpenia seniorov. S výnimkou Košického (23 %) a Prešovského kraja (22 %) by vo všetkých ostatných mal podiel seniorov výrazne

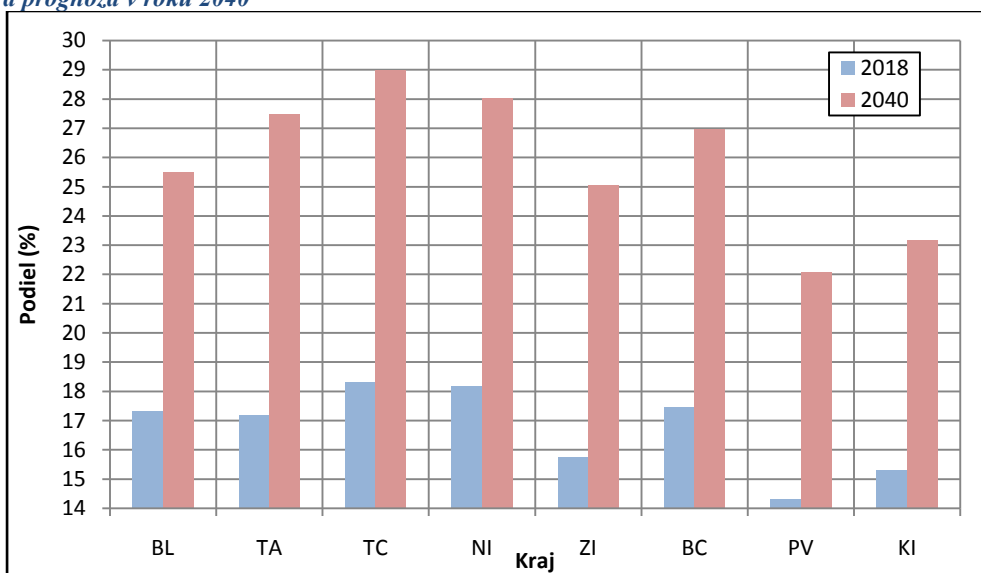
prekračovať hranicu jednej štvrtiny populácie. Najväčší podiel by pritom mal v roku 2040 podľa výsledkov našej prognózy dosahovať Nitriansky (28 %) a Trenčiansky kraj (29 %).

Graf 13: Počet osôb v seniorskom veku (65 a viac rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

Graf 14: Podiel osôb v seniorskom veku (65 a viac rokov) v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

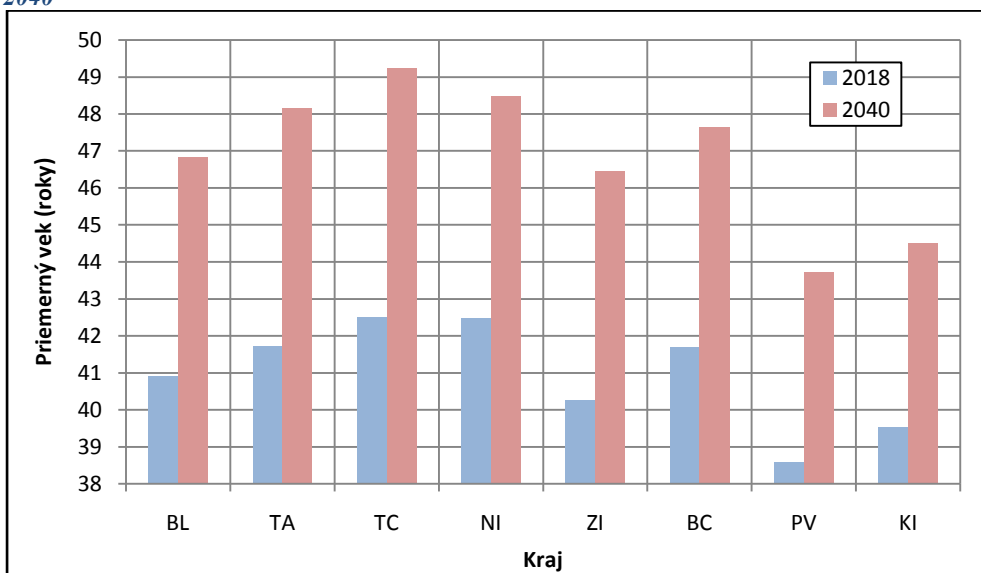
Zdroj: vlastné výpočty

Výrazný pokles detskej a produktívnej zložky a naopak nárast počtu a podielu seniorov sa odrazí aj na hodnotách jednotlivých syntetických ukazovateľov vekovej štruktúry populácií krajov Slovenska.

Priemerný vek obyvateľstva sa výrazne zvýši vo všetkých krajoch Slovenska (Graf 15). V žiadnom z nich nebude tento nárast menší ako 10 %, čo znamená prírastok v rozpätí od 5,0 do takmer 6,8 roka. Najväčší nárast (nad 15 %) sa očakáva v Trnavskom, Trenčianskom a Žilinskom kraji. Najmenšie zvýšenie priemerného veku obyvateľstva sa predpokladá vo východoslovenských krajoch: v Košickom o viac ako 13 % a v Prešovskom o takmer 13 % (Graf 15)

V súčasnosti je z pohľadu priemerného veku najstaršie obyvateľstvo v Trenčianskom a Nitrianskom kraji (priemerný vek obyvateľstva tesne nad 40 rokov), nasledujú Trnavský a Banskobystrický kraj (priemerný vek tesne pod hranicou 40 rokov). Najmladšie obyvateľstvo je v Košickom kraji (priemerný vek 39,5 roka) a v Prešovskom kraji (priemerný vek 38,5 roka) (Graf 15).

Graf 15: Priemerný vek obyvateľstva krajov Slovenska v roku 2018 a jeho prognóza v roku 2040

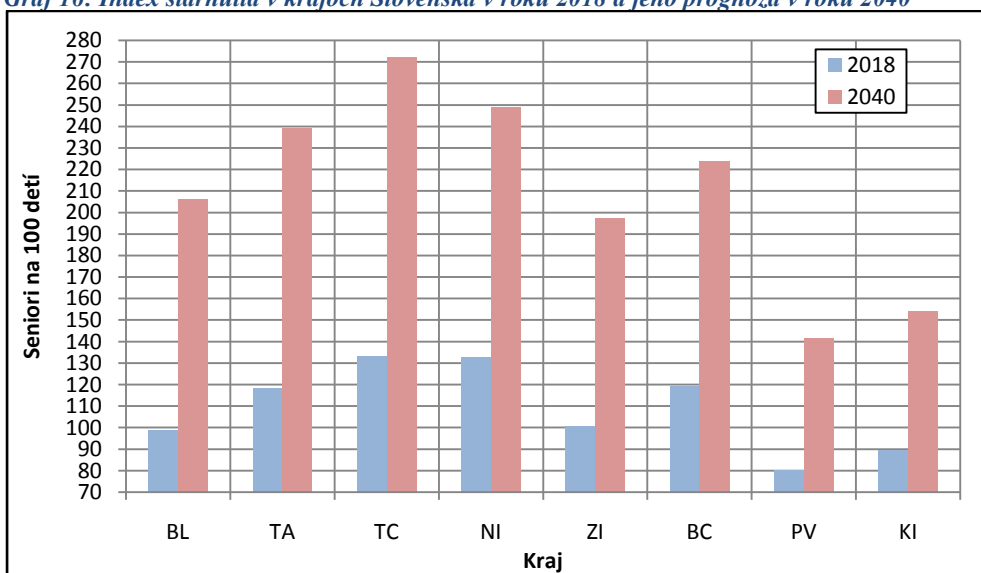
Zdroj: vlastné výpočty

Aj v roku 2040 zostane najstaršie obyvateľstvo v Trenčianskom a Nitrianskom kraji (priemerný vek 49,3, resp. 48,5 rokov). Hranicu 48 rokov prekoná ešte priemerný vek obyvateľstva v Trnavskom kraji. Nasledovať bude Banskobystrický kraj s priemerným vekom tesne pod hranicou 48 rokov. V Bratislavskom a Žilinskom kraji sa do konca

prognózovaného obdobia priemerný vek zvýši nad hranicu 46 rokov. Najmladšie obyvateľstvo zostane počas najbližších desaťročí na východe Slovenska. V Košickom kraji očakávame v roku 2040 priemerný vek obyvateľstva zhruba 44,5 roka, v Prešovskom kraji menej ako 44 rokov (Graf 15).

Pokles detskej zložky a naopak nárast počtu seniorov spôsobí tiež výrazné zvýšenie hodnôt indexu starnutia. Kým v súčasnosti ešte v troch krajoch Slovenska majú miernu prevahu deti nad seniormi, do roku 2040 už bude situáciu celkom opačná. S výnimkou Prešovského, Košického a Žilinského kraja budú na jedno dieťa pripadať viac ako dvaja seniori. Najväčší nepomer týchto dvoch populačných zložiek sa pritom vytvorí pri naplnení predpokladov prognózy v Trenčianskom kraji, kde index starnutia by mal presahovať hodnou 270 osôb. Naopak v spomínanom Košickom kraji by na 100 detí mohlo pripadať len približne 154 seniorov a v Prešovskom dokonca len 142 osôb vo veku 65 a viac rokov.

Graf 16: Index starnutia v krajoch Slovenska v roku 2018 a jeho prognóza v roku 2040

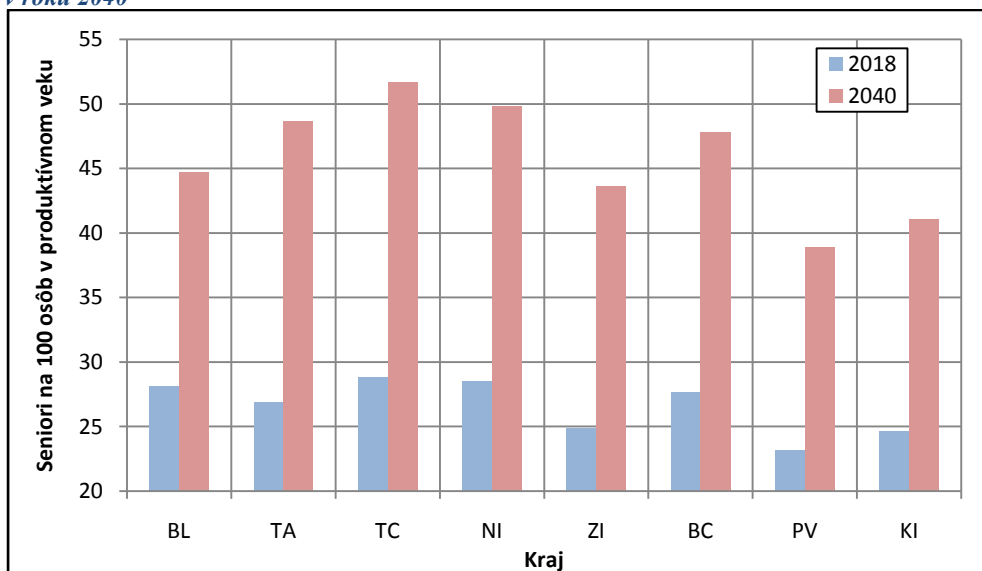

Zdroj: vlastné výpočty

Odlíšne vývojové trendy z pohľadu seniorskej a produktívnej zložky prinesú vo všetkých krajoch Slovenska tiež výrazný nárast zaťaženia pracujúcich. Kým v súčasnosti ani v jednom kraji nepresahujú hodnoty indexu zaťaženia starým obyvateľstvom hranicu 30 % (v Košickom, Prešovskom a Žilinskom sú dokonca pod úrovňou 25 osôb), tak v horizonte prognózy v roku 2040 by v Trenčianskom kraji mohol pripadať jeden senior na dve osoby v produktívnom veku. Túto hranicu by v podstate takmer dosahovala aj populácia Nitrianskeho kraja. Celkovo najnižšie zaťaženie produktívnej zložky seniormi

by pri naplnení predpokladov prognózy registrovali v Košickom a najmä Prešovskom kraji, ktorý by ako jediný zostal pod hranicou 40 seniorov na 100 osôb vo veku 20-64 rokov.

Graf 17: Index zaťaženia starým obyvateľstvom v krajoch Slovenska v roku 2018 a prognóza v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

Ako je zrejmé z predchádzajúcej analýzy vekovej štruktúry a jej možného budúceho vývoja, jednotlivé kraje Slovenska čaká pomerne rýchle starnutie ich populácií. Pokles detskej, reprodukčnej i produktívnej zložky a naopak jednoznačný nárast počtu i zastúpenia seniorov prinesie zásadné zmeny do charakteru miestneho obyvateľstva a fungovania spoločnosti. Pri naplnení predpokladov prognózy bude možné za najstaršie označiť predovšetkým populácie Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja, kým najmladšími zostanú najmä dva kraje na východe republiky.

5.2. Výsledky prognózy za okresy Slovenska

5.2.1 Počet obyvateľov

Na Slovensku existujú výrazné rozdiely medzi počtom obyvateľov v jednotlivých okresoch. V roku 2018 bol najväčší počet obyvateľov v okrese Prešov (175,0 tis.), čo je skoro 15-násobok oproti okresu Medzilaborce, ktorý má najmenší počet obyvateľov

(11,9 tis.). Celkove je v súčasnosti na Slovensku 17 okresov, ktoré majú viac ako 100 tisíc obyvateľov. Viac ako 150 tisíc obyvateľov majú okrem najväčšieho okresu Prešov aj okresy Nitra a Žilina. Viac ako 130 tisíc obyvateľov majú okresy Nové Zámky, Trnava a Prievidza a viac ako 120 tisíc obyvateľov okresy Košice okolie a Dunajská Streda. Na druhej strane 10 okresov má menej ako 30 tisíc obyvateľov. Tri najmenšie okresy (Medzilaborce, Turčianske Teplice, Banská Štiavnica) majú menej ako 20 tis. obyvateľov, pričom okres Medzilaborce je s odstupom najmenší, čo sa počtu obyvateľov týka (Tab. 3, Tab. 4 a Príloha 1).

Tab. 3: Okresy s najväčším počtom obyvateľov v rokoch 2018 a 2040

Rok 2018		Rok 2040	
Prešov	175038	Prešov	182061
Nitra	161441	Košice okolie	159479
Žilina	157807	Nitra	156022
Nové Zámky	139432	Žilina	155722
Prievidza	134238	Senec	141509
Trnava	132130	Bratislava II	130215
Košice okolie	128955	Dunajská Streda	129187
Dunajská Streda	121891	Trnava	128871
Bratislava II	115653	Nové Zámky	126337
Trenčín	114376	Prievidza	117963
Levice	111125	Bratislava IV	113124
Bratislava V	110942	Trenčín	109299
Banská Bystrica	110941	Michalovce	108894
Michalovce	110662	Spišská Nová Ves	106046
Trebišov	105411	Banská Bystrica	102478

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Tab. 4: Okresy s najmenším počtom obyvateľov v rokoch 2018 a 2040

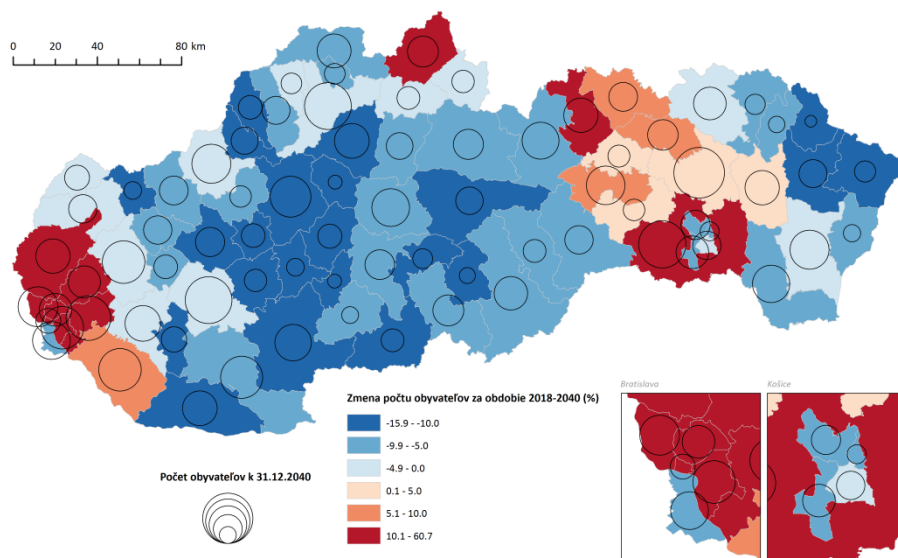
Rok 2018		Rok 2040	
Medzilaborce	11896	Medzilaborce	10246
Turčianske Teplice	15888	Turčianske Teplice	14142
Banská Štiavnica	16103	Banská Štiavnica	14166
Stropkov	20622	Poltár	18808
Poltár	21545	Stropkov	19420
Krupina	22225	Krupina	20354
Sobrance	22849	Sobrance	21045
Žarnovica	26193	Žarnovica	22695
Myjava	26456	Myjava	22708
Košice III	28810	Košice III	26108
Bytča	30869	Detva	28123
Gelnica	31842	Svidník	29993
Detva	32135	Bytča	30629
Svidník	32644	Kysucké Nové Mesto	30793
Kysucké Nové Mesto	32938	Snina	32592

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Do roku 2040 sa rozpätie medzi okresom s najväčším a najmenším počtom obyvateľov mierne zväčší, keď dosiahne 17,6-násobok. V okrese Prešov, ktorý zostane okresom s najväčším počtom obyvateľov, sa počet obyvateľov zvýši na 182 tisíc osôb a v okrese Medzilaborce, ktorý zostane okresom s najmenším počtom obyvateľov, sa počet obyvateľov zníži na 10,2 tisíc osôb. Aj v roku 2040 bude mať 17 okresov viac ako 100 tisíc obyvateľov, pričom počet obyvateľov v štyroch okresoch presiahne 150 tisíc obyvateľov. Do skupiny najväčších okresov zo súčasnosti (Prešov, Nitra, Žilina) sa zaradi aj okres Košice okolie. Hneď sa týmito okresmi bude nasledovať okres Senec, v ktorom sa očakáva najväčší prírastok počtu obyvateľov počas prognózovaného obdobia. Výrazne dopredu, čo sa týka počtu obyvateľov, sa posunú aj viaceré okresy v hlavnom meste a jeho zázemí, predovšetkým okres Bratislava IV (Tab. 3, Tab. 4 a Príloha 2). Veľmi málo zmien nastane medzi okresmi s najmenším počtom obyvateľov. V roku 2040 budú medzi okresmi s najmenším počtom obyvateľov rovnaké okresy ako v roku 2018. Zvýši sa počet okresov s počtom obyvateľov pod 40 tisíc, 30 tisíc aj 20 tisíc osôb. Menej ako 20 tisíc obyvateľov bude mať 5 okresov. Okrem najmenšieho okresu Medzilaborce, ktorý by mal len tesne presiahnuť hranicu 10 tisíc obyvateľov, budú do tejto skupiny okresov patriť aj okresy Turčianske Teplice, Banská Štiavnica, Poltár a Stropkov (Tab. 3, Tab. 4 a Príloha 2).

Najväčšie zvýšenie počtu obyvateľov sa do roku 2040 očakáva v Bratislave (s výnimkou okresu Bratislava V) v 4 okresoch v tesnom zázemí hlavného mesta, ďalej v okrese Námestovo na severe stredného Slovenska a vo viacerých okresoch v západnej časti východného Slovenska. Naopak najväčšie zníženie počtu obyvateľov do roku 2040 predpokladáme na juhu západného a stredného Slovenska, v páse okresov na pomedzí západného a stredného Slovenska, na Podpoľaní a na krajnom severovýchode (Obr. 9).

Čo sa týka zmeny počtu obyvateľov, samostatnú kapitolu bude tvoriť okres Senec, v ktorom sa do roku 2040 očakáva extrémne zvýšenie počtu obyvateľov na úrovni 60 %. V ostatných okresoch budú prírastky, resp. úbytky počtu obyvateľov podstatne nižšie a budú sa pohybovať od 23,7 % v okrese Košice okolie až po -15,9 % v okrese Komárno. Celkove by sa mal do roku 2040 počet obyvateľov zvýšiť v 18 okresoch. V desiatich okresoch bude zvýšenie počtu obyvateľov viac ako 10 %. Okrem už spomínaných okresov Senec a Košice okolie ešte aj v okresoch Pezinok, Malacky, Kežmarok, Námestovo a v bratislavských okresoch s výnimkou okresu Bratislava V. Aj v ostatných okresoch, v ktorých by sa podľa prognózy mal počet obyvateľov do roku 2040 zvýšiť, pôjde o relatívne vyššie hodnoty, takže o zvýšení počtu obyvateľov nevzniká pochybnosť. Jedinou výnimkou je okres Levoča s prognózovaným zvýšením počtu obyvateľov na úrovni 1 % (Tab. 5, Obr. 9 a Príloha 2).

Obr. 9: Prognóza počtu obyvateľov v okresoch Slovenska k 31.12.2040

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Tab. 5: Okresy s najväčším prírastkom a úbytkom počtu obyvateľov za obdobie 2018-2040 (%)

Najväčší prírastok		Najväčší úbytok	
Senec	60,7	Komárno	-15,9
Košice okolie	23,7	Myjava	-14,2
Bratislava IV	16,3	Medzilaborce	-13,9
Pezinok	14,2	Veľký Krtíš	-13,4
Malacky	12,9	Levice	-13,4
Bratislava III	12,9	Žarnovica	-13,4
Bratislava II	12,6	Topoľčany	-13,1
Kežmarok	12,0	Poltár	-12,7
Námestovo	10,6	Detva	-12,5
Bratislava I	10,1	Partizánske	-12,2
Sabinov	9,6	Prievidza	-12,1
Stará Ľubovňa	9,1	Banská Štiavnica	-12,0
Spišská Nová Ves	6,4	Ilava	-11,9
Dunajská Streda	6,0	Brezno	-11,4
Vranov nad Topľou	4,5	Žiar nad Hronom	-11,2

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vo väčšine okresov Slovenska sa počet obyvateľov do roku 2040 zníži. V okresoch Bytča, Tvrdošín, Žilina, Michalovce a Bardejov sú prognózované úbytky počtu obyvateľov malé (menej ako 2 %), takže do budúcnosti nemožno vylúčiť ani malý prírastok počtu obyvateľov. Vo zvyšných 54 okresoch sa očakávajú úbytky budú pohybovať od 3,4 % v okrese Nitra po spomínaných necelých 16 % v okrese Komárno. Úbytok počtu obyvateľov v rozmedzí od 3 do 5 % sa okrem okresu Nitra očakáva aj

v okresoch Dolný Kubín, Galanta, Skalica, Trenčín a Senica. Až v 22 okresoch sa očakáva zníženie počtu obyvateľov o viac ako 10 %. V okresoch Topoľčany, Žarnovica, Levice, Veľký Krtíš, Medzilaborce, Myjava a v okrese Komárno by malo zníženie počtu obyvateľov do roku 2040 presiahnuť 13 % (Tab. 5, Obr. 9 a Príloha 2).

5.2.2 Prirodzený prírastok obyvateľstva

V súčasnosti sa prirodzený prírastok v okresoch SR pohybuje od 8,9 osôb na 1000 obyvateľov v okrese Sabinov až po -5,4 osoby na 1000 obyvateľov v okrese Medzilaborce. Počet okresov s prirodzeným prírastkom a prirodzeným úbytkom obyvateľstva je zhruba rovnaký – v 37 okresoch evidujeme prirodzený prírastok a v 42 okresoch prirodzený úbytok. Najväčší prirodzený prírastok obyvateľstva (viac ako 5 osôb na 1000 obyvateľov) je v súčasnosti okrem okresu Sabinov aj v okresoch Námestovo, Kežmarok, Senec, Stará Ľubovňa, Košice okolie a Bratislava V. Najväčší prirodzený úbytok obyvateľstva (viac ako 3 osoby na 1000 obyvateľov) evidujeme v súčasnosti v okresoch Myjava, Nové Zámky, Komárno, Veľký Krtíš, Turčianske Teplice, Poltár, Svidník a už v spomínanom okrese Medzilaborce, v ktorom je prirodzený úbytok obyvateľstva najväčší zo všetkých okresov (Tab. 6, Tab. 7 a Príloha 1).

Tab. 6: Okresy s najväčším prirodzeným prírastkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040 (osoby na 1000 obyvateľov)

Najväčší prírastok		Najväčší úbytok	
Senec	60,7	Komárno	-15,9
Košice okolie	23,7	Myjava	-14,2
Bratislava IV	16,3	Medzilaborce	-13,9
Pezinok	14,2	Veľký Krtíš	-13,4
Malacky	12,9	Levice	-13,4
Bratislava III	12,9	Žarnovica	-13,4
Bratislava II	12,6	Topoľčany	-13,1
Kežmarok	12,0	Poltár	-12,7
Námestovo	10,6	Detva	-12,5
Bratislava I	10,1	Partizánske	-12,2
Sabinov	9,6	Prievidza	-12,1
Stará Ľubovňa	9,1	Banská Štiavnica	-12,0
Spišská Nová Ves	6,4	Ilava	-11,9
Dunajská Streda	6,0	Brezno	-11,4
Vranov nad Topľou	4,5	Žiar nad Hronom	-11,2

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Počas prognózovaného obdobia sa bude počet okresov s prirodzeným prírastkom obyvateľstva znižovať a pribudnú okresy, v ktorých počet zomrelých prevýši počet živonarodených. V roku 2040 sa bude prirodzený prírastok pohybovať od 5,6 osôb na

1000 obyvateľov v okrese Kežmarok až po -8,3 osoby v okrese Komárno (Príloha 3). Na konci prognózovaného obdobia bude na Slovensku už len 10 okresov, v ktorých sa zachová prirodzený prírastok obyvateľstva. Okrem okresu Kežmarok to budú okresy Sabinov, Stará Ľubovňa, Gelnica, Námestovo, Spišská Nová Ves, Košice okolie, Vranov nad Topľou, Senec a Levoča (Tab. 6). Ide o okresy v západnej časti východného Slovenska a navyše okres Námestovo s dlhodobou vysokou plodnosťou a okres Senec s relatívne vysokou plodnosťou a extrémne vysokým migračným prírastkom, ktorý prispieva ku zvýšeniu počtu narodených detí, nakoľko väčšina prisťahovaných osôb je v mladšom produktívnom veku (Obr. 10).

Tab. 7: Okresy s najväčším prirodzeným úbytkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040 (osoby na 1000 obyvateľov)

Rok 2018		Rok 2040	
Medzilaborce	-5,4	Komárno	-8,3
Myjava	-4,7	Turčianske Teplice	-8,1
Nové Zámky	-4,5	Nové Zámky	-8,1
Komárno	-4,2	Košice III	-7,8
Veľký Krtíš	-3,7	Piešťany	-7,8
Turčianske Teplice	-3,4	Myjava	-7,7
Poltár	-3,3	Prievidza	-7,1
Snina	-3,1	Topoľčany	-7,0
Levice	-2,8	Levice	-6,9
Púchov	-2,6	Partizánske	-6,8
Žarnovica	-2,6	Ilava	-6,8
Brezno	-2,4	Medzilaborce	-6,7
Šaľa	-2,4	Zvolen	-6,7
Detva	-2,4	Veľký Krtíš	-6,6
Topoľčany	-2,4	Banská Bystrica	-6,3

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Okresy s najväčším prirodzeným úbytkom obyvateľstva sa nachádzajú na juhu západného a stredného Slovenska, na severe západného Slovenska, v centrálnej časti stredného Slovenska a na krajnom severovýchode (Obr. 10). Najväčší prirodzený úbytok obyvateľstva (viac ako 7 osôb na 1000 obyvateľov) sa v roku 2040 očakáva v okresoch Nové Zámky, Košice III, Piešťany, Myjava, Prievidza a v už spomínanom okrese Komárno (Tab. 7).

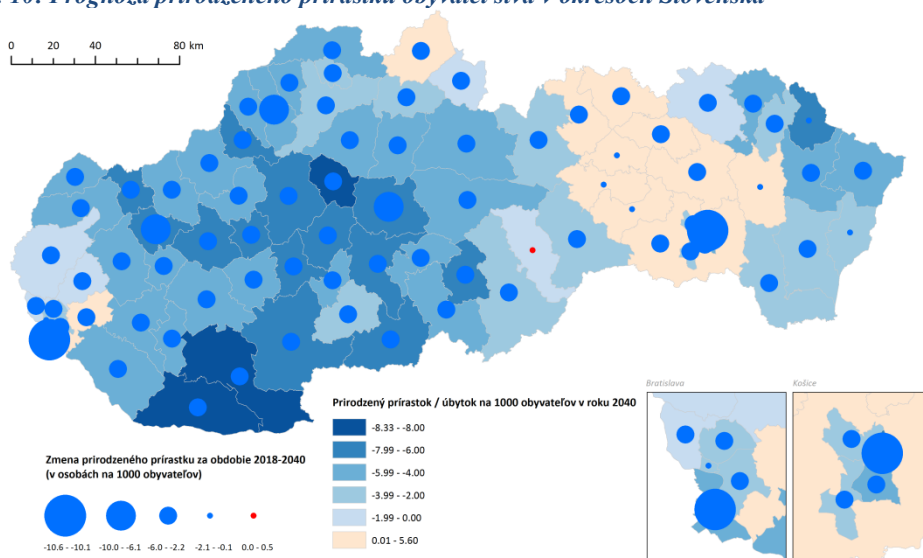
Počas prognózovaného obdobia sa vo všetkých okresoch na Slovensku prirodzený prírastok obyvateľstva zníži resp. prirodzený úbytok prehĺbi. Jedinou výnimkou bude okres Revúca, v ktorom by sa mal do roku 2040 prirodzený úbytok obyvateľstva znížiť o 0,5 osoby na 1000 obyvateľov. V ostatných okresoch sa bude zníženie prirodzeného prírastku obyvateľstva pohybovať od 0,7 osoby na 1000 obyvateľov v okrese Gelnica až po 10,6 osoby na 1000 obyvateľov v okrese Bratislava V.

Tab. 8: Okresy s najväčším prírastkom (najmenším úbytkom) a najväčším úbytkom prirodzeného prírastku za obdobie 2018-2040 (osoby na 1000 obyvateľov)

Najväčší prírastok / najmenší úbytok		Najväčší úbytok	
Revúca	0,5	Bratislava V	-10,6
Gelnica	-0,7	Košice III	-10,1
Levoča	-0,8	Banská Bystrica	-6,5
Medzilaborce	-1,3	Piešťany	-6,4
Sobrance	-1,3	Považská Bystrica	-6,2
Spišská Nová Ves	-1,5	Košice II	-6,0
Bratislava I	-1,7	Stropkov	-5,9
Vranov nad Topľou	-1,8	Skalica	-5,5
Stará Ľubovňa	-2,2	Zvolen	-5,5
Snina	-2,3	Senec	-5,5
Kežmarok	-2,4	Žilina	-5,4
Košice okolie	-2,5	Ružomberok	-5,2
Brezno	-2,6	Ilava	-5,2
Rimavská Sobota	-2,6	Bytča	-5,2
Trebišov	-2,6	Prievidza	-5,1

Zdroj: vlastné výpočty

Obr. 10: Prognóza prirodzeného prírastku obyvateľstva v okresoch Slovenska

Zdroj: vlastné výpočty

Menšie zníženie prirodzeného prírastku obyvateľstva do roku 2040 (menej ako 2 osoby na 1000 obyvateľov) sa očakáva okrem okresu Gelnica ešte v okresoch Levoča, Medzilaborce, Sobrance, Spišská Nová Ves, Bratislava I a Vranov nad Topľou. S najväčším znížením prirodzeného prírastku obyvateľstva (o viac ako 5,5 osoby na 1000 obyvateľov) treba počítať v okresoch Bratislava V, Košice III, Banská Bystrica, Piešťany, Považská Bystrica, Košice II, Stropkov a Skalica (Tab. 8, Príloha 3, Obr. 10).

5.2.3 Celkový prírastok obyvateľstva

Celkový prírastok obyvateľstva je v súčasnosti na Slovensku vyšší ako prirodzený prírastok. Je to dôsledok kladného migračného salda. Na okresnej úrovni sa však vplyv migrácie prejavuje nejednoznačne - v niektorých okresoch zvyšuje celkový prírastok obyvateľstva, v niektorých ho znižuje. Celkový prírastok obyvateľstva nadobúda v súčasnosti kladné hodnoty v 35 okresoch a záporné hodnoty v 44 okresoch. V roku 2018 sa celkový prírastok obyvateľstva pohyboval od 39,5 osoby na 1000 obyvateľov v okrese Senec až po -9,0 osôb na 1000 obyvateľov v okrese Medzilaborce. Vo väčšine okresov nadobúda celkový prírastok obyvateľstva nízke hodnoty, len v 23 okresoch je celkový prírastok, resp. celkový úbytok obyvateľstva väčší ako 5 osôb na 1000 obyvateľov. V 21 okresoch sa pohybuje len v rozpätí od 1 do -1 osoby na 1000 obyvateľov. V 11 okresoch je celkový prírastok obyvateľstva vyšší ako 5 osôb na 1000 obyvateľov, pričom v šiestich okresoch (Senec, Bratislava III, Pezinok, Malacky, Košice okolie a Bratislava I) nadobúda hodnoty viac ako 10 osôb na 1000 obyvateľov. Hodnoty v okrese Senec sú na slovenské pomery extrémne vysoké. V 12 okresoch presahuje celkový úbytok obyvateľstva 5 osôb na 1000 obyvateľov. Najnižšie hodnoty (viac ako -6 osôb na 1000 obyvateľov) dosahuje celkový úbytok obyvateľstva v okresoch Medzilaborce, Myjava, Veľký Krtíš a Svidník (Tab. 9, Tab. 10 a Príloha 1).

Tab. 9: Okresy s najväčším celkovým prírastkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040 (osoby na 1000 obyvateľov)

Rok 2018		Rok 2040	
Senec	39,6	Senec	16,6
Bratislava III	21,9	Košice okolie	7,9
Pezinok	16,5	Kežmarok	4,6
Malacky	13,4	Pezinok	4,3
Košice okolie	12,4	Sabinov	4,0
Bratislava I	11,9	Námestovo	3,6
Dunajská Streda	7,1	Malacky	3,6
Kežmarok	7,1	Bratislava IV	3,6
Sabinov	6,4	Stará Ľubovňa	3,5
Bratislava II	6,4	Gelnica	3,2
Námestovo	5,0	Bratislava II	3,1
Bratislava IV	4,8	Bratislava III	3,0
Prešov	4,3	Bratislava I	2,6
Trnava	3,7	Spišská Nová Ves	2,4
Žilina	3,3	Prešov	1,5

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Do roku 2040 sa rozpätie medzi okresom s najväčším a najmenším celkovým prírastkom obyvateľstva v porovnaní so súčasnosťou zmenší. V okrese Senec sa očakáva celkový prírastok obyvateľstva viac ako 16 osôb na 1000 obyvateľov a v okrese Komárno by mal

celkový úbytok presiahnuť 8 osôb na 1000 obyvateľov. Už len v 17 okresoch sa zachová celkový prírastok obyvateľov a až v 62 okresoch sa v roku 2040 očakáva celkový úbytok obyvateľstva. Zmenší sa aj počet okresov s veľmi malou zmenou celkového prírastku. Celkový prírastok, resp. celkový úbytok obyvateľstva menší ako 1 osoba na 1000 obyvateľov budú mať už len 4 okresy, kým v súčasnosti je takých okresov 21 (Príloha 4).

Tab. 10: Okresy s najmenším celkovým prírastkom obyvateľstva v rokoch 2018 a 2040 (osoby na 1000 obyvateľov)

Rok 2018		Rok 2040	
Medzilaborce	-9,0	Komárno	-8,3
Myjava	-8,0	Levice	-7,9
Veľký Krtíš	-7,0	Medzilaborce	-7,7
Snina	-6,9	Veľký Krtíš	-7,6
Šaľa	-6,8	Poltár	-7,2
Revúca	-5,9	Žarnovica	-7,2
Humenné	-5,8	Topoľčany	-7,0
Levice	-5,7	Detva	-6,9
Košice I	-5,4	Humenné	-6,9
Brezno	-5,3	Myjava	-6,9
Nové Zámky	-5,3	Banská Štiavnica	-6,5
Turčianske Teplice	-5,1	Snina	-6,4
Svidník	-4,8	Prievidza	-6,3
Poltár	-4,6	Žiar nad Hronom	-6,2
Prievidza	-4,6	Partizánske	-6,1

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

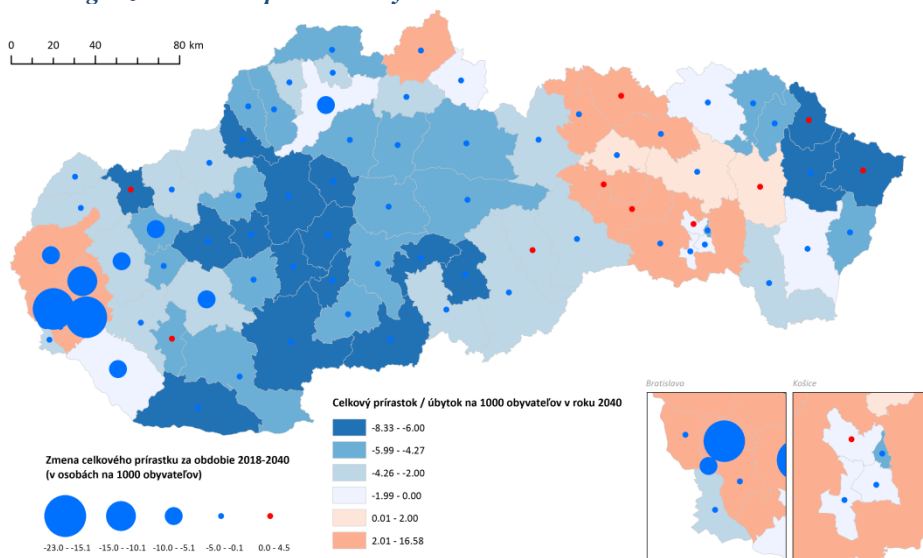
V 12 okresoch presiahne v roku 2040 celkový prírastok obyvateľstva 3 osoby na 1000 obyvateľov. Viac ako 4 osoby na 1000 obyvateľov dosiahne celkový prírastok obyvateľstva v okresoch Senec, Košice okolie, Kežmarok, Pezinok a Sabinov. V 18 okresoch by mal v roku 2040 celkový úbytok obyvateľstva presiahnuť 6 osôb na 1000 obyvateľov, najväčší celkový úbytok (viac ako 7 osôb na 1000 obyvateľov) sa v roku 2040 očakáva v okresoch Komárno, Levice, Dolný Kubín, Medzilaborce, Poltár a Žarnovica (Tab. 9, Tab. 10 a Príloha 4).

Počas prognózovaného obdobia sa zachovávajú tri oblasti, v ktorých sa nebude počet obyvateľov znižovať, to znamená, že celkový prírastok bude nadobúdať kladné hodnoty. Ide o Bratislavský región, pás okresov v západnej časti východného Slovenska a sever stredného Slovenska, predovšetkým okres Námestovo. Najväčší celkový úbytok obyvateľstva bude dlhodobý na juhu západného a stredného Slovenska, v páse okresov na pomedzí západného a stredného Slovenska a na krajnom severovýchode (Obr. 11).

Zmena celkového prírastku obyvateľstva sa v období 2018 – 2040 bude pohybovať od 4,5 osoby na 1000 obyvateľov v okrese Košice I po -22 osôb na 1000 obyvateľov

v okrese Senec. Vo veľkej väčšine okresov sa počas prognózovaného obdobia celkový prírastok obyvateľstva zníži, resp. celkový úbytok obyvateľstva prehĺbi. V období rokov 2018 – 2040 sa celkový prírastok obyvateľstva zvýši len v 10 okresoch. V okresoch Vranov nad Topľou, Gelnica, Spišská Nová Ves a Svidník pôjde o veľmi malý rast pod úrovňou 1 osoba na 1000 obyvateľov.

Obr. 11: Prognóza celkového prírastku obyvateľstva v okresoch Slovenska

Zdroj: vlastné výpočty

Tab. 11: Okresy s najväčším prírastkom (najmenším úbytkom) a najväčším úbytkom celkového prírastku obyvateľstva za obdobie 2018-2040 (osoby na 1000 obyvateľov)

Najväčší prírastok / najmenší úbytok		Najväčší úbytok	
Košice I	4,53	Senec	-22,97
Revúca	3,35	Bratislava III	-18,87
Stará Ľubovňa	1,66	Pezinok	-12,22
Medzilaborce	1,33	Malacky	-9,78
Myjava	1,14	Bratislava I	-9,29
Šaľa	1,04	Dunajská Streda	-7,65
Spišská Nová Ves	0,85	Trnava	-5,98
Gelnica	0,54	Piešťany	-5,79
Snina	0,47	Nitra	-5,34
Vranov nad Topľou	0,19	Žilina	-5,19
Lučenec	-0,14	Poprad	-5,09
Svidník	-0,36	Zlaté Moravce	-4,94
Veľký Krtíš	-0,59	Banská Bystrica	-4,90
Brezno	-0,67	Sobrance	-4,78
Košice II	-0,68	Púchov	-4,75

Zdroj: vlastné výpočty

O viac ako 1 osobu na 1000 obyvateľov sa zvýši celkový prírastok obyvateľstva v okresoch Šaľa, Myjava, Medzilaborce, Stará Ľubovňa, Revúca a Košice I. Ide väčšinou o okresy, v ktorých bol výrazný celkový úbytok obyvateľstva už na začiatku prognózovaného obdobia a potenciál pre jeho ďalšie znižovanie bol malý. V 22 okresoch sa celkový prírastok obyvateľstva zníži o viac ako 4 osoby na 1000 obyvateľov. Najväčší pokles (o viac ako 7 osôb na 1000 obyvateľov) sa očakáva v okresoch Dunajská Streda, Malacky, Pezinok, Senec a v bratislavských okresoch Bratislava I a Bratislava III (Tab. 11 a Príloha 4).

5.2.4 Vekové zloženie obyvateľstva

Proces populačného starnutia prebieha na Slovensku už niekoľko desaťročí. V niektorých regiónoch už výrazne pokročil, v iných sa ešte len rozbieha. Svedčia o tom aj pomerne veľké rozdiely v používaných indikátoroch starnutia v okresoch Slovenska. Najvyššie zastúpenie má seniorská zložka predovšetkým v priestore západného a stredného Slovenska s výnimkou okolia Bratislavy a severných okresov. Viac ako pätinu z celej populácie pritom seniori majú v okrese Košice IV, Bratislava I a Myjava. Opačná situácia je najmä vo východoslovenských okresoch a na severe stredného Slovenska.

V roku 2040 by podľa našej prognózy malo mať už 6 okresov (Banská Bystrica, Myjava, Partizánske, Košice I, Prievidza a Piešťany) viac ako 30 % osôb vo veku 65 a viac rokov. Vo väčšine okresov západného a stredného Slovenska sa podiel seniorov bude pohybovať v rozpätí 25 - 30 %. Pod hranicou 20 % by malo zostať už len 8 okresov ležiacich zväčša na severe (Námestovo) a najmä východe krajiny (Kežmarok, Sabinov, Gelnica, Vranov nad Topľou, Košice-okolie). Vo všeobecnosti sa tak dá očakávať, že klasické priestorové rozdiely v zastúpení seniorov medzi severo-východnou a juho-západnou časťou Slovenska sa výraznejšie nezmenia.

Tab. 12: Okresy s najnižším zastúpením seniorov v populácii v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Námestovo	9,7	Kežmarok	15,9
Kežmarok	10,1	Námestovo	17,3
Sabinov	11,8	Sabinov	17,5
Stará Ľubovňa	12,2	Gelnica	19,0
Košice - okolie	12,6	Vranov nad Topľou	19,2
Senec	12,7	Stará Ľubovňa	19,4
Vranov nad Topľou	13,0	Košice - okolie	19,4
Spišská Nová Ves	13,0	Spišská Nová Ves	19,9
Levoča	13,1	Levoča	21,5
Tvrdošín	13,5	Trebišov	22,1

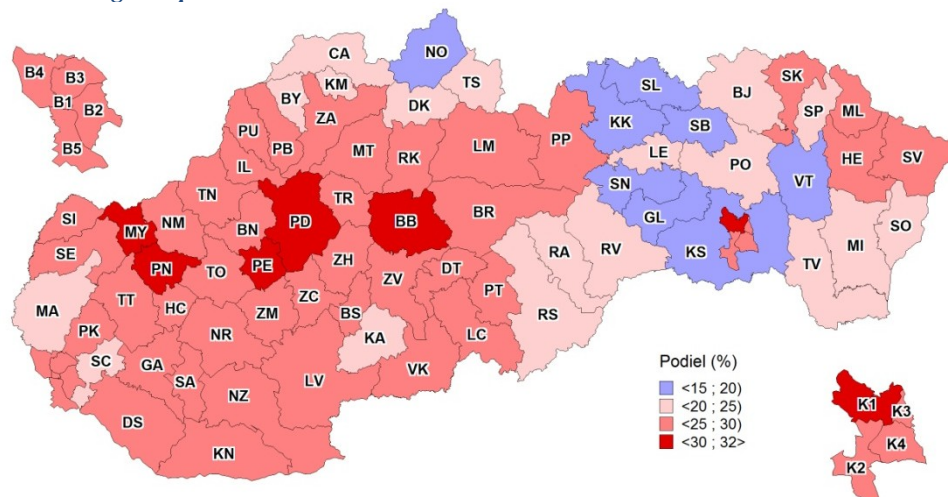
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Tab. 13: Okresy s najvyšším zastúpením seniorov v populácii v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Košice IV	21,6	Banská Bystrica	31,0
Bratislava I	21,2	Myjava	30,8
Myjava	20,0	Partizánske	30,6
Partizánske	19,2	Košice I	30,4
Piešťany	19,1	Prievidza	30,4
Medzilaborce	19,0	Piešťany	30,2
Bratislava II	19,0	Zvolen	29,6
Turčianske Teplice	18,9	Trenčín	29,0
Nové Mesto nad Váhom	18,8	Žiar nad Hronom	29,0
Nové Zámky	18,3	Liptovský Mikuláš	29,0

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 12: Prognóza podielu osôb vo veku 65 a viac rokov v okresoch Slovenska v roku 2040

Zdroj údajov: vlastné výpočty

Celkovo len v 28 okresoch Slovenska má v súčasnosti prevahu detská zložka nad seniorskou. Najvýraznejšia pritom je na severe a východe Slovenska. V okresoch Kežmarok, Námestovo, Sabinov, Stará Ľubovňa, Košice-okolie, Spišská Nová Ves, Gelnica a Vranov nad Topľou pripadá na 100 detí menej ako 70 osôb vo veku 65 a viac rokov. Do tejto skupiny zo západného Slovenska je možné nielen vďaka migračnej atraktivite, ale aj oživeniu reprodukcie zaradiť okres Senec. Celkom opačná situácia je v súčasnosti v okresoch Myjava, Košice IV, Turčianske Teplice, Partizánske, Piešťany a Nové Zámky, kde index starnutia prekračuje hodnotu 140 osôb. Konvenčný pomer medzi poproduktívnou a detskou zložkou tak prináša veľmi podobný obraz o priestorových diferenciáciách Slovenska, aký sme získali pri analýze podielu seniorskej zložky. Celkovo staršími sú predovšetkým okresy západného a väčšiny stredného

Slovenska, kým mladšie a najmladšie populácie sa nachádzajú najmä na východe a severe krajiny.

V roku 2040 by s výnimkou 4 okresov (Gelnica, Námestovo, Sabinov a Kežmarok) mala v ostatných okresoch Slovenska vzniknúť prevaha seniorskej zložky. Len niečo nad hranicou 100 osôb by sa index starnutia mal pohybovať pri naplnení predpokladov prognózy v ďalších 4 okresoch, opätovne ležiacich na východe Slovenska (Košice-okolie, Spišská Nová Ves, Stará Lubovňa, Vranov nad Topľou). Na druhej strane v okrese Banská Bystrica, Partizánske a Piešťany by na jedno dieťa mali pripadať viac ako traja seniori. Blízko k hranici 300 osôb vo veku 65 a viac rokov na 100 detí do 15 rokov by sa mali nachádzať aj okresy Myjava, Prievidza a Košice I. V celkovo až 45 ďalších okresoch Slovenska by index starnutia mal prekročiť úroveň 200 osôb. Nárast seniorskej zložky pri nízkej pôrodnosti a s tým spojenom predpokladanom prepade detskej časti populácie prispievajú vo všetkých okresoch k pomerne dynamickému nárastu a značnému zvýrazneniu prevahy seniorov.

Tab. 14: Okresy s najnižším indexom starnutia v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Kežmarok	42,7	Kežmarok	79,0
Námestovo	45,9	Sabinov	90,0
Sabinov	53,9	Námestovo	96,4
Stará Lubovňa	60,3	Gelnica	97,9
Senec	60,3	Vranov nad Topľou	104,2
Košice - okolie	62,8	Stará Lubovňa	105,3
Spišská Nová Ves	64,4	Košice - okolie	105,5
Gelnica	67,5	Spišská Nová Ves	106,8
Vranov nad Topľou	68,2	Levoča	134,6
Levoča	72,0	Trebišov	147,8

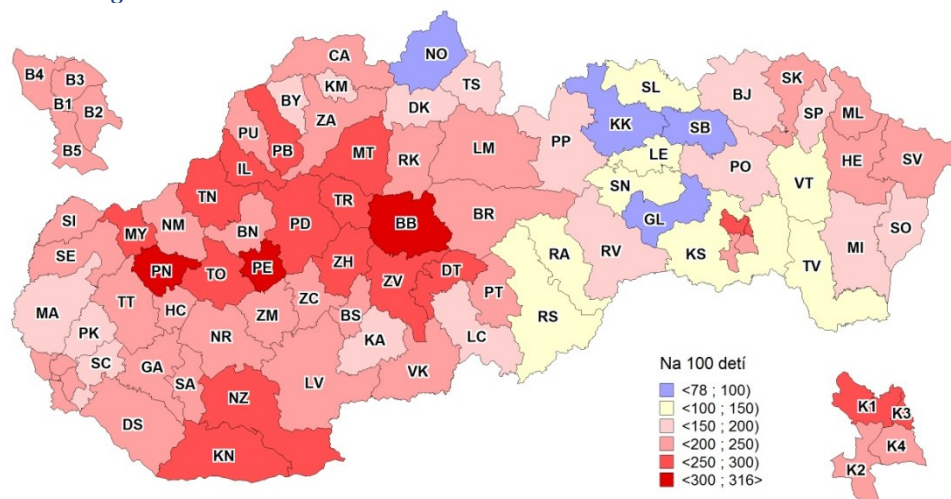
Zdroj: ŠÚSR, vlastné výpočty

Tab. 15: Okresy s najvyšším indexom starnutia v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Myjava	159,6	Banská Bystrica	315,4
Košice IV	151,1	Partizánske	302,5
Turčianske Teplice	145,6	Piešťany	302,2
Partizánske	145,5	Myjava	299,9
Piešťany	142,7	Prievidza	298,0
Nové Zámky	141,0	Košice I	291,8
Medzilaborce	138,6	Zvolen	281,1
Prievidza	138,0	Trenčín	274,0
Komárno	136,1	Topoľčany	272,6
Žarnovica	135,8	Komárno	272,3

Zdroj: ŠÚSR, vlastné výpočty

Obr. 13: Prognóza indexu starnutia v okresoch Slovenska v roku 2040

Zdroj údajov: vlastné výpočty

Na slovenské pomery nízke podiely seniorov vo viacerých okresoch na severe a východe Slovenska spolu s okresom Senec na západe znamenajú aj najnižšie hodnoty indexu zaťaženia produktívnej zložky poproduktívnou populáciou. Na 100 osôb vo veku 20–64 rokov v súčasnosti pripadá v okresoch Námestovo, Stará Ľubovňa a Kežmarok menej ako 20 seniorov. V ďalších ôsmich okresoch (Spišská Nová Ves, Sabinov, Košice-okolie, Levoča, Vranov nad Topľou, Čadca, Tvrdošín a Senec) sa tento pomer pohybuje na úrovni 20–21 osôb. Úplne opačná situácia je v súčasnosti v prvých dvoch bratislavských okresoch, ďalej štvrtom košickom okrese a menších okresoch na západe (Myjava, Piešťany, Partizánske, Nové Mesto nad Váhom) spoločne s okresom Medzilaborce, kde na 100 osôb v produktívnom veku pripadá 30 a viac seniorov.

Tab. 16: Okresy s najnižším indexom zaťaženia starým obyvateľstvom v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Námestovo	15,8	Kežmarok	27,5
Kežmarok	17,2	Námestovo	29,8
Stará Ľubovňa	20,0	Sabinov	30,8
Sabinov	20,1	Gelnica	34,3
Senec	20,4	Vranov nad Topľou	34,3
Košice - okolie	20,6	Košice - okolie	34,7
Čadca	20,8	Stará Ľubovňa	34,8
Levoča	21,0	Spišská Nová Ves	35,9
Vranov nad Topľou	21,1	Tvrdošín	37,6
Tvrdošín	21,4	Levoča	37,6

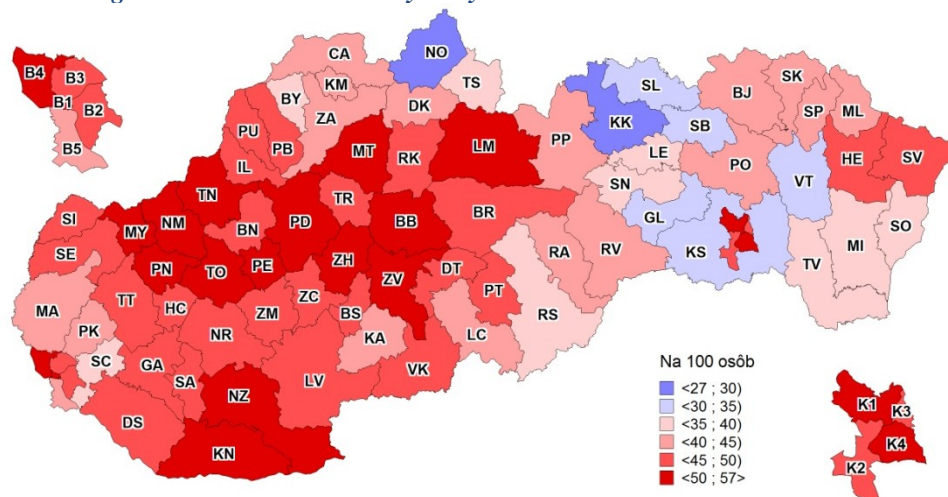
Zdroj: ŠÚSR, vlastné výpočty

Tab. 17: Okresy s najvyšším indexom zaťaženia starým obyvateľstvom v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Košice IV	36,4	Banská Bystrica	56,2
Bratislava I	35,2	Myjava	56,1
Myjava	31,5	Košice I	55,6
Bratislava II	30,9	Partizánske	55,4
Medzilaborce	30,8	Prievidza	54,9
Piešťany	30,2	Piešťany	54,2
Partizánske	30,2	Liptovský Mikuláš	53,0
Nové Mesto nad Váhom	30,0	Zvolen	52,9
Turčianske Teplice	29,8	Nové Mesto nad Váhom	52,4
Bratislava III	29,4	Bratislava I	52,2

Zdroj: ŠÚSR, vlastné výpočty

Obr. 14: Prognóza indexu zaťaženia starým obyvateľstvom v okresoch Slovenska v roku 2040

Zdroj údajov: vlastné výpočty

V kombinácii s detskou zložkou potom zaťaženie produktívneho obyvateľstva neproduktívnym dosahuje najvyššie hodnoty jednak v okresoch s nadpriemerným podielom detí (Sabinov, Kežmarok, Gelnica, Spišská Nová Ves, Stará Ľubovňa, Košice-okolie, Vranov nad Topľou, Námestovo a ďalšie najmä na východe Slovenska), ako aj v populáciách s vyšším zastúpením seniorskej zložky (Košice IV, Bratislava I-IV). Celkovo až v 20 okresoch preto v súčasnosti index (celkového) ekonomického zaťaženia na Slovensku prekračuje hranicu 60 osôb. Najnižšie zaťaženie produktívnej zložky v súčasnosti registrujeme skôr v okresoch s priemerným podielom detskej a seniorskej časti populácie alebo v okresoch, kde je jedna z nich výrazne potlačená. Z geografického hľadiska tieto celky nevytvárajú súvislejší obrazec.

Patria sem jednak okresy na východe (Snina, Košice I a III, Humenné, Svidník), juhu (Veľký Krtíš), juhozápade (Galanta, Dunajská Streda), ako aj severu (Čadca, Kysucké Nové Mesto), či západe Slovenska (Bratislava V, Ilava, Považská Bystrica).

Predpokladaný nárast počtu a podielu seniorov v okresoch Slovenska sa odzrkadlí aj na vývoji indexu zaťaženia starým obyvateľstvom a indexu (celkového) ekonomického zaťaženia. V roku 2040 by najhoršia situácia mala byť v 18 okresoch najmä na západnom a strednom Slovensku (spolu s okresmi Košice I a IV), kde index zaťaženia by prekračoval hranicu 50 seniorov na 100 osôb v produktívnom veku. Pomerne priaznivá situácia by mala naďalej zostať vo viacerých okresoch severného a východného Slovenska, kde miera zaťaženia seniormi by v roku 2040 nemala v mnohých prípadoch (celkovo v 16 okresoch Slovenska) prekročiť hranicu 40 osôb. Index (celkového) ekonomického zaťaženia v 13 okresoch dosiahne hranicu 80 a viac osôb. Zväčša by malo ísť o mestské okresy Košíc a Bratislavy doplnené o celky na strednom a západnom Slovensku.

Tab. 18: Okresy s najnižším indexom ekonomického zaťaženia v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Snina	51,4	Bratislava V	68,2
Považská Bystrica	51,8	Tvrdošín	69,6
Košice I	51,9	Čadca	69,8
Čadca	52,2	Senec	70,3
Košice III	52,4	Bytča	70,8
Dunajská Streda	52,5	Sobrance	71,0
Bratislava V	52,7	Medzilaborce	71,0
Galanta	52,7	Svidník	71,5
Ilava	53,1	Michalovce	71,6
Humenné	53,3	Námestovo	71,9

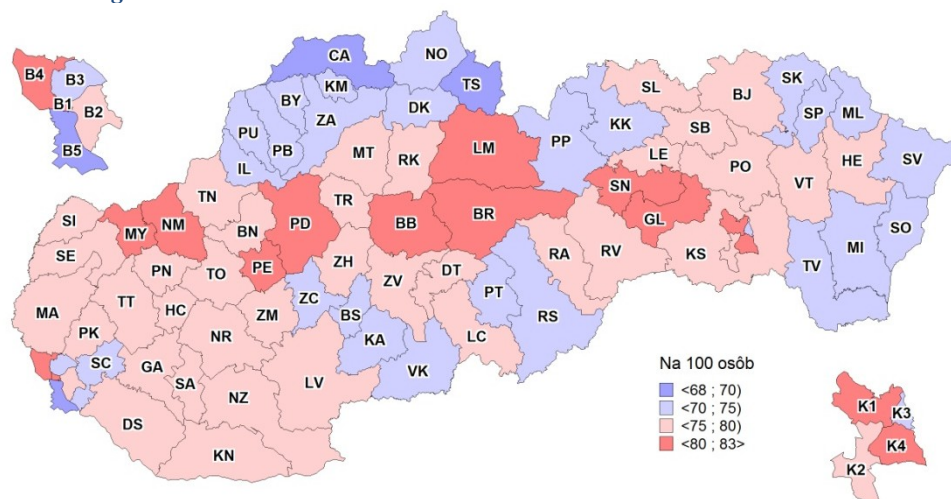
Zdroj: ŠÚSR, vlastné výpočty

Tab. 19: Okresy s najvyšším indexom ekonomického zaťaženia v roku 2018 a 2040 (%)

Okres	2018	Okres	2040
Sabinov	69,5	Liptovský Mikuláš	82,8
Kežmarok	69,4	Košice I	82,7
Gelnica	68,7	Bratislava IV	82,6
Košice IV	68,4	Myjava	82,2
Bratislava I	66,6	Bratislava I	81,8
Spišská Nová Ves	65,3	Nové Mesto nad Váhom	81,5
Stará Ľubovňa	64,4	Banská Bystrica	81,2
Košice - okolie	63,5	Košice IV	81,1
Bratislava II	62,6	Partizánske	81,0
Vranov nad Topľou	62,4	Prievidza	80,8

Zdroj: ŠÚSR, vlastné výpočty

Obr. 15: Prognóza indexu ekonomického zaťaženia v okresoch Slovenska v roku 2040

Zdroj údajov: vlastné výpočty

V roku 2018 bol z pohľadu priemerného veku najmladším okresom Kežmarok s hodnotou 34,2 rokov. V najstaršom okrese (okres Myjava) bol priemerný vek obyvateľstva zhruba o 10 rokov vyšší. Okresy s najmladším obyvateľstvom sa nachádzajú na východnom a severnom Slovensku (okrem severozápadu a krajného severovýchodu). Ide všetko o okresy s vysokou plodnosťou. Výnimkou v tejto skupine okresov je západoslovenský okres Senec, kde k nízkemu priemernému veku obyvateľstva výrazne prispieva migrácia. V 23 okresoch je priemerný vek obyvateľstva nižší ako 40 rokov, pričom v okresoch s najmladším obyvateľstvom nedosahuje priemerný vek ani 38 rokov. Ide o okresy Kežmarok, Námestovo, Sabinov, Stará Ľubovňa, Spišská Nová Ves, Košice okolie, Gelnica, Vranov nad Topľou a Senec (Tab. 20 a Príloha 1).

Vyšší priemerný vek má obyvateľstvo na západnom a strednom Slovensku s výnimkou severných okresov stredného Slovenska. Na východnom Slovensku má vyšší priemerný vek obyvateľstvo len v okresoch na krajnom severovýchode a v meste Košice. V 28 okresoch má obyvateľstvo priemerný vek vyšší ako 42 rokov. Vyšší priemerný vek ako 43 rokov má obyvateľstvo v ôsmich okresoch – Myjava, Bratislava I, Partizánske, Piešťany, Turčianske Teplice, Nové Zámky, Prievidza a Komárno (Tab. 21 a Príloha 1). V roku 2040 bude Slovensko rozdelené na staršiu (západnú) časť a mladšiu (severnú a východnú) časť. V staršej časti Slovenska budú výnimkou okresy v zázemí Bratislavy a okres Krupina, v ktorých bude obyvateľstvo relatívne mladé. V mladšej časti budú výnimkou košické okresy a skupina okresov na severovýchode Slovenska, v ktorých bude obyvateľstvo relatívne staré (Obr. 16).

Tab. 20: Okresy s najmladším obyvateľstvom v rokoch 2018 a 2040 (priemerný vek v rokoch)

Rok 2018		Rok 2040	
Kežmarok	34,2	Kežmarok	38,8
Námestovo	34,7	Sabinov	39,7
Sabinov	35,5	Gelnica	40,2
Stará Ľubovňa	36,5	Námestovo	40,3
Spišská Nová Ves	37,4	Stará Ľubovňa	41,1
Košice okolie	37,4	Košice okolie	41,2
Gelnica	37,6	Vranov nad Topľou	41,3
Vranov nad Topľou	37,6	Spišská Nová Ves	41,3
Senec	37,7	Levoča	43,2
Levoča	38,1	Revúca	44,0
Tvrdošín	38,2	Trebišov	44,1
Prešov	39,1	Rimavská Sobota	44,1
Trebišov	39,2	Bardejov	44,4
Bardejov	39,2	Tvrdošín	44,6
Revúca	39,4	Prešov	44,8

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Tab. 21: Okresy s najstarším obyvateľstvom v rokoch 2018 a 2040 (priemerný vek v rokoch)

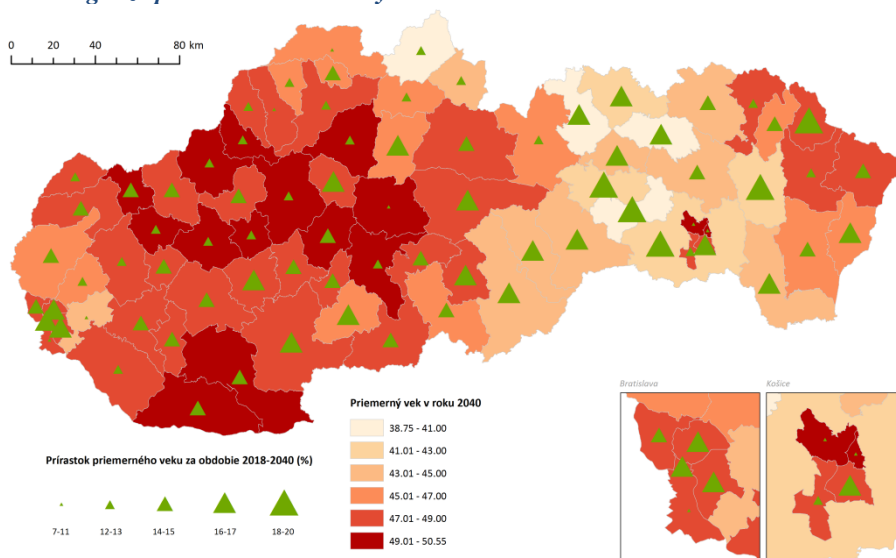
Rok 2018		Rok 2040	
Myjava	44,15	Banská Bystrica	50,55
Bratislava I	43,50	Partizánske	50,22
Partizánske	43,30	Košice III	50,14
Piešťany	43,26	Myjava	50,13
Turčianske Teplice	43,21	Piešťany	50,12
Nové Zámky	43,09	Prievidza	50,03
Prievidza	43,04	Košice I	49,65
Komárno	43,03	Zvolen	49,58
Košice IV	42,87	Trenčín	49,39
Banská Bystrica	42,85	Komárno	49,34
Nové Mesto nad Váhom	42,82	Topoľčany	49,21
Medzilaborce	42,75	Nové Zámky	49,15
Žiar nad Hronom	42,70	Martin	49,09
Topoľčany	42,60	Žiar nad Hronom	49,06
Poltár	42,58	Ilava	49,05

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Do roku 2040 sa rozpätie medzi okresom s najmladším a najstarším obyvateľstvom oproti súčasnosti zväčší. Najmladšie obyvateľstvo bude v okrese Kežmarok (priemerný vek 38,7 roka), najstaršie obyvateľstvo sa očakáva v okrese Banská Bystrica (priemerný vek viac ako 50,5 roka). Len v deviatich najmladších okresoch nepresiahne v roku 2040 priemerný vek obyvateľstva 44 rokov (v súčasnosti má obyvateľstvo nižší priemerný vek ako 44 rokov vo všetkých okresoch s výnimkou najstaršieho okresu Myjava). Skupinu najmladších okresov v roku 2040 budú tvoriť okresy Levoča, Spišská Nová Ves, Vranov nad Topľou, Košice okolie, Stará Ľubovňa, Námestovo, Gelnica, Sabinov

a Kežmarok. V posledných dvoch okresoch z tejto skupiny bude priemerný vek obyvateľstva nižší ako 40 rokov. V 15 okresoch by mal byť priemerný vek obyvateľstva v roku 2040 vyšší ako 49 rokov, z toho v okresoch Prievidza, Piešťany, Myjava, Košice III, Partizánka a Banská Bystrica sa očakáva priemerný vek viac ako 50 rokov (Tab. 20, Tab. 21 a Príloha 5).

Obr. 16: Prognóza priemerného veku obyvateľstva v okresoch Slovenska v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

Tab. 22: Okresy s najvyšším a najnižším prírastkom priemerného veku za obdobie 2018-2040

Najväčší prírastok (v %)		Najmenší prírastok (v %)	
Košice III	20,4	Gelnica	6,9
Senec	19,4	Vranov nad Topľou	9,6
Banská Bystrica	18,0	Košice okolie	10,3
Košice I	18,0	Spišská Nová Ves	10,4
Bratislava V	17,4	Medzilaborce	10,7
Považská Bystrica	17,3	Sabinov	11,6
Čadca	17,2	Revúca	11,8
Tvrdošín	16,8	Krupina	12,0
Zvolen	16,6	Bratislava I	12,1
Svidník	16,6	Rimavská Sobota	12,1
Trenčín	16,5	Rožňava	12,1
Púchov	16,5	Sobrance	12,1
Martin	16,4	Bratislava II	12,2
Košice II	16,3	Brezno	12,3
Prievidza	16,2	Zlaté Moravce	12,5

Zdroj: vlastné výpočty

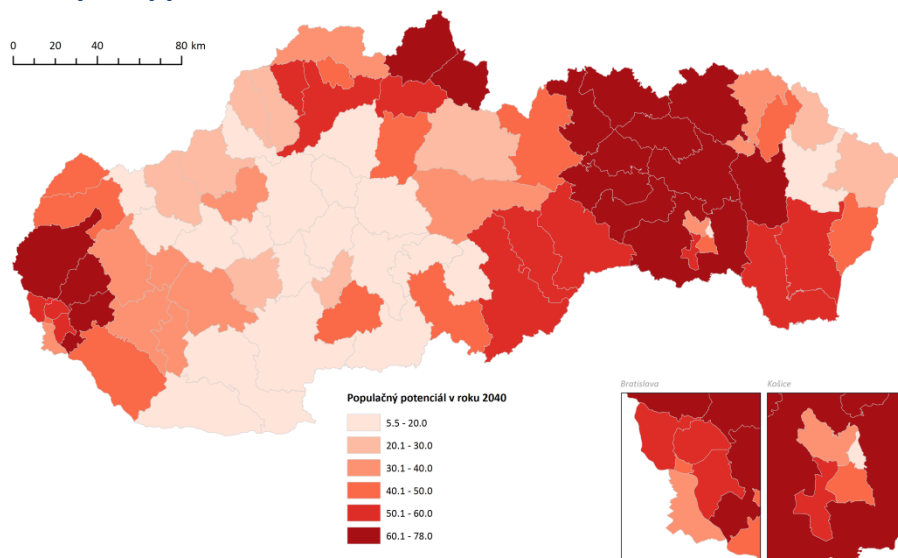
Starnutie obyvateľstva na Slovensku je a v najbližších desaťročiach bude univerzálny proces, pričom univerzálnosť procesu starnutia bude zahŕňať aj regionálne hľadisko. To znamená, že obyvateľstvo bude starnúť vo všetkých okresoch bez výnimky, rozdielna bude len intenzita procesu starnutia. Priemerný vek obyvateľstva sa do roku 2040 zvýši v rozpätí od 2,6 roka do 8,5 roka, resp. 6,9 % až 20,4 %. Najmenšie zvýšenie priemerného veku sa predpokladá v okrese Gelnica, najväčšie v okrese Košice III. Len v dvoch okresoch sa priemerný vek obyvateľstva zvýši o menej ako 10 %. Okrem už spomínaného okresu Gelnica to bude ešte v okrese Vranov nad Topľou. V troch okresoch sa priemerný vek obyvateľstva zvýši o necelých 11 % (okresy Košice okolie, Spišská Nová Ves a Medzilaborce) a v ďalších troch o necelých 12 % (okresy Sabinov, Revúca a Krupina). Až v 30 okresoch sa priemerný vek obyvateľstva zvýši o viac ako 15 %. Najväčšie zvýšenie priemerného veku obyvateľstva sa očakáva v okresoch Košice II, Senec, Banská Bystrica, Košice I, Bratislava V, Považská Bystrica a Čadca. V týchto okresoch sa priemerný vek obyvateľstva zvýši o viac ako 17 % (Tab. 22, Príloha 5).

5.2.5 Populačný potenciál

Výsledky prognózy umožňujú definovať populačný potenciál na základe prírastku resp. úbytku obyvateľstva a jeho vekového zloženia. Čím vyšší je prírastok obyvateľstva a pomalší proces populačného starnutia, tým je populačný potenciál okresu vyšší a naopak. Ide len o čisto demograficky vymedzený potenciál, preto tieto údaje nehovoria nič o jeho realizácii, ktorá je závislá od vonkajších podmienok (hlavne sociálno-ekonomických) a od vzdelanostnej a profesijnej štruktúry obyvateľstva.

Na Slovensku dlhodobo existujú tri oblasti s vysokým populačným potenciálom. Je to zázemie Bratislavy, sever stredného Slovenska a západná časť východného Slovenska prepojená so skupinou okresov na juhovýchode stredného Slovenska. Tieto oblasti s vysokým populačným potenciálom zostanú zachované až do roku 2040, avšak ich veľkosť sa bude postupne znižovať. V zázemí hlavného mesta sa zachová vysoký populačný potenciál vo všetkých troch mimobratislavských okresoch Bratislavského kraja. Na severe stredného Slovenska vypadnú zo skupiny okresov s najvyšším populačným potenciálom kysucké okresy a najvyšší populačný potenciál sa zachová len v oravských okresoch Námestovo a Tvrdošín. Na východnom Slovensku bude oblasť s najvyšším populačným potenciálom zahŕňať pás okresov v západnej časti Prešovského a Košického kraja, z ktorého postupne vypadnú okresy z východného okraja - Bardejov, Vranov nad Topľou, Michalovce a Trebišov. Na juhozápade sa zas postupne zníži populačný potenciál v okrese Rožňava. Oproti súčasnosti nebudú patriť do skupiny okresov s najvyšším populačným potenciálom ani okresy na juhovýchode Banskobystrického kraja – Rimavská Sobota a Revúca (Obr. 17).

Obr. 17: Populačný potenciál v okresoch Slovenska v roku 2040

Zdroj: vlastné výpočty

Tab. 23: Okresy s najvyšším a najnižším populačným potenciálom v roku 2040

Najvyšší potenciál	Najnižší potenciál
Kežmarok	Komárno
Sabinov	Myjava
Košice okolie	Partizánske
Námestovo	Topoľčany
Gelnica	Prievidza
Stará Ľubovňa	Piešťany
Senec	Žiar nad Hronom
Spišská Nová Ves	Banská Bystrica
Vranov nad Topľou	Detva
Malacky	Nové Zámky
Levoča	Ilava
Pezinok	Turčianske Teplice
Prešov	Žarnovica
Tvrdošín	Martin
Bardejov	Košice III

Zdroj: vlastné výpočty

Najnižší populačný potenciál bude v roku 2040 v okresoch na juhu západného a stredného Slovenska, v západnej časti stredného Slovenska, v dvoch pásoch okresov smerujúcich zo stredného Slovenska na západ a severozápad smerom k hraniciam s Českou republikou a na severovýchode v okrese Humenné. Skupina okresov s veľmi nízkym populačným potenciálom sa bude postupne zväčšovať. Oproti súčasnosti pribudnú niektoré okresy na juhu a západe Slovenska (Obr. 17).

V skupine okresov s najvyšším populačným potenciálom prevládajú okresy s vysokou plodnosťou (Kežmarok, Sabinov, Námestovo, Gelnica, Stará Ľubovňa, Spišská Nová Ves, Vranov nad Topľou, Levoča). Sú tu aj tri okresy zo zázemia hlavného mesta, ktoré majú len priemernú hodnotu plodnosti avšak vysoký migračný prírastok (Senec, Malacky, Pezinok) a okres Košice okolie, v ktorom je aj vysoká plodnosť aj relatívne vysoký migračný prírastok (Tab. 23).

V dvadsiatke okresov s najnižším očakávaným populačným potenciálom v roku 2040 budú predovšetkým okresy zo západného a stredného Slovenska a s nimi dva východoslovenské okresy - Košice III a Humenné. Najnižší populačný potenciál sa očakáva v okresoch Komárno, Myjava, Partizánske, Topoľčany, Prievidza, Žiar nad Hronom, Piešťany, Detva, Banská Bystrica, Nové Zámky, Žarnovica a Turčianske Teplice (Tab. 23).

Záver

Populačný vývoj v krajoch a okresoch od začiatku nového milénia potvrdzuje presadzovanie sa hlavných demografických zmien na regionálnej úrovni, pokračovanie a prehĺbovanie transformácie rodinného a reprodukčného správania, čo sa následne odzrkadľuje aj v hlavných rysoch súčasného charakteru demografickej reprodukcie, vekovej štruktúry a predstavuje tak primárne determinanty budúceho smerovania jednotlivých populačných celkov. Okrem toho je zrejmé, že tieto zmeny prispievajú na jednej strane k pretrvávaniu niektorých priestorových diferencií a na druhej umožňujú formovať niektoré nové regionálne rozdiely. Výsledkom sú tak viaceré špecifické črty reprodukčného správania, ktoré je možné identifikovať na krajskej a predovšetkým okresnej úrovni.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že všetky okresy Slovenska sú zasiahnuté procesom odkladania plodnosti a rovnako všetky si prešli obdobím poklesu intenzity rodenia detí. Na druhej strane práve v úrovni poklesu a predovšetkým následného dobiehania odložených pôrodov sú jednotlivé okresy značne diferencované. Rozhodujúcim faktorom pre súčasnú úroveň reprodukcie sa tak stáva ani nie tak proces odkladania v podobe znižovania mier plodnosti v mladšom veku, ktorý vo väčšine okresov sa ukončil alebo ukončuje, ale je to proces rekuperácie, ktorá zohráva kľúčovú úlohu v súčasnej úrovni, ako aj budúcim nastavení intenzity plodnosti. Okrem toho sa ukazuje, že ešte dôležitejším diferenciačným faktorom súčasnej a budúcej plodnosti je aspekt časovania a s tým spojené rozloženie vekovo-špecifických mier. Je možné identifikovať okresy najmä hlavého mesta, Košíc a ďalších s veľkými hospodárskymi centrami predovšetkým na západnom a strednom Slovensku, kde proces odkladania rodenia detí do vyššieho veku pokročil najvýraznejšie. Naopak viaceré oblasti východného Slovenska a juhu stredného Slovenska sa vyznačujú stále pomerne značným príklonom ku skoršiemu začiatku reprodukcie. V niektorých z nich sa tak formuje jasný bimodálny priebeh, kde prvé podružné maximum vzniká už v mladom veku (okolo 20. roku života). S tým sú úzko spojené aj značné regionálne rozdiely v príspevkoch jednotlivých vekových skupín k celkovej plodnosti. Tieto všetky špecifiká bolo potrebné v prognóze zohľadniť, a preto bola najprv vytvorená typizácia okresov Slovenska a následne až pre jednotlivé identifikované typy sme konštruovali vývojové scenáre procesu plodnosti do horizontu prognózy 2040. Hlavným predpokladom v jednotlivých scenároch je diferencovaný rast intenzity rodenia detí - v závislosti od typu, predchádzajúceho vývoja, fázy transformácie reprodukcie, ako aj pokračovanie zmien v časovaní

reprodukcie. Predpokladáme pritom však, že rozhodujúcim faktorom bude vo všetkých typoch rekuperácia a proces odkladania v podobe znižovania plodnosti sa bude dotýkať len niektorých špecifických skupín okresov. Sem je potrebné predovšetkým zaradiť tie populácie, v ktorých sa nachádza určitá podskupina osôb s jasne identifikovateľným príklonom ku skoršiemu materstvu a rodičovstvu. Výsledkom našich scenárov tak bude ďalšie diferencované starnutie vekového profilu plodnosti. Tým je zrejmé, že v našej prognóze nepredpokladáme výraznejšiu konvergenciu nielen z pohľadu intenzity, ale predovšetkým ani z hľadiska časovania plodnosti.

Nemenej dôležité regionálne rozdiely je možné identifikovať aj v procese úmrtnosti. Celkovo vo všetkých okresoch vidíme predlžovanie života, no opätovne s rôznou dynamikou tohto trendu. Tým sú dlhodobo identifikovateľné hlavné priestorové diferencie v úrovni úmrtnosti, kde najmä okresy hlavného mesta, veľkých centier a na západe Slovenska sa vyznačujú vyššou strednou dĺžkou života. Opačná situácia je dlhodobo na severe a najmä juhu Slovenska, ktoré sa vyznačujú už tradične horšími úmrtnosťnými pomermi a to u oboch pohlaví. Aj v prípade úmrtnosti sme najprv vytvorili skupiny okresov s odlišným nastavením úmrtnosti a to zvlášť pre mužov a ženy a následne pre tieto skupiny boli vytvorené vývojové scenáre úmrtnosti do roku 2040. Hlavným predpokladom pre ne bolo diferencované predlžovanie života, čím dochádza k pretrvávaniu základných regionálnych rozdielov. Zlepšovanie úmrtnosťných pomerov bolo pritom vekovo-špecifické vzhľadom na identifikovaný potenciál pre budúce znižovanie úmrtnosti opätovne diferencovane pre mužov a ženy.

Po dočasnom utlmení zahraničnej i vnútornej migrácie v dôsledku negatívnych dopadov nedávnej globálnej hospodárskej krízy sme v posledných rokoch svedkami určitého oživenia, nárastu objemov a migračných prírastkov. Dlhodobo pritom môžeme z hľadiska vnútornej migrácie povedať, že hlavnými cieľovými oblasťami sú skôr menšie obce na úkor veľkých miest, pričom prevahu majú sťahovania na kratšie vzdialenosti z obce do obce v rámci okresov.

Jednoznačne najdôležitejším centrom smerovania migračných tokov na Slovensku je Bratislavský kraj so svojimi okresmi. Kladné migračné saldo dosahuje dlhodobo aj Trnavský kraj. Ostatné kraje Slovenska obyvateľstvo migráciou strácajú, pričom najhoršia situácia je v Prešovskom kraji. Určité zmiernenie týchto negatívnych trendov prináša len zahraničná migrácia, ktorá vo všetkých celkoch dosahuje kladné hodnoty. Celkové straty však dokáže kompenzovať len čiastočne. Dá sa povedať, že prevažná časť okresov stredu a predovšetkým východnej časti krajiny obyvateľstvo vnútorným sťahovaním stráca. Posledné roky tento obraz nielen potvrdili, ale poukázali aj na značné jeho prehĺbenie. Výsledkom typizácie bolo vytvorenie niekoľko rozdielnych skupín okresov z pohľadu objemu migrácie a samotných migračných sald. Pre tieto boli

následne prognózované budúce vekovo-špecifické migračné saldá až do horizontu prognózy.

Výsledky prognózy na krajskej i okresnej úrovni potvrdzujú pokles celkových prírastkov obyvateľstva a prehlbovanie procesu demografického starnutia. Je zrejmé, že na regionálnej úrovni budeme svedkami nárastu počtu okresov s prirodzeným i celkovým úbytkom obyvateľstva, pričom vo všetkých dôjde k zvyšovaniu podielu seniorov, indexu starnutia, priemerného veku a ďalších ukazovateľov starnutia.

Prirodzený prírastok by sa pritom mal dotýkať len veľmi malej časti okresov koncentrovaných najmä na východe Slovenska. Tá by mala byť výsledkom pretrvávajúcej výrazne nadpriemernej plodnosti v kombinácii s existenciou mladšej vekovej štruktúry a tým potenciálne väčšej reprodukčnej základne. Odlišná situácia bude vo väčšine okresov západného a stredného Slovenska spolu s krajným východom, kde pokračujúce starnutie a s tým spojený rast počtu zomretých pri klesajúcom počte narodených spôsobí prehlbovanie prirodzených úbytkov obyvateľstva. Faktor migrácie sa tak pre väčšinu regiónov stane kľúčovým pre budúci vývoj počtu obyvateľov. Aj z tohto hľadiska sa však dá očakávať, že budeme svedkami prehlbovania celkového úbytku populácie, a to najmä v krajoch a okresoch západného a stredného obyvateľstva. Určitou výnimkou bude len Bratislava a jej zázemie s relatívne vyššou plodnosťou a predovšetkým priaznivým vývojom migračného salda.

Zužovanie reprodukčného potenciálu, prehlbovanie prirodzených úbytkov a najmä posuny početných kohort do vyšších vekových skupín prispejú v podstate vo všetkých krajoch a okresoch k rýchlemu starnutiu miestnych populácií. Aj v tomto prípade však zostanú niektoré regionálne rozdiely zachované. Môžeme očakávať, že najmä okresy a kraje východného Slovenska budú vo všeobecnosti mladšie, budú vykazovať nižšie hodnoty indexu starnutia, podielu seniorov, ako aj zaťaženia produktívnej zložky poproduktívnou. V okresoch a krajoch stredného Slovenska však môžeme očakávať ďalšie výrazné prehlbovanie starnutia a táto oblasť sa zostane priestorom s najstarším obyvateľstvom.

Najnižší demografický potenciál bude v okresoch na juhu západného a stredného Slovenska, v západnej časti stredného Slovenska, v dvoch pásoch okresov smerujúcich zo stredného Slovenska na západ a severozápad smerom k hraniciam s Českou republikou a na severovýchode v okrese Humenné. Skupina okresov s veľmi nízkym demografickým potenciálom sa bude postupne zväčšovať. Oproti súčasnosti pribudnú niektoré okresy na juhu a západe Slovenska.

Je potrebné si uvedomiť, že úbytok a dynamické starnutie obyvateľstva v okresoch s nízkym populačným potenciálom bude mať dopady na spôsob života aj životnú úroveň týchto regiónov. Strata dynamiky a stagnácia sa prejaví predovšetkým na trhu práce na

strane ponuky aj dopytu. Pôjde o regióny s vysokými nárokmi na zdravotnú aj sociálnu starostlivosť a služby pre seniorov.

V skupine okresov s najvyšším populačným potenciálom prevládajú a naďalej budú prevládať okresy s vysokou plodnosťou východného Slovenska. Okrem toho sem môžeme zaradiť aj okresy zo zázemia hlavného mesta, ktoré majú len priemernú hodnotu plodnosti avšak vysoký migračný prírastok (Senec, Malacky, Pezinok) a okres Košice okolie, v ktorom je aj vysoká plodnosť aj relatívne vysoký migračný prírastok.

Aj keď ide z demografického hľadiska o priaznivé smerovanie, niektorým problémom sa pravdepodobne nevyhnú ani regióny s vysokým populačným potenciálom. V prípade okresov na východnom Slovensku môže ísť o problémy so vzdelanostnou a profesijnou štruktúrou obyvateľstva, ktorá môže priniesť problémy na trhu práce a v konečnom dôsledku sa môže prejaviť vysokou nezamestnanosťou a nižšou životnou úrovňou. Priestor v zázemí Bratislavy, ako aj samotné hlavné mesto môže očakávať ďalšie prehlbovanie problémov spojených s vybavenosťou a infraštruktúrou (najmä dopravnou).

Literatúra

- BIJAK, J. (2010). *Forecasting International Migration in Europe: A Bayesian View*. Springer: Dordrecht.
- HAUB, C. (1987). *Understanding Population Projections*. Population Bulletin 42, č. 4. Population Reference Bureau
- IOM Global Data Migration Analysis Centre (2016). *Migration forecasting: Beyond the limits of uncertainty*, č. 6, https://gmdac.iom.int/sites/default/files/gmdac_data_briefing_series_issue_6.pdf
- JURČOVÁ, D. a kol. (2010). *Populačný vývoj v okresoch Slovenskej republiky 2009*. Bratislava : INFOSTAT.
- KOREC, P., MATU, P., ONDOŠ, S., PÁLKOVÁ, P. (2005). *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 227 s.
- KRAUS, J. (1990). *Zkráčení úmrtností tabulky za okresy ČSFR 1981-1985*. Demografie, č. 4, r. 32, s. 308-323.
- KRAUS, J. (1991). *Príspevek k regionálnej diferenciaci úmrtnosti*. Demografie, č. 3, r. 33, s. 210-221.
- LUKNIŠ, M. (1985). *Regionálne členenie Slovenskej socialistickej republiky z hľadiska jej racionálneho rozvoja*. Geografický časopis, roč. 37, č. (2-3), s. 137-163.
- MÉSZÁROS, J. (2008). *Atlas úmrtnosti Slovenska 1993-2007*. Bratislava: INFOSTAT, 108 s.
- MIHÁLY, G., DIVINSKÝ, B. eds. (2011). *Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050*. Bratislava: Trexima.
- PAULOV, J. (1992). *K novému rámcu regionálneho rozvoja Slovenska*. Geographia Slovaca 1, Bezák, A. ed., GÚ SAV, Bratislava, s. 23-28.
- REMETA, J. (2018). *Tak rastú alebo klesajú tie rozdiely v regiónoch?* Denník N. <https://dennikn.sk/blog/1326309/tak-rastu-alebo-klesaju-tie-rozdiely-v-regionoch/>
- ŠPROCHA, B., VAŇO, B., BLEHA, B. (2013). *Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenska do roku 2035*. Bratislava: INFOSTAT.
- ŠPROCHA, B. a kol. (2018). *Perspektívy, riziká a výzvy demografického vývoja najväčších miest Slovenska*. Bratislava: INFOSTAT.
- ŠPROCHA, B. a kol. (2019). *Populačný vývoj v krajoch a okresoch Slovenska od začiatku 21. storočia*. Bratislava: INFOSTAT.

Príloha 1

Počet, prírastok (na 1000 obyvateľ'ov) a priemerný vek obyvateľ'stva v okresoch SR v roku 2018

Okres	Počet obyvateľ'ov	Prirodzený prírastok	Celkový prírastok	Priemerný vek
Bratislava I	41095	-1,15	11,87	43,50
Bratislava II	115653	2,36	6,36	42,15
Bratislava III	67913	2,61	21,90	41,65
Bratislava IV	97261	3,16	4,84	41,61
Bratislava V	110942	5,20	1,27	41,57
Malacky	73985	1,43	13,42	39,84
Pezinok	64697	4,24	16,50	39,85
Senec	88052	7,27	39,55	37,66
Dunajská Streda	121891	-0,70	7,11	41,41
Galanta	94005	-1,48	0,56	41,68
Hlohovec	45082	-1,04	-3,26	41,97
Piešťany	62879	-1,37	0,13	43,26
Senica	60473	-1,45	-1,39	41,46
Skalica	47131	-0,11	0,85	41,20
Tnava	132130	0,63	3,68	41,52
Bánovce nad Bebravou	36379	-1,62	-3,65	41,90
Ilava	59300	-1,58	-4,14	42,20
Myjava	26456	-4,71	-8,02	44,15
Nové Mesto nad Váhom	62532	-1,41	0,46	42,82
Partizánske	45704	-2,32	-2,45	43,30
Považská Bystrica	62526	0,22	-2,64	41,34
Prievidza	134238	-2,02	-4,58	43,04
Púchov	44371	-2,61	-0,47	41,42
Trenčín	114376	-1,46	-0,04	42,38
Komárno	101923	-4,21	-3,64	43,03
Levice	111125	-2,82	-5,71	42,50
Nitra	161441	0,13	2,58	41,73
Nové Zámky	139432	-4,51	-5,29	43,09
Šaľa	51802	-2,44	-6,85	41,90
Topoľčany	70316	-2,41	-4,27	42,60
Zlaté Moravce	40633	-1,75	-0,79	42,56
Bytča	30869	1,07	1,10	39,37
Čadca	90208	-0,42	-3,22	39,81
Dolný Kubín	39496	1,92	0,46	39,94
Kysucké Nové Mesto	32938	1,00	-0,76	40,36
Liptovský Mikuláš	72305	-1,38	-0,47	42,47
Martin	96505	-0,89	-1,28	42,17
Námestovo	62448	8,33	5,04	34,73
Ružomberok	56747	0,58	-0,78	41,36
Turčianske Teplice	15888	-3,39	-5,15	43,21
Tvrdošín	36157	3,54	1,47	38,22

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Počet, prírastok (na 1000 obyvateľov) a priemerný vek obyvateľstva v okresoch SR v roku 2018, pokračovanie

Okres	Počet obyvateľov	Prirodzený prírastok	Celkový prírastok	Priemerný vek
Žilina	157807	1,45	3,34	40,57
Banská Bystrica	110941	0,23	0,09	42,85
Banská Štiavnica	16103	-1,67	-3,84	41,94
Brezno	61630	-2,44	-5,32	42,17
Detva	32135	-2,42	-4,19	42,53
Krupina	22225	-0,58	-3,32	40,77
Lučenec	73590	-2,40	-3,51	41,13
Poltár	21545	-3,33	-4,58	42,58
Revúca	39736	-2,03	-5,90	39,37
Rimavská Sobota	84270	0,55	-0,72	39,38
Veľký Krtíš	43683	-3,72	-7,05	42,16
Zvolen	68832	-1,22	-1,35	42,51
Žarnovica	26193	-2,55	-3,77	42,48
Žiar nad Hronom	46991	-1,76	-3,59	42,70
Bardejov	77777	2,82	0,94	39,16
Humenné	62198	-1,20	-5,82	41,53
Kežmarok	74937	8,04	7,08	34,25
Levoča	33696	1,87	0,83	38,13
Medzilaborce	11896	-5,44	-9,04	42,75
Poprad	104837	1,58	1,20	40,08
Prešov	175038	3,37	4,31	39,10
Sabinov	60378	8,94	6,36	35,52
Snina	36358	-3,10	-6,91	41,44
Stará Ľubovňa	53949	6,72	1,86	36,51
Stropkov	20622	2,62	-0,05	40,29
Svidník	32644	-0,15	-4,77	40,34
Vranov nad Topľou	80692	4,00	1,05	37,64
Gelnica	31842	4,87	2,61	37,59
Košice I	67542	0,25	-5,40	42,09
Košice II	82296	2,87	0,50	40,91
Košice III	28810	2,32	-1,73	41,65
Košice IV	60109	-2,31	0,62	42,87
Košice okolie	128955	5,46	12,41	37,37
Michalovce	110662	0,55	-0,46	39,43
Rožňava	62286	1,32	-0,79	39,97
Sobrance	22849	-2,32	0,18	40,63
Spišská Nová Ves	99652	4,89	1,53	37,37
Trebišov	105411	0,43	-1,84	39,16

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Príloha 2

Prognóza počtu obyvateľov v okresoch SR vo vybraných rokoch (počet osôb)

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040	
						ABS	%
Bratislava I	41827	43298	44208	44838	45242	4147	10,09
Bratislava II	118120	123218	126444	128686	130215	14562	12,59
Bratislava III	69369	72392	74341	75752	76667	8754	12,89
Bratislava IV	99752	105145	108797	111398	113124	15863	16,31
Bratislava V	110943	108811	105248	102503	101026	-9916	-8,94
Malacky	75547	79007	80975	82159	83528	9543	12,90
Pezinok	66196	69422	71278	72453	73877	9180	14,19
Senec	94008	109382	121155	130582	141509	53457	60,71
Dunajská Streda	123811	127790	129371	129475	129187	7296	5,99
Galanta	94173	94025	93089	91666	90136	-3869	-4,12
Hlohovec	44751	43625	42654	41810	40961	-4121	-9,14
Piešťany	62691	61821	60518	58947	57307	-5572	-8,86
Senica	60548	60310	59627	58653	57590	-2883	-4,77
Skalica	47225	47126	46656	45966	45181	-1950	-4,14
Tnava	132551	132725	131846	130369	128871	-3259	-2,47
Bánovce nad Bebravou	36129	35334	34602	33913	33171	-3208	-8,82
Ilava	58753	57024	55359	53798	52241	-7059	-11,90
Myjava	26123	25200	24331	23513	22708	-3748	-14,17
Nové Mesto nad Váhom	62477	61944	61063	59954	58835	-3697	-5,91
Partizánske	45233	43809	42523	41348	40149	-5555	-12,15
Považská Bystrica	62145	60823	59440	58091	56663	-5863	-9,38
Prievidza	132995	129219	125312	121665	117963	-16275	-12,12
Púchov	44021	42879	41852	40890	39877	-4494	-10,13
Trenčín	114403	113831	112561	110952	109299	-5077	-4,44
Komárno	100631	96979	93220	89285	85738	-16185	-15,88
Levice	110090	107084	103741	100016	96252	-14873	-13,38
Nitra	161782	161606	160263	158197	156022	-5419	-3,36
Nové Zámky	138782	136592	133632	130078	126337	-13095	-9,39
Šaľa	51434	50213	48924	47481	46166	-5636	-10,88
Topoľčany	69678	67699	65607	63269	61139	-9177	-13,05
Zlaté Moravce	40360	39526	38536	37367	36326	-4307	-10,60
Bytča	30984	31135	31105	30909	30629	-240	-0,78
Čadca	89743	88300	86640	84546	82562	-7646	-8,48
Dolný Kubín	39472	39244	38899	38398	37946	-1550	-3,92
Kysucké Nové Mesto	32805	32390	31935	31349	30793	-2145	-6,51
Liptovský Mikuláš	71880	70470	68945	67205	65685	-6620	-9,16
Martin	95834	93640	91081	88267	85772	-10733	-11,12
Námestovo	63233	65022	66554	67729	69049	6601	10,57
Ružomberok	56434	55364	54257	52973	51778	-4969	-8,76
Turčianske Teplice	15787	15442	15039	14598	14142	-1746	-10,99
Tvrdošín	36224	36216	36153	35946	35759	-398	-1,10

Zdroj: vlastné výpočty

Prognóza počtu obyvateľov v okresoch SR vo vybraných rokoch (počet osôb), pokračovanie

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040	
						ABS	%
Žilina	158446	159036	158481	157175	155722	-2085	-1,32
Banská Bystrica	110795	109627	107538	104915	102478	-8463	-7,63
Banská Štiavnica	15966	15582	15142	14645	14166	-1937	-12,03
Brezno	61093	59550	57959	56274	54624	-7006	-11,37
Detva	31842	30996	30081	29098	28123	-4012	-12,48
Krupina	22074	21688	21270	20813	20354	-1871	-8,42
Lučenec	73435	72783	71828	70645	69449	-4141	-5,63
Poltár	21312	20735	20122	19471	18808	-2737	-12,70
Revúca	39571	39073	38622	38128	37642	-2094	-5,27
Rimavská Sobota	83919	82904	81903	80760	79613	-4657	-5,53
Veľký Krtíš	43235	41969	40650	39238	37815	-5868	-13,43
Zvolen	68618	67716	66428	64860	63281	-5551	-8,06
Žarnovica	25914	25173	24377	23529	22695	-3498	-13,35
Žiar nad Hronom	46625	45534	44340	42987	41730	-5261	-11,20
Bardejov	77840	77813	77566	77019	76441	-1336	-1,72
Humenné	61851	60601	59131	57352	55475	-6723	-10,81
Kežmarok	75796	77813	79922	81927	83932	8995	12,00
Levoča	33766	33871	33989	34037	34074	378	1,12
Medzilaborce	11728	11356	10979	10618	10246	-1650	-13,87
Poprad	104649	103677	102298	100490	98607	-6230	-5,94
Prešov	176149	178221	179531	180612	182061	7023	4,01
Sabinov	60957	62351	63695	64878	66191	5813	9,63
Snina	36089	35363	34568	33631	32592	-3766	-10,36
Stará Ľubovňa	54547	55856	56966	57863	58873	4924	9,13
Stropkov	20592	20431	20181	19811	19420	-1202	-5,83
Svidník	32475	31969	31430	30750	29993	-2651	-8,12
Vranov nad Topľou	81166	82168	83074	83761	84343	3651	4,52
Gelnica	31932	32067	32376	32773	33281	1439	4,52
Košice I	66947	65166	63369	62364	62080	-5462	-8,09
Košice II	81827	79939	77971	76980	76887	-5409	-6,57
Košice III	28649	27899	27191	26650	26108	-2702	-9,38
Košice IV	60074	59614	59315	58846	58350	-1759	-2,93
Košice okolie	132230	140402	147195	153228	159479	30524	23,67
Michalovce	110834	110893	110497	109650	108894	-1768	-1,60
Rožňava	61985	61013	59995	58939	57884	-4402	-7,07
Sobrance	22704	22361	21986	21530	21045	-1804	-7,90
Spišská Nová Ves	100352	101868	103394	104737	106046	6394	6,42
Trebišov	105083	104002	102890	101554	100076	-5335	-5,06

Zdroj: vlastné výpočty

Príloha 3

Prognóza prirodzeného prírastku (úbytku) obyvateľstva v okresoch SR vo vybraných rokoch (osoby na 1000 obyvateľov)

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040
Bratislava I	-0,84	-3,29	-4,73	-4,52	-2,82	-1,67
Bratislava II	0,87	-2,07	-3,85	-3,93	-2,34	-4,69
Bratislava III	0,91	-2,04	-3,69	-3,71	-2,37	-4,98
Bratislava IV	2,90	-0,04	-2,43	-2,91	-1,79	-4,96
Bratislava V	3,94	-1,40	-4,85	-6,30	-5,43	-10,63
Malacky	2,15	0,09	-1,70	-2,21	-1,34	-2,77
Pezinok	3,14	0,52	-1,28	-1,69	-0,69	-4,93
Senec	4,94	1,83	0,17	0,33	1,81	-5,47
Dunajská Streda	-0,41	-2,46	-4,14	-5,17	-5,52	-4,82
Galanta	-0,76	-2,61	-4,33	-5,30	-5,46	-3,99
Hlohovec	-1,44	-3,22	-3,67	-4,61	-5,10	-4,06
Piešťany	-3,37	-5,05	-6,61	-7,56	-7,76	-6,39
Senica	-1,28	-3,06	-4,64	-5,69	-5,89	-4,43
Skalica	-0,90	-2,60	-4,29	-5,19	-5,62	-5,52
Trnava	-0,08	-1,99	-3,61	-4,39	-4,39	-5,02
Bánovce nad Bebravou	-1,21	-2,51	-3,45	-4,55	-5,49	-3,87
Ilava	-2,36	-4,19	-5,17	-6,32	-6,79	-5,21
Myjava	-3,68	-5,09	-6,31	-7,45	-7,65	-2,95
Nové Mesto nad Váhom	-2,30	-3,84	-5,04	-5,87	-5,93	-4,52
Partizánske	-2,94	-4,44	-5,09	-6,18	-6,84	-4,52
Považská Bystrica	-0,79	-2,59	-3,94	-5,29	-5,99	-6,21
Prievidza	-2,29	-3,90	-5,65	-6,61	-7,13	-5,10
Púchov	-1,71	-3,29	-4,19	-5,44	-6,00	-3,39
Trenčín	-1,52	-3,18	-4,38	-5,05	-5,15	-3,69
Komárno	-4,59	-5,94	-7,10	-7,97	-8,33	-4,12
Levice	-2,80	-4,04	-5,39	-6,38	-6,86	-4,04
Nitra	-0,61	-2,38	-3,93	-4,71	-4,85	-4,98
Nové Zámky	-3,94	-5,23	-6,62	-7,65	-8,08	-3,57
Šaľa	-1,94	-3,50	-4,44	-5,15	-5,81	-3,36
Topoľčany	-2,87	-4,54	-5,51	-6,62	-6,95	-4,54
Zlaté Moravce	-1,52	-2,88	-4,44	-5,41	-5,73	-3,98
Bytča	-0,04	-0,92	-2,34	-3,58	-4,12	-5,19
Čadca	-0,76	-1,79	-3,18	-4,41	-5,00	-4,58
Dolný Kubín	1,51	0,27	-0,93	-1,98	-2,50	-4,43
Kysucké Nové Mesto	-0,19	-1,08	-1,96	-3,04	-3,80	-4,80
Liptovský Mikuláš	-1,18	-2,55	-3,59	-4,40	-4,70	-3,32
Martin	-1,72	-3,33	-4,94	-5,58	-5,85	-4,96
Námestovo	8,12	6,98	5,22	4,09	3,65	-4,68
Ružomberok	-1,10	-2,44	-3,13	-4,08	-4,65	-5,24
Turčianske Teplice	-5,11	-6,17	-7,29	-8,14	-8,12	-4,73
Tvrdošín	2,74	1,53	0,65	-0,38	-1,40	-4,94

Prognóza prirodzeného prírastku (úbytku) obyvateľstva v okresoch SR vo vybraných rokoch (osoby na 1000 obyvateľov), pokračovanie

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040
Žilina	0,37	-1,50	-2,94	-3,84	-3,95	-5,40
Banská Bystrica	-1,12	-3,27	-4,99	-6,11	-6,31	-6,53
Banská Štiavnica	-1,79	-3,36	-4,75	-5,51	-5,49	-3,81
Brezno	-2,53	-3,41	-4,31	-4,81	-5,00	-2,55
Detva	-2,77	-3,96	-5,19	-5,72	-5,93	-3,50
Krupina	-1,50	-1,47	-2,71	-3,05	-3,61	-3,03
Lučenec	-1,43	-2,47	-3,56	-4,48	-5,15	-2,75
Poltár	-3,31	-3,70	-4,89	-5,72	-6,22	-2,89
Revúca	-0,37	-0,73	-0,92	-1,46	-1,55	0,49
Rímovská Sobota	-0,10	-0,60	-1,04	-1,64	-2,06	-2,61
Veľký Krtíš	-3,22	-4,61	-5,37	-6,04	-6,63	-2,92
Zvolen	-1,95	-3,52	-4,91	-5,95	-6,69	-5,47
Žarnovica	-3,29	-3,96	-5,29	-5,69	-6,22	-3,66
Žiar nad Hronom	-2,19	-3,38	-4,44	-5,50	-6,21	-4,44
Bardejov	2,33	1,60	0,46	-0,44	-0,70	-3,52
Humenné	-1,01	-2,67	-3,98	-5,29	-5,88	-4,68
Kežmarok	7,62	7,00	6,62	6,08	5,60	-2,44
Levoča	2,94	2,29	1,92	1,31	1,06	-0,81
Medzilaborce	-4,61	-4,48	-5,85	-5,55	-6,70	-1,26
Poprad	0,98	-0,37	-1,63	-2,56	-2,89	-4,47
Prešov	2,74	1,62	0,56	0,30	0,00	-3,36
Sabinov	6,77	6,41	5,43	4,87	5,00	-3,94
Snina	-1,63	-2,41	-3,60	-4,66	-5,44	-2,34
Stará Ľubovňa	7,38	6,38	4,88	4,25	4,51	-2,20
Stropkov	1,54	-0,37	-1,36	-2,62	-3,27	-5,89
Svidník	-0,53	-1,35	-2,24	-3,59	-4,13	-3,98
Vranov nad Topľou	4,91	4,27	3,32	2,67	2,24	-1,76
Gelnica	3,02	2,80	3,46	3,84	4,15	-0,72
Košice I	-0,05	-1,54	-3,27	-4,00	-3,84	-4,09
Košice II	1,38	-1,06	-2,63	-3,33	-3,15	-6,02
Košice III	0,86	-1,95	-2,60	-5,67	-7,77	-10,10
Košice IV	-2,37	-3,85	-4,99	-5,82	-5,46	-3,15
Košice okolie	4,40	3,74	3,24	2,98	2,97	-2,49
Michalovce	0,40	-0,57	-1,58	-2,73	-3,04	-3,59
Rožňava	-0,63	-1,56	-2,03	-2,40	-2,86	-4,18
Sobrance	-1,18	-1,23	-2,30	-3,23	-3,60	-1,28
Spišská Nová Ves	5,46	4,71	4,28	3,68	3,37	-1,52
Trebišov	0,41	-0,31	-0,87	-1,57	-2,21	-2,64

Zdroj: vlastné výpočty

Príloha 4

Prognóza celkového prírastku (úbytku) obyvateľstva v okresoch SR vo vybraných rokoch (osoby na 1000 obyvateľov)

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040
Bratislava I	8,49	6,04	3,72	3,06	2,58	-9,29
Bratislava II	10,20	7,27	4,59	3,64	3,07	-3,29
Bratislava III	10,24	7,29	4,76	3,86	3,03	-18,87
Bratislava IV	12,23	9,29	6,02	4,66	3,61	-1,24
Bratislava V	-0,57	-5,91	-7,86	-5,70	-2,46	-3,73
Malacky	10,10	8,04	4,26	2,76	3,63	-9,78
Pezinok	11,09	8,47	4,69	3,29	4,29	-12,22
Senec	31,75	28,64	19,77	15,10	16,58	-22,97
Dunajská Streda	7,54	5,48	1,82	-0,19	-0,54	-7,65
Galanta	0,73	-1,11	-2,64	-3,40	-3,37	-3,93
Hlohovec	-3,99	-5,76	-4,87	-4,31	-4,32	-1,07
Piešťany	-1,87	-3,55	-4,92	-5,66	-5,67	-5,79
Senica	0,22	-1,56	-2,94	-3,79	-3,79	-2,41
Skalica	0,59	-1,11	-2,60	-3,29	-3,53	-4,38
Trnava	1,42	-0,49	-1,91	-2,49	-2,29	-5,98
Bánovce nad Bebravou	-3,75	-5,05	-4,65	-4,25	-4,71	-1,06
Ilava	-4,91	-6,73	-6,37	-6,02	-6,02	-1,88
Myjava	-6,22	-7,64	-7,51	-7,15	-6,88	1,14
Nové Mesto nad Váhom	-0,80	-2,34	-3,35	-3,98	-3,83	-4,30
Partizánske	-5,49	-6,99	-6,29	-5,88	-6,06	-3,61
Považská Bystrica	-3,34	-5,13	-5,14	-4,99	-5,21	-2,57
Prievidza	-4,84	-6,45	-6,85	-6,31	-6,35	-1,77
Púchov	-4,26	-5,84	-5,39	-5,14	-5,22	-4,75
Trenčín	-0,03	-1,68	-2,68	-3,15	-3,05	-3,01
Komárno	-6,54	-7,88	-8,34	-8,98	-8,33	-4,68
Levice	-4,82	-6,07	-6,90	-7,69	-7,86	-2,15
Nitra	0,89	-0,89	-2,23	-2,81	-2,76	-5,34
Nové Zámky	-2,44	-3,73	-4,92	-5,75	-5,99	-0,70
Šaľa	-3,88	-5,45	-5,68	-6,16	-5,81	1,04
Topoľčany	-4,81	-6,49	-6,74	-7,63	-6,95	-2,68
Zlaté Moravce	-3,46	-4,82	-5,68	-6,42	-5,73	-4,94
Bytča	1,45	0,58	-0,64	-1,69	-2,03	-3,13
Čadca	-2,70	-3,73	-4,42	-5,42	-5,00	-1,78
Dolný Kubín	-0,43	-1,68	-2,16	-2,99	-2,50	-2,96
Kysucké Nové Mesto	-2,13	-3,02	-3,19	-4,05	-3,80	-3,04
Liptovský Mikuláš	-3,12	-4,49	-4,82	-5,41	-4,70	-4,23
Martin	-3,67	-5,28	-6,17	-6,59	-5,85	-4,57
Námestovo	6,17	5,03	3,99	3,08	3,65	-1,39
Ružomberok	-3,04	-4,38	-4,36	-5,09	-4,65	-3,88
Turčianske Teplice	-3,62	-4,67	-5,60	-6,25	-6,02	-0,88
Tvrdošín	0,80	-0,41	-0,58	-1,39	-1,40	-2,87

Zdroj: vlastné výpočty

**Prognóza celkového prírastku (úbytku) obyvateľstva v okresoch SR vo vybraných rokoch
(osoby na 1000 obyvateľov)**

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040
Žilina	1,87	0,00	-1,25	-1,94	-1,85	-5,19
Banská Bystrica	-0,82	-2,97	-4,49	-5,31	-4,81	-4,90
Banská Štiavnica	-3,81	-5,38	-6,26	-6,82	-6,49	-2,65
Brezno	-4,56	-5,43	-5,82	-6,12	-6,00	-0,67
Detva	-4,80	-5,99	-6,71	-7,04	-6,93	-2,73
Krupina	-3,53	-3,50	-4,22	-4,37	-4,61	-1,29
Lučenec	-1,13	-2,17	-3,06	-3,68	-3,65	-0,14
Poltár	-5,34	-5,73	-6,40	-7,03	-7,22	-2,64
Revúca	-2,40	-2,76	-2,43	-2,78	-2,55	3,35
Rímovská Sobota	-2,13	-2,62	-2,55	-2,96	-3,06	-2,34
Veľký Krtíš	-5,24	-6,63	-6,88	-7,36	-7,63	-0,59
Zvolen	-1,65	-3,22	-4,41	-5,15	-5,19	-3,84
Žarnovica	-5,31	-5,99	-6,80	-7,00	-7,22	-3,45
Žiar nad Hronom	-4,13	-5,33	-5,68	-6,51	-6,21	-2,62
Bardejov	0,31	-0,42	-1,06	-1,75	-1,70	-2,64
Humenné	-3,03	-4,69	-5,49	-6,60	-6,88	-1,06
Kežmarok	5,60	4,98	5,11	4,77	4,59	-2,49
Levoča	0,92	0,27	0,41	0,00	0,06	-0,77
Medzilaborce	-6,64	-6,50	-7,37	-6,87	-7,70	1,33
Poprad	-1,05	-2,40	-3,14	-3,88	-3,89	-5,09
Prešov	3,04	1,92	1,06	1,10	1,50	-2,80
Sabinov	4,75	4,39	3,92	3,56	4,00	-2,36
Snina	-3,65	-4,43	-5,11	-5,97	-6,44	0,47
Stará Ľubovňa	5,36	4,36	3,37	2,93	3,51	1,66
Stropkov	-0,48	-2,39	-2,87	-3,93	-4,27	-4,22
Svidník	-2,55	-3,37	-3,75	-4,90	-5,13	-0,36
Vranov nad Topľou	2,89	2,25	1,80	1,36	1,24	0,19
Gelnica	1,00	0,78	1,94	2,53	3,15	0,54
Košice I	-4,57	-6,05	-6,28	-3,40	-0,87	4,53
Košice II	-3,13	-5,57	-5,64	-2,73	-0,18	-0,68
Košice III	-3,65	-6,46	-5,61	-5,07	-4,80	-3,07
Košice IV	-0,63	-2,12	-1,47	-1,84	-1,48	-2,10
Košice okolie	12,34	11,69	9,21	7,96	7,95	-4,46
Michalovce	0,70	-0,27	-1,08	-1,93	-1,55	-1,08
Rožňava	-2,66	-3,58	-3,54	-3,71	-3,87	-3,08
Sobrance	-3,21	-3,26	-3,81	-4,55	-4,60	-4,78
Spišská Nová Ves	3,43	2,68	2,77	2,36	2,37	0,85
Trebišov	-1,61	-2,33	-2,38	-2,88	-3,21	-1,38

Zdroj: vlastné výpočty

Príloha 5

Prognóza priemerného veku obyvateľstva v okresoch SR vo vybraných rokoch (roky)

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040	
						ABS	%
Bratislava I	43,76	44,92	46,50	47,90	48,75	5,25	12,06
Bratislava II	42,38	43,36	44,77	46,20	47,29	5,14	12,19
Bratislava III	41,87	42,94	44,52	46,08	47,20	5,55	13,33
Bratislava IV	41,99	43,20	44,73	46,24	47,43	5,82	13,98
Bratislava V	42,07	43,85	45,98	47,80	48,79	7,22	17,37
Malacky	40,29	41,61	43,07	44,41	45,35	5,51	13,83
Pezinok	40,36	41,83	43,46	44,96	46,00	6,15	15,44
Senec	38,23	39,99	41,97	43,72	44,95	7,29	19,37
Dunajská Streda	42,01	43,58	45,20	46,68	47,89	6,48	15,64
Galanta	42,24	43,71	45,23	46,67	47,85	6,16	14,79
Hlohovec	42,54	44,06	45,53	46,92	48,12	6,15	14,66
Piešťany	43,87	45,47	47,15	48,75	50,12	6,86	15,86
Senica	42,05	43,59	45,11	46,52	47,65	6,19	14,93
Skalica	41,79	43,38	44,99	46,50	47,76	6,56	15,93
Tnava	42,11	43,70	45,37	46,91	48,15	6,63	15,97
Bánovce nad Bebravou	42,45	43,90	45,35	46,73	47,92	6,02	14,37
Ilava	42,82	44,45	46,12	47,72	49,05	6,85	16,23
Myjava	44,73	46,16	47,57	48,94	50,13	5,98	13,54
Nové Mesto nad Váhom	43,35	44,76	46,22	47,59	48,73	5,91	13,80
Partizánske	43,94	45,60	47,23	48,83	50,22	6,92	15,98
Považská Bystrica	41,98	43,63	45,30	46,98	48,48	7,14	17,27
Prievidza	43,68	45,34	47,03	48,63	50,03	6,99	16,25
Púchov	42,05	43,69	45,28	46,84	48,25	6,83	16,49
Trenčín	43,04	44,73	46,45	48,04	49,39	7,01	16,54
Komárno	43,64	45,18	46,73	48,14	49,34	6,31	14,65
Levice	43,01	44,29	45,56	46,78	47,80	5,30	12,47
Nitra	42,27	43,74	45,31	46,79	48,02	6,29	15,07
Nové Zámky	43,64	45,09	46,57	47,96	49,15	6,07	14,08
Šaľa	42,46	43,90	45,30	46,55	47,63	5,73	13,67
Topoľčany	43,22	44,85	46,45	47,94	49,21	6,61	15,52
Zlaté Moravce	43,02	44,21	45,47	46,73	47,87	5,31	12,47
Bytča	39,92	41,34	42,79	44,22	45,60	6,23	15,82
Čadca	40,44	42,03	43,65	45,22	46,67	6,86	17,24
Dolný Kubín	40,53	42,02	43,52	44,95	46,24	6,30	15,78
Kysucké Nové Mesto	40,89	42,20	43,52	44,83	46,07	5,70	14,13
Liptovský Mikuláš	43,03	44,52	46,04	47,45	48,65	6,18	14,56
Martin	42,80	44,44	46,15	47,74	49,09	6,92	16,41
Námestovo	35,22	36,43	37,73	39,07	40,32	5,59	16,09
Ružomberok	41,88	43,22	44,50	45,70	46,75	5,39	13,04
Turčianske Teplice	43,68	44,97	46,32	47,67	48,87	5,66	13,10
Tvrdošín	38,88	40,44	41,94	43,35	44,64	6,42	16,79

Zdroj: vlastné výpočty

Prognóza priemerného veku obyvateľstva v okresoch SR vo vybraných rokoch (roky), pokračovanie

Okres	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040	
						ABS	%
Žilina	41,15	42,68	44,30	45,82	47,08	6,50	16,02
Banská Bystrica	43,55	45,40	47,32	49,10	50,55	7,70	17,98
Banská Štiavnica	42,48	43,88	45,28	46,58	47,69	5,74	13,70
Brezno	42,64	43,91	45,14	46,32	47,35	5,18	12,29
Detva	43,11	44,53	45,94	47,28	48,48	5,94	13,97
Krupina	41,24	42,36	43,49	44,61	45,65	4,88	11,96
Lučenec	41,65	42,98	44,32	45,56	46,66	5,53	13,44
Poltár	43,13	44,48	45,78	46,98	48,06	5,47	12,86
Revúca	39,89	41,18	42,30	43,24	44,02	4,65	11,81
Rimavská Sobota	39,86	41,05	42,20	43,24	44,14	4,76	12,08
Veľký Krtíš	42,72	44,12	45,49	46,81	48,00	5,84	13,85
Zvolen	43,16	44,87	46,59	48,18	49,58	7,07	16,63
Žarnovica	42,97	44,29	45,67	47,00	48,18	5,71	13,43
Žiar nad Hronom	43,31	44,83	46,35	47,78	49,06	6,36	14,90
Bardejov	39,65	40,91	42,17	43,39	44,45	5,29	13,50
Humenné	42,17	43,78	45,35	46,85	48,19	6,66	16,03
Kežmarok	34,70	35,83	36,90	37,89	38,75	4,51	13,16
Levoča	38,64	39,91	41,12	42,21	43,15	5,02	13,18
Medzilaborce	43,11	44,06	45,11	46,18	47,31	4,57	10,68
Poprad	40,70	42,27	43,84	45,29	46,51	6,44	16,06
Prešov	39,64	41,02	42,41	43,70	44,79	5,69	14,55
Sabinov	35,89	36,85	37,82	38,80	39,66	4,14	11,65
Snina	41,97	43,27	44,63	46,02	47,36	5,92	14,28
Stará Ľubovňa	36,90	37,95	39,06	40,20	41,15	4,63	12,69
Stropkov	40,86	42,24	43,65	45,01	46,19	5,90	14,65
Svidník	40,95	42,51	44,07	45,61	47,02	6,68	16,56
Vranov nad Topľou	37,96	38,79	39,66	40,50	41,25	3,62	9,61
Gelnica	37,90	38,61	39,23	39,75	40,18	2,59	6,89
Košice I	42,69	44,30	46,13	47,99	49,65	7,57	17,97
Košice II	41,50	43,06	44,67	46,24	47,59	6,68	16,33
Košice III	42,54	44,96	47,08	48,84	50,14	8,49	20,38
Košice IV	43,48	45,04	46,45	47,59	48,46	5,59	13,03
Košice okolie	37,76	38,75	39,71	40,56	41,23	3,86	10,32
Michalovce	40,00	41,42	42,81	44,11	45,23	5,80	14,71
Rožňava	40,46	41,69	42,88	43,93	44,80	4,83	12,09
Sobrance	41,01	42,03	43,17	44,37	45,56	4,92	12,11
Spišská Nová Ves	37,77	38,75	39,68	40,53	41,26	3,89	10,41
Trebišov	39,64	40,84	42,02	43,13	44,12	4,96	12,68

Zdroj: vlastné výpočty

Príloha 6

Vybrané ukazovatele populačného starnutia v okresoch Slovenska, rok 2018 a prognóza 2040

Okres	65+ 2018	65+ 2040	IS 2018	IS 2040	IZS 2018	IZS 2040	IEZ 2018	IEZ 2040
Bratislava I	21,2	28,7	132,7	247,6	35,2	52,2	66,6	81,8
Bratislava II	19,0	26,5	117,4	220,1	30,9	47,1	62,6	77,8
Bratislava III	18,2	25,8	107,6	219,8	29,4	45,1	62,1	74,5
Bratislava IV	18,0	27,6	112,7	224,6	29,0	50,4	60,8	82,6
Bratislava V	16,1	25,2	101,7	242,4	24,6	42,4	52,7	68,2
Malacky	15,1	24,1	85,5	174,3	24,1	42,4	59,2	76,0
Pezinok	15,2	25,2	83,5	189,0	24,2	44,8	59,6	77,6
Senec	12,7	22,9	60,3	170,3	20,4	38,9	61,1	70,3
Dunajská Streda	15,5	27,0	107,3	231,9	23,7	47,5	52,5	76,2
Galanta	16,2	26,9	115,4	231,7	24,7	47,4	52,7	76,1
Hlohovec	17,2	27,6	119,8	234,0	27,0	49,1	56,8	78,2
Piešťany	19,1	30,2	142,7	302,2	30,2	54,2	58,1	79,3
Senica	16,3	26,8	111,6	224,0	25,2	47,4	54,9	76,8
Skalica	16,3	27,0	108,3	229,0	25,5	47,7	56,2	76,5
Trnava	16,6	27,6	109,7	239,0	25,8	49,0	55,9	77,5
Bánovce nad Bebravou	17,1	27,2	119,4	230,6	26,8	48,2	56,7	77,3
Ilava	16,7	28,1	119,6	269,6	25,6	49,0	53,1	74,6
Myjava	20,0	30,8	159,6	299,9	31,5	56,1	57,6	82,2
Nové Mesto nad Váhom	18,8	28,9	133,9	249,2	30,0	52,4	59,4	81,5
Partizánske	19,2	30,6	145,5	302,5	30,2	55,4	57,4	81,0
Považská Bystrica	15,4	27,5	108,9	257,0	23,4	48,0	51,8	74,6
Prievidza	17,9	30,4	138,0	298,0	27,5	54,9	54,0	80,8
Púchov	16,1	27,2	112,2	247,9	24,9	47,4	54,3	74,2
Trenčín	18,2	29,0	126,4	274,0	28,9	51,5	58,7	77,6
Komárno	17,9	28,9	136,1	272,3	27,6	51,1	54,5	77,1
Levice	17,4	27,6	128,5	226,7	27,1	49,6	55,4	79,9
Nitra	17,1	27,2	116,4	235,0	26,9	48,2	56,9	76,8
Nové Zámky	18,3	28,8	141,0	272,0	28,4	51,1	55,4	77,4
Šaľa	16,6	27,5	116,6	231,9	25,6	49,1	54,5	78,5
Topoľčany	17,6	28,6	130,8	272,6	27,3	50,5	54,9	76,5
Zlaté Moravce	18,1	27,6	134,1	237,8	28,3	49,3	56,4	78,7
Bytča	14,6	23,4	90,0	178,7	22,9	39,9	57,3	70,8
Čadca	13,7	24,5	91,7	204,4	20,8	41,5	52,2	69,8
Dolný Kubín	14,8	25,0	92,4	194,5	23,2	43,6	57,0	74,7
Kysucké Nové Mesto	14,8	24,6	97,4	190,3	22,8	42,7	54,2	73,8
Liptovský Mikuláš	17,9	29,0	127,1	247,5	28,3	53,0	57,7	82,8
Martin	17,4	28,8	122,3	270,9	27,3	51,2	56,7	77,7
Námestovo	9,7	17,3	45,9	96,4	15,8	29,8	62,0	71,9
Ružomberok	17,0	25,8	114,4	201,8	26,8	45,6	58,0	77,0
Turčianske Teplice	18,9	28,2	145,6	260,3	29,8	49,9	57,5	76,6
Tvrdošín	13,5	22,2	77,6	161,0	21,4	37,6	58,9	69,6

Zdroj: vlastné výpočty

Vybrané ukazovatele populačného starnutia v okresoch Slovenska, rok 2018 a prognóza 2040
pokračovanie

Okres	65+ 2018	65+ 2040	IS 2018	IS 2040	IZS 2018	IZS 2040	IEZ 2018	IEZ 2040
Žilina	15,5	25,6	97,9	211,7	24,1	44,3	56,0	73,4
Banská Bystrica	17,8	31,0	130,0	315,4	27,6	56,2	55,0	81,2
Banská Štiavnica	17,1	26,1	121,1	229,3	26,6	45,0	55,8	72,3
Brezno	17,6	27,1	123,6	216,2	27,8	48,8	58,0	80,0
Detva	18,0	27,9	133,7	252,6	28,2	49,3	56,5	76,5
Krupina	16,1	24,0	106,7	181,3	25,4	41,7	58,2	73,5
Lučenec	16,1	25,5	104,4	199,1	25,5	44,8	58,2	75,5
Poltár	18,0	27,1	133,7	236,9	28,3	47,5	57,3	75,0
Revúca	14,8	22,7	84,3	148,7	23,9	40,0	61,6	76,1
Rimavská Sobota	14,6	22,4	82,8	147,9	23,6	39,1	61,6	74,6
Veľký Krtíš	16,8	27,0	124,7	238,3	25,8	47,3	53,8	75,0
Zvolen	17,6	29,6	127,8	281,1	27,4	52,9	55,7	79,0
Žarnovica	18,1	26,8	135,8	244,4	28,4	46,5	57,0	73,2
Žiar nad Hronom	18,1	29,0	133,2	267,7	28,3	51,9	56,9	79,0
Bardejov	14,5	23,1	85,0	152,8	23,2	40,8	60,0	77,1
Humenné	16,2	27,0	119,6	239,9	24,8	47,3	53,3	75,1
Kežmarok	10,1	15,9	42,7	79,0	17,2	27,5	69,4	73,4
Levoča	13,1	21,5	72,0	134,6	21,0	37,6	60,3	75,3
Medzilaborce	19,0	25,6	138,6	224,0	30,8	43,7	61,6	71,0
Poprad	15,4	25,2	93,0	196,6	24,6	44,1	59,4	74,7
Prešov	14,3	23,7	80,1	160,0	23,0	42,0	60,5	77,6
Sabinov	11,8	17,5	53,9	90,0	20,1	30,8	69,5	76,2
Snina	15,5	25,9	117,0	220,5	23,5	45,2	51,4	74,1
Stará Ľubovňa	12,2	19,4	60,3	105,3	20,0	34,8	64,4	79,4
Stropkov	15,0	24,6	98,6	194,0	23,2	42,6	55,2	73,1
Svidník	14,6	25,4	98,2	217,7	22,4	43,6	53,6	71,5
Vranov nad Topľou	13,0	19,2	68,2	104,2	21,1	34,3	62,4	78,4
Gelnica	14,0	19,0	67,5	97,9	23,7	34,3	68,7	80,5
Košice I	16,4	30,4	122,5	291,8	24,9	55,6	51,9	82,7
Košice II	15,4	27,0	100,4	226,9	23,8	47,9	54,9	77,4
Košice III	15,9	27,7	109,5	263,6	24,2	48,0	52,4	73,3
Košice IV	21,6	28,6	151,1	242,0	36,4	51,8	68,4	81,1
Košice - okolie	12,6	19,4	62,8	105,5	20,6	34,7	63,5	78,4
Michalovce	14,4	23,1	85,5	169,6	22,8	39,7	58,7	71,6
Rožňava	15,0	23,3	90,7	158,9	24,0	41,1	59,7	76,0
Sobrance	15,9	23,4	105,1	179,7	25,1	39,9	57,8	71,0
Spišská Nová Ves	13,0	19,9	64,4	106,8	21,5	35,9	65,3	80,6
Trebišov	14,0	22,1	80,4	147,8	22,4	38,3	59,7	73,3

65+ podiel osôb vo veku 65 a viac rokov (v %)

IS index starnutia

IZS index závislosti starého obyvateľstva

IEZ index ekonomickej závislosti

Zdroj: vlastné výpočty

Branislav Šprocha, Boris Vaňo, Branislav Bleha

Kraje a okresy v demografickej perspektíve

Populačná prognóza do roku 2040

Vydal: **Inštitút informatiky a štatistiky
Výskumné demografické centrum
Leškova 16
817 95 Bratislava**

ISBN: **978-80-89398-42-3**

Rozsah: **82 strán, 4,05 AH, 1. vydanie**

Počet výtlačkov: **150**